

বাঙিয়া

কলেজ

আলোচনী

X

১৯৬৭-৬৮

বিশ্বনাথ

— সম্পাদক

বঙিয়া কলেজ আলোচনী

অসমীয়া বিভাগ

২য় সংখ্যা

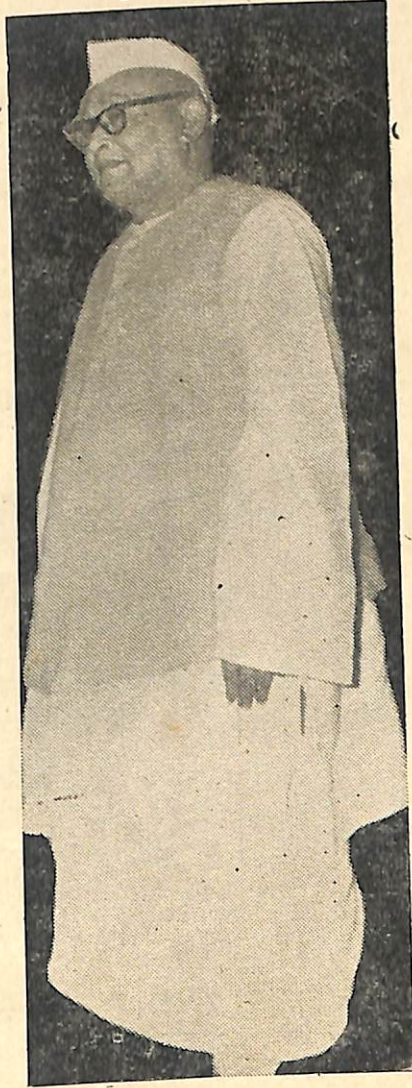
১৯৬৭-৬৮ চন

সভাপতি— অধ্যক্ষ বীবেন্দ্র নাথ বৰদলৈ
তত্ত্বাবধায়ক— অধ্যাপক চফিউদ্দিন আহমেদ
সম্পাদক— বিভবা ভট্ট

বেটুপাতত— মনোবঞ্জন বৰুৱা

মুদ্ৰক— বালি প্ৰেছ, বঙিয়া।

শ্রদ্ধাঞ্জলি

ভূতপূৰ্ব কলেজৰ সভাপতি ৩সিদ্ধিনাথ শৰ্ম্মা দেৱলৈ

EDUCATION MINISTER
ASSAM
Shillong, the 10th Sept., 1968

I am glad to learn that Rangia College has been bringing out magazines. These magazines have a function and a purpose. Besides serving the general purpose, if the magazine succeeds in impressing a stamp of its own, it will have fully served the purpose.

I wish the magazine further success during the years to come.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. B. Hagjer'.

(J. B. Hagjer.)

এই সংখ্যাত পাব.....

প্ৰবন্ধঃ—

অসমীয়া ভাষা আৰু ইয়াৰ ক্ৰমবিকাশ ॥১॥ শ্ৰীমন্তশঙ্কৰ দেৱ আৰু অসমীয়া জাতি ॥৬॥
আত্ম-বোধ ॥১১॥ ভাৰতীয় বপ্তানীৰ পছাদমুখী গতি ॥১৮॥ অসমীয়া ঔপন্যাসিক
আৰু নাট্যকাৰ দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰ । ২২।

কবিতাঃ—

মুক্তি সংগ্ৰাম ॥২৯॥ কল্পনা ॥৩১॥ স্বপ্ন ভঙ্গ । ৩২। পানেই-জঙ্ঘি ॥৩৪॥ এটি
কণ ॥৩৬॥ শান্তিৰ অভিযান ॥৩৭॥

গল্পঃ—

চক্ৰ বেহু ॥৩৯। প্ৰতীকা ॥৪৪। আজিও মনত পৰে ॥৪৯॥
সম্পাদকীয় ॥৫৬॥

আ নবঢ়াইছে.....

প্ৰবন্ধঃ—

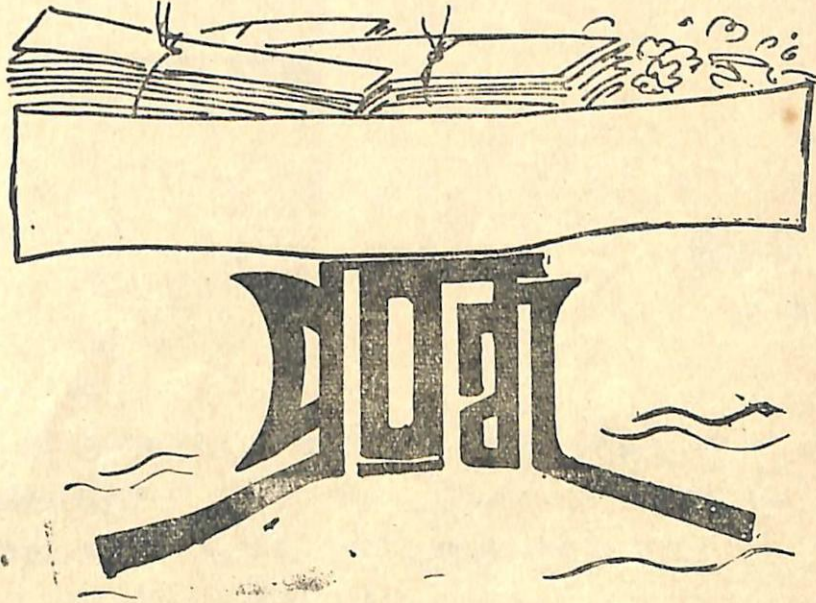
শ্ৰীহীৰেণ চন্দ্ৰ গোস্বামী, শ্ৰীবিভা মহন্ত, অধ্যাপক শ্ৰীনীলকান্ত মহন্ত, অধ্যাপক
শ্ৰীহৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস, শ্ৰীবাজেন্দ্ৰ বসুমতাৰী ।

কবিতাঃ—

চৈয়দ পচনুৰ আলী হাজাৰিকা, শ্ৰীহৰি নাথ শৰ্ম্মা, শ্ৰীপ্ৰসন্ন চন্দ্ৰ ডেকা, নৱাব
উদ্দিন আহমেদ, শ্ৰীগোলোক চন্দ্ৰ শৰ্ম্মা, শ্ৰীদগুধৰ নাথ ।

গল্পঃ—

চৈয়দ পচনুৰ আলী হাজাৰিকা, মিচ্ জ্যোতিৰ্ম্ময়ী বয়, মিচ্ জুবেনা বেগম ।

.....উচ্ছ আদৰ্শৰ দ্বাৰা অনুপ্ৰাণিত জীৱন ব্যাপী সাধনা নহলে ওখ খাপৰ সাহিত্যৰ সৃষ্টি হোৱা টান.....
ব্যক্তিগত সাধনাৰ অভাৱ অকল সাহিত্যতে নহয় জীৱনৰ সকলো ক্ষেত্ৰতে দেখা যায়। সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ
ফল অতি শোচনীয় হৈছে। অলপ মন কৰিলেই দেখা যায় যে আমাৰ প্ৰায়বিলাক লেখকেই তৰুণ অথবা
প্ৰায়বিলাক বচনা লেখকসকলৰ তৰুণ অৱস্থাত লিখা। তৰুণৰ সাহিত্য সেৱা অতি প্ৰশংসনীয় আৰু প্ৰয়োজনীয়।
কিন্তু যি বয়সত মানুহৰ চিন্তা পূৰ্ণ হয় আৰু অভিজ্ঞতা দ হয় তাৰ আগতে সাহিত্য সেৱাৰ ওৰ পৰিলে
সাহিত্য তৰাং আৰু অপৈণত হোৱাটো স্বাভাৱিক। আনৰ কথা নকও আমাৰ তৰুণ লিখকসকলে ছুটি গল্প
লিখাত বেছি সময় নষ্ট নকৰি নানা প্ৰকাৰৰ জ্ঞান আহৰণ কৰি সাহিত্যত যোগালে বেছি লাভ হ'ব। অৱশ্যে
ছুটি গল্পও আধুনিক সাহিত্যৰ এটি প্ৰধান অঙ্গ; কিন্তু ইয়াৰ কাৰণেও সৃষ্টি কলা আৰু বিশ্লেষণ শক্তিৰ আৱণ্টক।

শ্ৰীকৃষ্ণ কান্ত সন্দিকৈ

অসমীয়া ভাষা

আৰু

ইয়াৰ ক্ৰমবিকাশ

[প্ৰবন্ধ]

দেহ আৰু আত্মাৰ মাজত যেনে ওতঃপ্ৰোত সম্বন্ধ সেইদৰে ভাব-অনুভূতিৰো ভাষাৰ লগত তেনে সম্বন্ধ। এটোক বাদ দি আনটিৰ অস্তিত্ব নাই। মানৱ প্ৰাণত অন্তৰ্নিহিত হৈ থকা অফু-বন্ত ভাব বাশি ভাষাৰ জৰিয়তে নানা ভঙ্গিমাৰে চিত্ৰ-বিচিত্ৰ সাজ পাবেৰে সু-সজ্জিত হৈ ওলাই আহে। এক কথাত কবলৈ গলে ভাষা হ'ল ভাবৰ মন্দাকিনী। তাবোপৰি এইটোও স্বীকাৰ্য্য যে প্ৰকাশৰ ব্যাকুলতাই ভাষা-সাহিত্য সৃষ্টিৰ প্ৰধান কাৰণ।

সাহিত্য মানৱজীৱনৰ উজ্জ্বল প্ৰতিচ্ছবি। সাহিত্যই একোখন সমাজৰ মানুহৰ মানৱতা, একতা, জাতীয়তাবোধ আদিৰ প্ৰতিনিধিত্ব কৰে আৰু এই সাহিত্যৰ প্ৰধান আৰু অবিচ্ছেদ্য অঙ্গ হৈছে ভাষা। এই ভাষাৰ উৎপত্তি সম্বন্ধে এটি ধৰা-বন্ধা সূত্ৰ দিয়া টান। কিন্তু এইটো জনা যায় যে আদিম মানৱ প্ৰকৃতিৰ অনুকৰণশীল আছিল। সেয়েহে এই ক্ষেত্ৰত প্ৰকৃতিকে মানৱৰ প্ৰথম শিক্ষক বুলি আখ্যা দিয়া হৈছে।

শ্ৰীহীৰেণ চন্দ্ৰ গোস্বামী

১ম বাৰ্ষিক কলা।

ভাষা প্ৰসঙ্গত প্ৰখ্যাত সাহিত্যিক ইমাৰ্টনৰ (Emerson) মন্তব্যৰ পৰা আমি এক সত্যৰ সন্ধান পোওঁ। তেওঁৰ মতে "Language is a city to the building of which every human being brought a stone."

সমগ্ৰ পৃথিবীৰ ভাষা সমূহক পণ্ডিতসকলে কিছুমান ভাষা গোষ্ঠীত ভাগ কৰিছে। ইয়াৰ ভিতৰত ইন্দো-ইউৰোপীয় গোষ্ঠীটো পণ্ডিতসকলৰ মতে লেখত লবলগীয়া। ইয়াৰ শাখা দহোটা। ইয়াৰে আৰ্য্য-শাখাৰ মগধী প্ৰাকৃতৰ পৰা অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তি হোৱা বুলি পণ্ডিতসকলে প্ৰমাণ কৰিছে।

সংস্কৃত	পালি/প্ৰাকৃত	অসমীয়া
হস্ত	হথ	হাত।
কৰ্ম	কম্ম	কাম।
হস্তি	হথি	হাতী।
অস্মে	অহ্মে > অম্হে	আমি।
অণ্ড	অজ্জ	আজি।
ধম্ম	ধম্ম	ধাম।

গতিকে ওপবৰ আৰ্হিব পৰা জানিব পাৰি যে অসমীয়া এটা সুকীয়া ভাষা যদিও ইয়াৰ মূল সংস্কৃত।

ভাৰতৰ পূব প্ৰান্তত থকা অসমা সুষমা, মনোবমা সক দেশখনিয়ে হ'ল আমাৰ মাতৃভূমি অসম। আবহমান কালৰে পৰা মাতৃভূমি অসমে বিধাতাৰ নিৰ্বন্ধ বহুতো নিৰ্যাতন সহি আহিব লগাত পৰিছে। অসমীয়া ভাষা আমাৰ মাতৃ ভাষা। যেনেকৈ জন্মভূমি স্বৰ্গতকৈও শ্ৰেষ্ঠ তেনেকৈ মাতৃভাষাও সেই দেশৰ নাগৰিকৰ হিয়াৰ আমঠু স্বৰূপ। কবলৈ গলে মাতৃভাষা হ'ল সেইখন দেশৰ সভ্যতাৰ মাপকাঠি। যি জাতিয়ে মাতৃ-ভাষাক লৈ গোঁৱৰ কৰিব নোৱাৰে, সি জাতিয়ে একোকে লৈ গোঁৱৰ কৰিব নোৱাৰে। একাধাৰ কথা আমি সকলোৱে জানো যে বৃটিছ সাম্ৰাজ্যত সূৰ্য্য অস্ত নগৈছিল। ইয়াৰ মূলতে তেওঁলোকে মাতৃ ভাষাক প্ৰকৃততে আদৰ কৰিব জানিছিল আৰু সেয়েহে আজি সমগ্ৰ পৃথিবীতে ইংৰাজী ভাষাৰ প্ৰচলন হৈছে।

আমাৰ অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ ওপৰেদি যে ক'ত কিমান ধুমুহা পাব হৈছে তাৰ প্ৰমাণ বুৰঞ্জীয়ে দিব। অসমীয়া ভাষা সাহিত্যই প্ৰবল ধুমুহাৰ হেঁচাত পৰি এসময়ত মৃতপ্ৰায় অৱস্থা পাইছিল। সাগৰত জোৱাৰ উঠে। প্ৰচণ্ড ধুমু-হাই দেখা দিয়ে। কিন্তু ধুমুহাৰ পাছত ই আকৌ শান্তমূৰ্ত্তি ধাৰণ কৰে। অসমীয়া ভাষা জননীয়েও নানা বিপদ বিঘিনি জাঁতবাই আজিৰ অৱস্থা পাইছে।

অকল সাহিত্য ক্ষেত্ৰতেই নহয়। প্ৰাকৃতিক, বাৰ্জনৈতিক সামাজিক সকলো বিষয়তে বিধাতাই

অসমী আইব বুকুত তাণ্ডৰ নৃত্য কৰিছে। কিন্তু কোনোটোতে অসমীয়াই হাবমনা নাই।

অনুতাপৰ বিষয় যে দশম শতিকাৰে পৰা বিশ্বৰ ভাষা সমূহৰ মাজত স্বীকৃতি পাই অহা অসমীয়া ভাষাই ১৯ শতিকাৰ শেষ ভাগ আৰু কুৰি শতিকাৰ আগভাগত মৃত্যুৰ দিন গণিব লগা হৈছিল। একালত অসমীয়া ভাষা অতি চহকী আছিল। প্ৰায় ৫০০ বছৰ আগতে শঙ্কৰ-মাধৱে অসমীয়া ভাষাৰ ভেঁটি দূঢ় কৰি থৈ যায়। ৬০০ বছৰ আগতে ববাহীৰজা মহামাণিক্যৰ অনুবোধত অপ্ৰমাদী কবি মাধৱ কন্দলীয়ে জয় জয়তে মহাকাব্য বামাৰ্ণৱৰ ভাৰতীয় প্ৰাদেশিক ভাষাৰ প্ৰথম অসমীয়া ছন্দত বচনা কৰে। তেওঁৰ পিছতে দুৰ্গাবৰৰ গীতি বামাৰ্ণৱ, অনন্ত কন্দলীৰ বামাৰ্ণৱ আদি সৰুৰৰ কাব্য বচিত হয়। এইবোৰৰ মাজেৰে তেওঁলোকৰ বচনা বীতিত সুকুমাৰ চিত্ৰ, পদ লালিত্য আদি প্ৰকাশ পাইছিল। এওঁলোকতকৈ হেম সবস্বতী আৰু হৰিহৰ বিপ্ৰ আৰু পুৰণি। হেম সবস্বতীৰ লিখিত প্ৰহ্লাদ চৰিত্ৰই সকলোকে আকৰ্ষিত কৰিছিল। বিশেষ উল্লেখযোগ্য যে মহাৰাজ নৰ-নাৰায়ণৰ দিনত অসমীয়া ভাষাৰ ভালেখিনি উন্নতি হয়। মহাপুৰুষ শঙ্কৰ মাধৱৰ আপুৰুগীয়া, অতুলনীয় লিখনীয়ে অসমীয়া ভাষা জননীক উন্নতিৰ উচ্চ শিখৰত তুলি দিছিল। এই শঙ্কৰী যুগটো এক গোঁৱৰময় যুগ। এই যুগত অসমীয়া ভাষাৰ চাৰিওফালৰ পৰা উৎকৰ্ষ সাধন হয়। বৈকুণ্ঠ নাথ ভট্টদেৱৰ তাহানিৰ কথা ভাগৱতে কুৰি শতিকাৰ সুখী সমাজকো চমকিত কৰিছে।

এই যুগৰ পিছৰে পৰা আমাৰ দেশত নানা আঁলে আলকালে দেখা দিয়ে। দেশত এক ঘোৰ

সন্ধিক্ষণে দেখা দিয়ে। অসমীয়া ভাষা জননীৰ পানীত হাঁহ নচৰা অৱস্থা আহি পৰে। সেই সময়তে অসমৰ স্বাধীনতাৰ নাও বুৰো বুৰো অৱস্থা। মানব অমানুষিক আক্ৰমণে অসমী আইব বুকুত জাঁউসীৰ ঘনঘোৰ অন্ধকাৰৰ সৃষ্টি কৰে। এনে সন্ধিক্ষণতে ইংৰাজসকল অসমলৈ আহি মানব আক্ৰমণ ওফৰাই দিয়ে। তাৰ পিছতে ১৮২৬ চনৰ ইয়াণ্ডাবু সন্ধিৰ স্বৰ্ভাৰুযায়ী ইংৰাজ সকলে গোজে গছ হৈ অসমৰ শাসন ভাৰ লয়। সেই সময়তে ইংৰাজ চৰকাৰৰ কাম কৰা অফিচাৰ হিচাবে বঙালীলোক কিছুমান অসমলৈ আম-দানি হয়। সেই বঙালী কেৰাণীসকল আছিল পবিত্ৰী-কাতৰ। সিহঁতে যত্নৰ কাণত মগ্ন দিলে। সিহঁতে ইংৰাজ চৰকাৰক বুজাবলৈ ধৰিলে যে অসমীয়াৰ নিজা ভাষা নাই। অসমীয়া ভাষা বঙালী ভাষাৰ এটা অপভ্ৰংশহে মাথোন। বঙালী বিলাকে স্পৰ্শকৈ বুজাই দিলে যে অসমীয়া অভিধান, ব্যাকৰণ নাই; আৰু নিজস্ব সাহিত্যও নাই। উক্ত কথাত বেপাৰী ইংৰাজসকলেও হয়ভব দিলে। বোধহীন ইংৰাজবিলাকেও এই কথাৰ মূল উজাৰি নেচাই বহুৱাই দিলে অসমী আইব বুকুত বাঘ নখ।

সুৱদি অসমীয়া ভাষাক অসমীৰ বুকুৰ পৰা জাঁতবাই পেলালে। এনেদৰে প্ৰায় একুৰি পোন্ধৰ বছৰমান কাল অসমৰ স্কুল, আদালত আদিত পুঁৰাদমে বঙালী ভাষা চলিব ধৰিলে। অসমীয়া ভাষা সকলোৰে ঘৃণীয় হৈ পৰিল।

ইয়াৰ কিছুমান দিনৰ পিছত মেঘাচ্ছন্ন অসম-কাশত পোহৰে বেঙালে। ধ্বংসৰ গৰাখহনীয়ালৈ আগবাঢ়ি যোৱা জাতীয় জীৱনৰ উৎকৰ্ষ সাধিবলৈ অসম মাতৃৰ বুকুত জন্ম লভিলে ৩আনন্দৰাম

ঢেকিয়াল ফুকন, ৩হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, ৩গুণাভিৰাম বৰুৱা আদি কেইজনমান দেশসেৱকে। ১৮৩৬ চনত এনেকুৱা জাঁউসীৰ অন্ধকাৰে আগুৱা অসম-কাশত দেখা দিলে আমেৰিকান বেপটিষ্ট মিছ-নাৰীসকলে। তেওঁলোক আহিছিল ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ অৰ্থে। মিছনাৰীসকলে অসমত ঘূৰি ফুৰি অসম-বাসীৰ হেৰোৱা তথ্যৰ জাঁত বিচাৰি পালে। তেওঁলোকে উপলব্ধি কৰিব পাৰিলে যে সকলো ভাৰতীয় ভাষাৰ মূল জননী হ'ল সংস্কৃত। গতিকে অসমীয়া ভাষা বঙালী ভাষাৰ অপভ্ৰংশ নহয়। ই সংস্কৃতৰহে জীয়াৰী। মিছনাৰীসকলে অসমবাসীৰ লগত একতাবদ্ধ হৈ অসমীয়াৰ উন্নতিৰ হকে কঁকালত টঙালি বান্ধি উঠিল। তেওঁলোকে ১৮৪৬ চনত শিৱসাগৰৰ পকা ঘাটৰ ওচৰত ধাই আলীৰ মূৰত এটা ছপাখনা পাতি প্ৰথম মাহেকীয়া কাকত “অকণোদয়” প্ৰকাশ কৰে। এই কাকত আছিল অন্ধকাৰ-চ্ছন্ন অসমীয়া সাহিত্যৰ আকাশত আশাৰ বন্তি স্বৰূপ। ইয়াৰ নাম যেনে, কামো তেনে আছিল। “অকণোদয়” পোহৰৰ বেঙনি পাই লেবেলি বিদাৰি যোৱা অসমীয়া ভাষা জননীয়ে পোহৰৰ মুখ দেখিলে। এই অকণোদয় কাকতে একেবাহে ১৮৪৬ চনৰ পৰা ১৮৮৪ চনলৈ সঁহাৰি জনাই অসমীয়াক প্ৰেৰণা যোগাই আহিছিল।

এই অকণোদয়ৰ ছাঁতে জিৰাই সেই সময়ৰ কেইবাজনো অসমীয়া সাহিত্যসেৱীয়ে তেওঁলোকৰ বলমূলীয়া লিখনিৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভাঁড়াল টনকিয়াল কৰি থৈ গৈছে। তেখেতসকলৰ ভিত-ৰত ৩ঢেকিয়াল ফুকন, ৩হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা, ৩গুণাভিৰাম বৰুৱাই প্ৰধান। তাৰ পিছতো বসবাজ বেজবৰুৱা দেৱে তেখেতৰ সাহিত্যৰ জৰিয়তে অসমীয়া ভাষাক

এক নতুন বীতিত গঢ় দিয়ে।

সৌৰগণশিবিৰ শুকান বালিত সোণৰ চেকুৰা বিচাৰি পোৱাৰ দৰে ৩হেম বৰুৱাই অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ হেৰোৱা তথ্য পুনৰুদ্ধাৰ কৰিছিল। “হেমকোষ” বৰুৱাদেৱৰ কালজয়ী মূৰ্তিস্তম্ভ। ইয়াৰ দ্বাৰাই তেখেতে অসমীয়া ভাষাৰ ওখ দৌল সাজি থৈ গৈছে। গধূৰ কামৰ হেঁচাত পৰিও চোতে খৰ মাৰি গঢ়ি থৈ যোৱা তেখেতৰ ই এক অমূল্য সম্পদ।

৩বৰুৱাৰ দৰে ৩চেকিয়াল ফুকনেও অসমীয়া ভাষা জননীৰ উন্নতিৰ অৰ্থে আশাস্বৰ্ণীয়া চেষ্টা কৰিছিল। অসমীয়া ভাষা যে বঙালী ভাষাৰ অপভ্রংশ নহয় এই বিষয়ে ‘A few Remarks on the Assamese Language’ নামৰ পুথিয়ে প্ৰমাণ দিয়ে। তেখেতৰ এই কিতাপখনৰ বিষয়ে গেইটু চাহাবে তেওঁৰ ‘Report on the progress of the Historical Research in Assam’ নামৰ পুথিত অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে স্পষ্ট মতবাদ দাঙি ধৰিছে।

“.....This view was eagerly refused by the natives of the country and in 1855 a well-known indication of the claims of Assamese to rank as a separate language was published under the title “A few Remarks on the Assamese Language”.....The writer goes to contradict the idea that Assamese had no literature and shows that prior to the beginning of the present century the Assamese

বঙিয়া কলেজ আলোচনী

literature was more extensive than Bengalee.”

ওপৰকল্প সমালোচক সকলৰ লিখনীৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ আৰু এক শ্ৰেণীৰ ন সাহিত্যিকৰ সৃষ্টি হ’ল। তেওঁলোকে ন যুগৰ সঁহাৰি পাই নতুন সাহিত্যক আকোৱালি ললে। তেওঁলোকৰ দিনতো অসমীয়া সাহিত্যৰ ঠেক চিগা অৱস্থাই হৈ আছিল। কলিকতাত অসমীয়া ছাত্ৰ কেইজনমানে কলেজত বিদ্যা অৰ্জন কৰিছিল। তেওঁলোকে আজি কালিৰ কলেজীয়া ছাত্ৰৰ দৰে সম্পূৰ্ণ উদাস হৈ থকা নাছিল। জোৎস্না বিধৌত সন্ধিয়াত ভাগিৰথী নৈৰ পাৰৰ মুক্তবায়ু সেৱন কৰি কাল নকটাই ছাত্ৰ দলে মৰহি যোৱা অসমীয়া জাতিৰ জাতীয়ত্ব পুনৰুদ্ধাৰৰ কাৰণে উঠি-পৰি লাগিল। অক্লান্ত পৰিশ্ৰমৰ ফলত তেওঁলোক সজাই পৰাই জাতিফাৰ কৰি তুলিলে ‘জোনাকী’ নামে কাকত এখন। তেওঁলোকে নানা গৱেষণা কৰিবলৈ ধৰিলে। পাশ্চাত্য শিক্ষাৰ আৱহাৰাই বাককৈয়ে তেওঁলোকক স্পৰ্শ কৰিলে। তেওঁলোকে অসমীয়া ভাষাৰ কাৰণে উঠিপৰি লাগিল। তেওঁলোকৰ ভিতৰত লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, চন্দ্ৰকুমাৰ আগবৰালা আৰু হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী আছিল প্ৰধান হোতা। তেওঁলোকে জোনাকীৰ চিমিকটামাক পোহৰেৰে ঘনতিমিৰাছন্ন ভাষা জননীক পোহৰ বিতৰণ কৰিলে। এওঁলোকৰ ভিতৰতো সাহিত্যৰথী বেজবৰুৱাৰ দান অনুপম। তেওঁ এজন সাহিত্যিকই নাছিল। এজন সমাজ সংস্কাৰকো আছিল। বাস্তৱিকতে এইজনা মহান ব্যক্তিৰ নেতৃত্বই পথভ্ৰষ্ট অসমীয়া সমাজক প্ৰগতিৰ পথত আগবঢ়াই নিব পাৰিছিল। তেওঁ বাঁহীত ফুঁ দিয়াৰ

লগে লগে মন্ত্ৰমুগ্ধ হৈ পৰিছিল সাহিত্যমোদী সকল। তেওঁলোকে মন্ত্ৰ মোহিত হৈ নানা তৰহৰ সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰি অসমীয়া ভাষাৰ বাজৰ্ভাঙাল চহকী কৰিছিল। এই লিখকসকলৰ সাহিত্যই অসমীয়া ভাষাক ইমান অৱদান যোগাইছিল যে অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যই ভাৰতীয় যিকোনো সাহিত্যৰ লগতে ফেৰ মাৰিব পৰা হৈছিল। বসবাজ বেজবৰুৱাদেৱৰ একেধাৰে কবি, ঔপন্যাসিক, নাট্যকাৰ, গল্পকাৰ আৰু সমালোচক আছিল। সকলো ধৰণৰ লিখনীতে তেওঁৰ হাতৰস ফুটি উঠিছে। তেওঁ হাতৰসকে সমাজ সংস্কাৰৰ মূল বাহনৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিছিল। তেওঁ হাতৰসৰ দ্বাৰাই অসমীয়া জন সমাজক হু-ৱাইছে। আৰু আনহাতে জন সমাজে নিজৰ ভুল ভ্ৰটিৰ কথা জানিব পাৰি কান্দিছে। মুঠৰ ওপৰত সাহিত্যিক হিচাবেই হওক বা সমাজ সংস্কাৰক হিচাবেই হওক, এইজনা ব্যক্তিৰ ব্যক্তিত্বই সেই অন্ধকাৰ যুগৰ এক পথ প্ৰদৰ্শক বস্তু হিচাবে কাম কৰিছিল।

পৰিশেষত বাণীকান্ত কাকতিদেৱে অসমীয়া ভাষা যে এটা সুকীয়া ভাষা আৰু ই যে বঙালী ভাষাৰ অপভ্ৰংশ নহয় এই সত্যটো অসমবাসী তথা বিশ্ববাসীক স্পষ্টভাৱে প্ৰমাণ কৰি দেখুৱাই দিছে তেখেতৰ “Assamese its formation and Development”ৰ দ্বাৰা। লগতে তেখেতে অসমীয়া ভাষাৰ মূল উজাৰি ইয়াৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থও স্পষ্টকৈ দাঙি ধৰিছে।

গ্ৰীয়াছ’ন চাহাবে তেখেতৰ “Linguistic survey of India” নামৰ গ্ৰন্থত অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তি সম্বন্ধে স্পষ্টকৈ বৰ্ণনা কৰিছে। তাত তেখেতে বঙলা আৰু অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে সুকীয়া মত দাঙি ধৰিছে। ‘Linguistic survey

of India’ ৰ পৰা জনা যায় যে ভাৰতত মুঠতে ভাৰতীয় সংবিধানৰ পৰা স্বীকৃতি পোৱা ভাষা ১৪টা। এই ১৪টা ভাষাৰ ভিতৰত অসমীয়া ভাষাও অন্তৰ্গত,। সাংবিধানিক নিয়ম অনুযায়ী এই ভাষাবোৰ নিজ নিজ ৰাজ্যত চলাবলৈ বৰ্তমান সুবিধা পাইছে।

অসমীয়া ভাষা সম্পৰ্কে গোটেই অসমবাসীৰ কাৰণে ১৯৬০ চনৰ ২৪ অক্টোবৰৰ দিনটো এটা চিবস্মৰণীয় দিন। কত কিমান প্ৰচণ্ড ধুমুহা, বিপদ-বিঘিনি অতিক্ৰম কৰি সেইদিনা অসমীয়া ভাষাই অসম বিধান সভাত ৰাজ্যিক ভাষা হিচাবে স্বীকৃতি লাভ কৰে।

অসমীয়া ভাষা আজি ক্ৰমবিকাশৰ পথত বহুদূৰ আগবাঢ়িছে। বৰ্তমান অসমীয়া নাগৰিকৰ প্ৰধান কৰ্তব্য হ’ল অসমীয়া ভাষাৰ সৰ্ববোম্বহ বোজাই ৰখা। কাৰণ ভাষা-সাহিত্য জাতীয় একতাৰ ভেঁটি। ভাষা-সাহিত্যৰ বলতে দেশ-বাসীৰ অন্তৰত দেশপ্ৰেমৰ টো আৰু জাতীয় চৈতন্যৰ উদ্ৰেক হয়। Maxim Gorkyৰ মন্তব্য-টীয়ে ভাষা সাহিত্য ক্ষেত্ৰত এক সত্যৰ সন্ধান দিয়ে, তেওঁ কৈছে—“The literature is not to appease; but to rouse a man’s soul. It inspires the souls of the unfortunate and oppressed. Then only will you be truly great”, এনেহেন ভাষা জননীৰ হকে দেশবাসীয়ে অহোপুৰুষাৰ্থ চেষ্টা কৰিব লাগিব। মহলোক সকলৰ সজ আদৰ্শৰে অৰ্থাৎ ত্যাগৰ আদৰ্শৰে অনুপ্ৰাণিত হৈ ভাষা জননীক উন্নতিৰ উচ্চ শিখৰত তোলাব লাগিব। তেতিয়াহে ভাষা জননীয়ে গৌৰৱ কৰিব,—শ্বহীদ-সকলৰ প্ৰাণে মুক্তি লাভ কৰিব। আনহাতে বিশ্ব দৰবাৰত অসমীয়া ভাষাই এখন সুকীয়া স্থান পাব।

ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণই গীতাত কৈছে যে যেতিয়া জগতত অধৰ্ম্মৰ প্ৰাচুৰ্য্য আৰু ধৰ্ম্মৰ গ্লানি হয় তেতিয়া সাধুসকলক পালন কৰিবলৈ আৰু দুষ্টক দমন কৰিবলৈ তেওঁ নিজেই জগতত যুগে যুগে আবিৰ্ভাৱ হয়। পৃথিবীৰ প্ৰায়বিলাক জাতিৰ

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ

আৰু

অতীত বুৰঞ্জীৰ পাত লুটিয়াই চালে দেখা পোঁও যে যেতিয়া এটা জাতি অধঃপতন মুখী হয়, তেতিয়া সেই জাতিটো উদ্ধাৰ কৰিবলৈ একোজন মহাপুৰুষৰ আবিৰ্ভাৱ হয়। যেনেকৈ অধঃপতে যাব খোজা ফৰাচী জাতিটোৰ উদ্ধাৰ সাপেক্ষে ডাণ্টেৰ লিখনীয়ে নৱ-জাগৰণৰ সৃষ্টি কৰিছিল, থিক একে ধৰণে আজিৰ পৰা প্ৰায় ৫১৮ বছৰ আগতে— যেতিয়া অসমীয়া সমাজখন ঘূণীয়া হৈ পৰিছিল,— যেতিয়া মানুহে মনুষ্যত্ববোধ পাহৰি পশুৰ দৰে হৈছিল, তেতিয়া অসম জননীয়ে তেওঁৰ বুকুৰ কাপ্তিমা গুচাবলৈ এজন স্ত্ৰযোগ্য সন্তানৰ কামনাত চকুলো টুকিছিল! তেতিয়াই অসমত এজন মহাপুৰুষৰ জন্ম হৈছিল—যি জনৰ কাৰণে আজি আমি এশ একুৰি সমস্তাই চাবিওফালে খাও খাও মূৰ্ত্তি ধৰি আঙুৰি থকা সময়তো কোনোমতে মূৰটো উলিয়াই অসমীয়া বুলি পৰিচয় দিব পাবিছো, সেইজনেই হৈছে জাতিৰ জনক শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ। শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ অসমীয়া জাতিৰ অকল জনকেই নহয়, তেওঁ অসমৰ মেকদণ্ডও। মেকদণ্ড নহলে যেনেকৈ পোন হৈ থিয় হব নোৱাৰে থিক তেনেকৈ শঙ্কৰ অবিহনে অসমীয়াৰ কোনো অস্তিত্বই নেথাকে। শঙ্কৰক পাহৰি যোৱা মানে অসমক পাহৰি যোৱা।

অসমীয়া জাতিৰ লগত শঙ্কৰৰ ইমান নিবিড় সম্বন্ধ যে শঙ্কৰ অবিহনে অসমীয়া জাতিৰ অস্তিত্ব কল্পনাকে কৰিব নোৱাৰি। কাৰণ আমি যিফালেই চাঁও সেই ফালে কেৱল শঙ্কৰেই অৱদান দেখা পোঁও। অসমীয়া কৃষ্টিক শঙ্কৰী কৃষ্টি বুলি কলেও ভুল কৰা নহয়। কেৱল এটা ফালেই শঙ্কৰে দান দি যোৱা নাই। এজন পিতৃয়ে যেনেকৈ

অসমীয়া জাতি

বিভা মহন্ত

১ম বাৰ্ষিক (কলা)

তেওঁৰ সন্তানৰ খোৱা লোৱা, পঢ়া-শুনা, স্বভাৱ-চৰিত্ৰ বিষয়ত চকু বাখে, থিক তেনেধৰণে শঙ্কৰেও ধৰ্ম্ম, সাহিত্য, গীত, নাট, নৈতিকতা, জাতীয়তা আদি সকলো দিশ তেওঁৰ অৱদানেৰে সমৃদ্ধি কৰি থৈ গৈছে। সেয়েহে শঙ্কৰে আমাৰ জাতীয় জীৱনত গভীৰ সাঁচ বহুৱাই গৈছে। শঙ্কৰদেৱে অসমীয়া জাতিক নতুন প্ৰাণ দি সজীৱ কৰি তোলা বুলি কলেও বঢ়াই কোৱা নহয়।

ধৰ্ম্ম—যেতিয়া শঙ্কৰদেৱে জন্ম গ্ৰহণ কৰে, তেতিয়া সমাজত নানা কু-আচাৰ নীতিয়ে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল। মানুহৰ মাজত মিলা-প্ৰীতিৰ ভাব কমি আহিছিল। ধৰ্ম্মৰ নামত নৰবলি পৰ্য্যন্তও দিবলৈকে তেওঁলোকে কুণীবোধ কৰা নাছিল। তেতিয়া শঙ্কৰদেৱে ভাবিলে যে এই জাতিটোক সু-পথলৈ আনিবলৈ সিহঁতক প্ৰথমে সংগবদ্ধ কৰি লব লাগিব। ধৰ্ম্মই হৈছে জাতিক সংগবদ্ধ কৰাৰ প্ৰধান উপায়। সেয়েহে তেওঁ অসমীয়া জাতিটোক এটা জাতিত পৰিণত কৰিবৰ কাৰণে এটি নতুন ধৰ্ম্ম উলিয়ায়। তেওঁ প্ৰচাৰ কৰা ধৰ্ম্মৰ

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আৰু অসমীয়া জাতি

নাম 'এক শৰণীয়া নাম ধৰ্ম্ম'। তেওঁৰ মতে 'এক দেৱ এক সেৱ এক বিনে নাই কেৱ'। তেওঁৰ ধৰ্ম্ম-মতে সকলোৰে আত্মা একে। সেয়েহে তেওঁ কৈছে "কুকুৰ চণ্ডাল গৰ্দভৰো আত্মাবাম জানিয়া সবাকো পৰি কৰিবা প্ৰণাম।" তেওঁ সকলোকে সমানভাবে চাইছিল। তেওঁৰ ধৰ্ম্মত সকলোৰে কাৰণে বাট খোলা আছিল। তেওঁৰ ধৰ্ম্মত জাতি বিচাৰ নাছিল। কাৰণ আমি জানো যে তেওঁ নগা, গাবো, মিৰি আদিকো শৰণ দিছিল। সমাজত থকা উচ্চ-নীচ ভাবটো জঁতৰাবৰ কাৰণে তেওঁ ইয়াকেই কৰিছিল। মহাত্মা গান্ধীয়ে সেইদিনাহে আমাক অস্পৃশ্যতা বৰ্জ্জন কৰিবলৈ আৰু সকলোকে সমানভাবে চাবলৈ কৈছিল। কিন্তু শঙ্কৰদেৱে আজিৰ পৰা পাঁচশ বছৰ আগতে উচ্চ-নীচ ভাব দূৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰিছিল। অকল যত্ন কৰাই নহয়—, তেওঁ নিজে তেওঁৰ ধৰ্ম্মত সকলো জাতিৰ মানুহক শৰণ দি আমাৰ আগত কেৱল উপদেশকেই নিদি আদৰ্শও দাঙি ধৰিছিল। কিন্তু আজি আমি তেওঁৰ আদৰ্শ পাহৰি গৈ আকৌ সমাজত উচ্চ-নীচৰ ভাব ৰোপণ কৰিছোহক। শঙ্কৰদেৱ সাম্যবাদৰ প্ৰতীক। শঙ্কৰদেৱে ভাঙি যোৱা অসমীয়া জাতিটোক তেওঁৰ দ্বাৰা প্ৰচাৰিত ধৰ্ম্মৰ এশজৰি ডালেৰে এক গোট হবলৈ সমল দিলে। লগে লগে সমাজত সুস্থিৰতা বিৰাজ কৰিবলৈ ধৰিলে। ধৰ্ম্মৰ লগতে সমাজৰ পৰিবৰ্ত্তন হ'ল। বহুতো লোক তেওঁৰ ধৰ্ম্মত দীক্ষিত হ'ল। যেতিয়া জাতিটো একতাৰ ডোলেৰে বন্ধা হ'ল, তেতিয়া সকলোৱে সমুহীয়া প্ৰগতিৰ পথত খোজ পেলাবলৈ বেচি সময় নেলাগিল। জনজাতীয় লোকৰ সৈতে প্ৰীতিৰ

ভাব জগাবলৈ আমাৰ চৰকাৰে এতিয়া নতুন আঁচনি হাতত লৈছে অথবা সেইবোৰ প্ৰচাৰ কৰিছে। কিন্তু শঙ্কৰে কেতিয়াবাই দেশৰ জন-জাতি লোকসকলৰ মিলাপ্ৰীতিৰ কথা ভাবিছিল আৰু তেওঁ মিলাপ্ৰীতিৰ কাৰণে নিজ ধৰ্ম্ম দি সিহঁতক বুকুৰ কুটুম কৰিছিল।

নাম ধৰ্ম্মক কেন্দ্ৰ কৰি শঙ্কৰদেৱৰ দ্বাৰা প্ৰতি-স্থিত নামঘৰবোৰে অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ ওপ-বত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল। শঙ্কৰৰ পিচত হালি পৰিব খোজা অসমীয়া সংস্কৃতিৰ মন্দিৰটিক নামঘৰবোৰে পোনাই ৰাখিছে। নামঘৰবোৰ অস-মীয়া জাতীয় জীৱনৰ এটি এবিধ নোৱাৰা অঙ্গ। নামঘৰবোৰত তেতিয়া ধৰ্ম্ম-শাস্ত্ৰ আদিৰ আলোচনা কৰা হৈছিল। সন্ধিয়া গাৱঁৰ নিবন্ধৰ লোকসকলে নামঘৰলৈ আহি এজনে পঢ়ি বোৱা ভাগৱত আদি শুনাত ব্যস্ত হৈ পৰিছিল। গতিকে নামঘৰবোৰে শিক্ষা বিস্তাৰতো সহায় কৰিছিল। সাধাৰণ মানুহৰ ই আছিল শিক্ষা লাভৰ এটি সহজ উপায়। নামঘৰে জনসমাজৰ মাজত শিক্ষা বিস্তাৰত সহায় কৰিছিল। গতিকে নামঘৰে অসমীয়া সংস্কৃতিৰ বক্ষণাবেক্ষণত সৰ্ববতোপ্ৰকাৰে সহায় কৰিছে। আজিকালি নামঘৰৰ লগত সম্বন্ধ থকা থিনিৰ বাহিৰে কেইজনে শুদ্ধকৈ বৰগীত গাব পাৰে অথবা খোল বজাব পাৰে? নামঘৰবোৰক আজিকালিৰ পঞ্চায়তৰ বিচাৰালয়ৰ লগতো বিজাব পাৰি; কাৰণ পঞ্চায়তত আজিকালি গাৱঁৰ সুৰা-সুৰা বিচাৰবোৰ কৰা হয়। তেতিয়াৰ দিনতো নাম-ঘৰত গাৱঁৰ সকলো বিচাৰবোৰ মিমাংসা কৰা হৈছিল। গতিকে নামঘৰে সামাজিক ক্ষেত্ৰতো কাম কৰিছিল,—কবি আছে আৰু কবি থাকিব।

নামঘবে অসমীয়াৰ একতা আৰু শৃঙ্খলা বক্ষাত সহায় কৰিছে। নামঘবে অসমীয়া কৃষ্টি, সংস্কৃতি, বাঞ্ছনীয়তা, শিক্ষানীতি আদি সকলো ক্ষেত্ৰতে সমানে অবিহণা যোগাইছে।

সাহিত্য—এটা জাতিক জানিবলৈ হলে তাৰ সাহিত্য পঢ়িলেই হয়। সেয়ে এজন সাহিত্যিকে লিখিছে,—“Show me a book and I will tell atonce the history of the nation.” সাহিত্যই জাতিৰ দাপোণ। শঙ্কৰদেৱে অকল ভাষা চহকী কৰাৰ বাবেই সাহিত্য বচনা কৰা নাছিল,—লগতে নিজৰ দেশ জাতি আৰু ধৰ্ম্ম বক্ষা কৰিবলৈ আপ্ৰাণ চেষ্ঠাও কৰিছিল। ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ কৰোঁতে তেওঁৰ কাপেৰে নিগৰি পৰিছিল অসংখ্য মূল্যবান গ্ৰন্থ,—যাক লৈ আজি অসমবাসী জাতীয় গৌৰৱত গৌৰৱান্বিত হৈছে। শঙ্কৰদেৱে নাটক, বৰগীত, ভটিমা আদি বচনা কৰিছিল। ‘মধু দানৰ দাকণ’—এই স্তোত্ৰটি আৰু প্ৰকৰণ গ্ৰন্থ ‘ভক্তি বত্ৰাকৰ’ক এৰি দি শঙ্কৰদেৱৰ বচনা-ৰলীক প্ৰধানকৈ এই কেইটা ভাগত ভগাব পাৰি,—উপাখ্যান, ভাগৱত আদিৰ ভাঙনি, কীৰ্ত্তন ঘোষা, গীত, ভটিমা, নাট বা অঙ্ক ইয়াৰ ভিতৰত কাহিনী প্ৰধান উপাখ্যান শ্ৰেণীৰ মুখ্য ‘হৰিচন্দ্ৰ উপাখ্যান’ আৰু ‘কলিনী হৰণ কাব্য’ এই দুখন শঙ্কৰৰ ডেকা কালৰ বচনা। বামাণৰ ‘উত্তৰা কাণ্ড’ৰ ভাঙনিত শঙ্কৰদেৱৰ দীঘলীয়া কথা চমু কৰাৰ চেষ্ঠা বিশেষ মন কৰিবলগীয়া। ‘ভক্তি প্ৰদীপ’, ‘অনাদি পাতন’ আৰু ‘নিমি-নৱসিদ্ধ-সংবাদ’ উপাখ্যান শ্ৰেণীৰ ভিতৰত নপৰে। শঙ্কৰৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ দান হ’ল,—কীৰ্ত্তন। কীৰ্ত্তনৰ ভাষা প্ৰাঞ্জল। বেজ বৰুৱাৰ ভাষাত,—“ভাষাৰ লালিত্য,

ছন্দৰ বাক্য, স্তবৰ লাৱণ্য ভাবৰ মাধুৰ্য্য, ভক্তিৰ দৃঢ়তা, চিন্তাৰ উচ্চতা আদিৰ সমষ্টিৰে শঙ্কৰদেৱৰ কীৰ্ত্তন বচিত।” শঙ্কৰদেৱৰ কীৰ্ত্তন ঘোষা অসমীয়াৰ প্ৰাণৰ সম্পদ। কীৰ্ত্তনক প্ৰতি অসমীয়াই শ্ৰদ্ধাৰে চায়। কীৰ্ত্তনে আমাৰ জীৱনৰ প্ৰতি স্তবতে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি আহিছে। কীৰ্ত্তনক যি জনে যি ভাবে চায়, সেই ভাবেই পায়। কীৰ্ত্তনৰ এটা মহৎ গুণ আছে,—যি গুণৰ দ্বাৰাই ল’ৰা, ডেকা আৰু বুঢ়া সকলো বয়সৰ মানুহৰ মন সমানে আকৰ্ষণ কৰিব পাৰে। যশোদাই কৃষ্ণৰ গৰ্ভত বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ড দেখাৰ দৰে কীৰ্ত্তনৰ গৰ্ভত মানৱ জাতিৰ সৰ্ববিস্তৃত অন্তৰ্নিহিত হৈ আছে। যুগৰ নানা পৰিবৰ্ত্তনৰ ফলতো অসমীয়াই কীৰ্ত্তনক পাহৰিব পৰা নাই।

শঙ্কৰৰ আন এটা বৈশিষ্ট্য হৈছে বৰগীত। বৰগীতৰ মন কৰিবলগীয়া কথা হ’ল,— ইয়াৰ ভাষা। মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱে বৰগীতত ব্ৰজাৱলী ভাষা অসমীয়া ঠাঁচত ব্যৱহাৰ কৰে আৰু এই ব্ৰজাৱলী ভাষাৰ প্ৰভাৱত অসমীয়া বৰগীতবোৰ গাভীৰূপৰ আৰু ভক্তি ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰৰ উপযোগী হৈ পৰিছে। বৰগীত নামটো কিয় দিয়া হ’ল, সেই বিষয়ে সঠিককৈ কোৱা টান। ৩কালিৰাম মেধিয়ে বৰগীতক ইংৰাজীত ‘Great Song’ নাইবা ‘Song Celestial’ আৰু ৩দেবেন্দ্ৰ নাথ বেজবৰুৱাই ইবোৰক ‘Holy Songs’ বুলি আখ্যা দিছে। ৩বাণী কান্ত কাকতিদেৱে বৰগীতক ইংৰাজ কবি Herrick ৰ ‘Noble Numbers’ৰ লগত তুলনা কৰি বৰগীতো অসমীয়া সাহিত্যত ‘Noble Numbers’ বুলি অভিহিত কৰিছে। এই বিষয়ত ডঃ মহেশ্বৰ নেওগৰ মন্তব্য প্ৰধানকৈ

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ আৰু অসমীয়া জাতি

যোগ্য,—“হৰ মোহন, প্ৰেম কলহ, বাস যাত্ৰা বা কেলিগোপালৰ কাহিনী বৰগীতত নাই। বৰগীতত আছে,—‘বেদান্তৰ মৰ্ম্ম’ সহজ-সবল ভাষাত; তাত বাজি আছে আধ্যাত্মিক চিন্তা, একান্তিক ভক্তিৰ গদগদ স্তবত আৰু আছে বিশ্বস্তব ‘ভগবান স্বয়ং’ শ্ৰীকৃষ্ণৰ বিশ্ব-বিমোহন বাল্য-ৰূপৰ বিৱৰণ—জকমকীয়া শব্দৰ আধাৰত।” বৰগীতে সকলোৰে মন সহজে আকৰ্ষণ কৰিব পাৰে। সেয়েহে ডঃ কাকতিদেৱে কৈছে,—“বৰগীতবোৰৰ ইমান বিস্তৃতি ঘটিছিল যে, মৰুভূমিত উটে পানীৰ গোক লৈ জলাশয় বিচাৰাৰ দৰে তৃষিত মানৱ সকলেও বৰগীতৰ ধ্বনি প্ৰতিধ্বনিক লক্ষ্য কৰি গুৰু দুৰ্জনাৰ ওচৰত উপস্থিত হৈছিল।”

অসমীয়া সাহিত্য-মন্দিৰলৈ শঙ্কৰদেৱে যিবোৰ দান আগবঢ়াইছে, তাৰ ভিতৰত অক্ষীয়া নাট অগ্ৰতম। শঙ্কৰদেৱে মূঠতে ছয় খন অক্ষীয়া নাট বচনা কৰিছিল। সেই কেইখন হ’ল—কালিয়া-দমন, পত্নী প্ৰসাদ, পাৰিজাত হৰণ, কলিনী হৰণ, কেলিগোপাল বা বাস যাত্ৰা আৰু বাম বিজয়। অক্ষীয়া নাটৰ বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ নাম হৈছে—অক্ষীয়া ভাওনা বা অঙ্ক। সূত্ৰধাৰ, অক্ষীয়া নাটৰ উল্লেখ-যোগ্য চৰিত্ৰ আৰু তেওঁ দৰ্শক মণ্ডলীৰ মধ্য-ৰস্তী লোক। ডঃ নেওগৰ মতে,—“ভাওনাৰ মাজেদি শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে নৃত্য-বিছা সৰ্বসাধাৰণৰ সম্পত্তি কৰি দি গ’ল। লেখ-জোখ নোহোৱা অসমীয়া নাট সৃষ্টিৰ বাট মুকলি কৰিলে।” সেয়েহে আমি শঙ্কৰক এক মহান নাট্যকাৰ হিচাবেও পাওঁ।

কৃষ্টি—শঙ্কৰে অসমীয়া কৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত এক নতুন সঞ্জীৱনী সূধা সিঁচি দিলে। খোল, তাল, ঢোল, নাগাৰা আদিও তেওঁৰেই অৱদান। শঙ্কৰদেৱে এজন সৃষ্টিকাৰী আছিল। সেয়ে তেওঁ বৰগীতৰ স্তব, ভাব সময়োপযোগীকৈ সংযোজনা কৰি গৈছে। ইয়াৰ ফল স্বৰূপে বৰগীতবোৰ বিবিধ প্ৰসংগোপযোগী প্ৰাৰ্থনা গীতৰ দৰে হৈ পৰিছে। এই বিষয়ে ডঃ মহেশ্বৰ নেওগৰ মন্তব্যটি উল্লেখযোগ্য—“কব পাৰি, বৰগীত অসমৰ ‘Classical’ সঙ্গীত। সঙ্গীত-শাস্ত্ৰৰ মহলত উত্তৰ ভাৰতৰ ‘Classical’ বা উচ্চাঙ্গ স্তব-সম্পদ, প্ৰপদৰ যি বিশিষ্ট স্থান, অসমীয়া সঙ্গীততো বৰগীতৰ ঠাই তেনেকুৱাই।” বৰগীতবোৰ ঐহিক ভাৱ আৰু শৃঙ্খাৰ আদি লঘু বসৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে মুক্ত। সাধাৰণ পাতল সঙ্গীতৰ দৰে শ্ৰোতাক কেৱল আনন্দ দিয়াই বৰগীতৰ উদ্দেশ্য নহয়। মানুহৰ অন্ত-ৰত ভক্তিৰ ভাব সৃষ্টি কৰি আধ্যাত্মিক জ্ঞান দিয়াহে বৰগীতৰ আচল উদ্দেশ্য। সেয়েহে ৩হৰিনাৰায়ণ দত্ত বৰুৱাই অভিমত দিছে,—“বৰগীত বুলিলে আধ্যাত্মিক ভাৱ, তাৰ উপ-যোগী মাৰ্জিত ভাষা আৰু ৩বাগ থকা প্ৰাচীন গীত-কহে বুজোৱা হয়।” শঙ্কৰদেৱে এজন নৃত্য-বিশাৰদো আছিল। সেয়ে ডঃ মহেশ্বৰ নেওগৰ ভাষাত কব পাৰি,—“অসমীয়া সংস্কৃতিক শঙ্কৰী সংস্কৃতি বুলি কলেও ভুল কোৱা নহয়।” চিত্ৰ বিছাতো তেওঁ পাৰ্গত আছিল। তেওঁ ‘চিহ্নহাত্ৰা’ৰ বাবে ‘সাত বৈকুণ্ঠ’ৰ চিত্ৰ তুলাপাতত

আঁকিছিল আৰু শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৃন্দাবন লীলা নানা বঙব সূতাবে ছকুৰি হাত দীঘলকৈ কাপোবত তুলিছিল। ইয়ে তেওঁৰ শিল্পী জীৱনৰ পৰিচয় দিয়ে। গতিকে অসমক তেওঁ চিত্ৰ বিদ্যাতো এখোপ আগবঢ়াই থৈ গৈছে। ভাওনাত পিন্ধা মুখা বিলাকো এটি শিল্পী মনৰেই পৰিচয়। তেওঁ অসমীয়া ৰুপ্তিৰ বৰ পেবাটো নতুন ৰূপত সজাই-পৰাই আমাৰ আগত দাঙি ধৰিছে। শঙ্কৰদেৱৰ বিভিন্ন দানৰ ফলত ভাৰতবাসী তথা বিশ্ববাসীৰ মাজত আজি আমি এখন স্কীয়া আসন পাইছো—অসমীয়া বুলি পৰিচয় দিব পাৰিছো। শঙ্কৰদেৱ একেধাৰে ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰক, সাহিত্যিক, গায়ক, অভিনেতা আৰু ৰুপ্তিৰ উপাসক আছিল। তেওঁ অকল অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ জনকেঠ নাছিল—অসমীয়া সাহিত্য-মন্দিৰৰ বৰ ভেটিটোৰ স্থাপন কৰ্ত্তাও আছিল। মূঠতে সকলো দিশৰ ফালৰ পৰা শঙ্কৰদেৱৰ ওচৰত অসমীয়া জাতিটো যে চিৰ ঋণী, সেই কথা মুক্ত কৰ্ণে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব।

শঙ্কৰদেৱৰ অৱদানবোৰে অসমীয়া জাতিক বহু দূৰ আগবঢ়াই নিছে। এটা জাতি উন্নতি পথত আগবাঢ়ি যাবলৈ যিমানবোৰ উপাদানৰ আৱশ্যক সেই সকলোবোৰ শঙ্কৰদেৱে আমাক দি গৈছে। সেয়েহে মহাত্মা গান্ধীয়ে কৈছিল,—“শঙ্কৰে অসমীয়া জাতিক সকলো দি গৈছে। মোৰ দিবলৈ একোৱেই নাই।” ধৰ্ম্ম-সাহিত্য, গীত, নৃত্য আদি সৃষ্টি কৰা শঙ্কৰদেৱৰ দৰে এজন

মহাপুৰুষ পৃথিবীৰ বুৰঞ্জীত বিবল। কিন্তু আজি অসমীয়াই এনে এজন জাতীয় মহাপুৰুষ অৱদানবোৰলৈ কাণ সাৰেই দিয়া নাই। বিদেশীৰ মোহ-জালত -পৰি আমি আমাৰ দেশীয় কলা-ৰুপ্তি, সাহিত্য আৰু সংস্কৃতি সকলোবোৰ বিসৰ্জন দিছোঁ। এনেহে উন্নত কলা-ৰুপ্তি আৰু সংস্কৃতিৰ আজি শোচনীয় অৱস্থা হৈছে। জাতিৰ এই শোচনীয় অৱস্থাৰ বাবে অসমীয়া শিক্ষিত সমাজকেই দোষী সাব্যস্ত কৰিব লাগিব। নিজৰ গোঁৱৰৰ বস্তুবোৰক পাহৰণিৰ গৰ্ভত পেলাই দি বিদেশীবোৰক আঁকোৱালি লৈছোঁ। এইটো আমাৰ জাতীয়তা বোধৰ পৰিচয় নহয়। সেই কাৰণে এই জাতীয় ঐতিহ্য উদ্ধাৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰা উচিত। ভাৰতৰ প্ৰাদেশিক মহাপুৰুষ সকলৰ জন্ম বা মৃত্যু তিথিবোৰত তেওঁলোকৰ সন্মানার্থে ডাক টিকট উলিয়ায়। কিন্তু আজি স্বাধীনতাৰ বিশ বছৰ পিছতো এনেহে এজন মহান পুৰুষৰ স্মৃতি বক্ষাৰ কাৰণে অসমীয়া জাতিটোৱে একো কৰিব নোৱাৰাটো অতি পৰিতাপৰ কথা। স্তম্ভ, স্নান, নিম্প্ৰভ জাতি এটাৰ চেতনা, প্ৰেৰণা উৎসাহ-উদ্দীপনা জাগক, ইয়াকেই কামনা কৰি বেজ বৰুৱাৰ ভাষাত কব পাৰি,—

“নতুন শ্ৰাণৰ ন চকু যুৰি,
দৌপিত্তি ঢালি দে তাত;
পুৰণি পৃথিবী ন-কৈ চাই লঙ,
হে বীণ এমাৰি মাত।”

মহাগ্ৰন্থ নামঘোষাত মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱে বৰ্ণাইছে—

ভগৱন্ত ভক্তিয়ুক্ত পুৰুষৰ আত্ম-বোধ
মাধৱৰ প্ৰসাদে মিলয়।
কৃষ্ণৰ কৃপাত তেবে গুচয় সংসাৰ ভয়
এহিমাণে গীতাৰ নিৰ্ণয় ॥

অৰ্থাৎ ভগৱন্তৰ প্ৰতি ভক্তিয়ুক্ত ভক্তৰ আত্মবোধ ভগৱন্তৰ কৃপাত লাভ হয় আৰু তেওঁৰে কৃপাত সাংসাৰিক সকলো আঁলৈ-আহকাল আঁতৰি যায়।

আত্ম-বোধৰ প্ৰকৃত মৰ্ম্ম বুজিব পাৰিলে মানুহে ইহ সংসাৰতেই স্বৰ্গ স্তম্ভ লাভ কৰিব পাৰে আৰু এইদৰে জগতত লক্ষ লক্ষ জনে ইহকালতেই ভগৱন্তৰ সাক্ষাৎ লাভে কৰিছে। শ্ৰীকৃষ্ণ, শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ, শংকৰাচাৰ্য্য, শ্ৰীচৈতন্য, শ্ৰীশংকৰদেৱ, গোস্বামী তুলসী দাস, গুৰু নানক, হজৰত মহম্মদ, বুদ্ধদেৱ আদি অৱতাৰী মহাপুৰুষ সকলৰ জীৱনী সম্বলিত আত্ম-তত্ত্বই মানৱ সমাজত যুগে যুগে সত্যৰ নতুন পোহৰ এছাতি বিলোৱাৰ দৰে আজি কুৰি শতিকাতো মহা-মানৱ মহাত্মা গান্ধীয়ে এই আত্ম-বোধৰ মহা-মন্ত্ৰেৰে জগতবাসীক মুক্ত কৰিলে। এই আত্ম-বোধ স্বৰূপাৰ্থত কি তাৰেই সম্যক আলোচনা কৰা হ'ল।

মহাভাৰতৰ আকাশবন্তি স্বৰূপ শ্ৰীমদ্ভাগৱদ্গী-
তাত ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই অৰ্জুনক কৈছে—“হে
অৰ্জুন, এই স্থূল শৰীৰ জড়, ইয়াৰ বিনাশ

আত্ম-বোধ !

অধ্যাপক, শ্ৰীনীলকান্ত মহন্ত

আছে। কিন্তু আত্মা জড় নহয়। ইয়াৰ বিনাশ নাই। আত্মা নিত্য, দেহ অনিত্য। সেই কাৰণে জ্ঞানীসকলে মৃত্যুত শোক নকৰে। এতেকে, হে ভাৰত! তুমি যুদ্ধ কৰা।”

গীতাৰ দ্বিতীয় অধ্যায়ত অৰ্জুনক আত্ম-তত্ত্বৰ উপদেশ দিয়া হৈছে। শ্ৰুতিতো কোৱা হৈছে— “আত্মনং বিদ্ধি” (Know thyself)। মৃত্যুৰ পিচত মানুহৰ শৰীৰ যেনেকৈ পঞ্চভূতৰ লগত লীন হৈ যায়—সেইদৰে আত্মাও পৰমাত্মাৰ লগত মিলি যায়। বাহ্যিক দৃষ্টিত দেহৰ যেনেকৈ কেইটিমান গুণ আছে— তেনেকৈ আত্মাবো কেইটিমান চিৰ শাস্তত ধৰ্ম্ম বা গুণ আছে। ইয়াৰ প্ৰথম গুণ হ'ল ই কোনো দিনেই দেহৰ পৰা মুক্ত হব নোখোজে অৰ্থাৎ মৰিব নোখোজে। জীৱৰ এনে দশা মায়া-অৱস্থিতিৰ বাবেহে হয়। দ্বিতীয়তে মায়াৰ

অধীন হৈয়ো মায়াৰ পৰা মুক্ত হবলৈ বিচাবে অৰ্থাৎ জীৱই আত্ম-প্ৰকাশ বা স্বপ্ৰকাশ বিচাবে। সৃষ্টিৰ চাৰি মুঠি জীৱৰ আত্ম-বিকাশ বিচবাটো প্ৰাণীগত ধৰ্ম্ম। গছৰ পুলি এটাকো আন গছে আগুবি ধৰিলে সি আকাশৰ ফালে উধাও হৈ মুক্ত বায়ু সেৱন কৰি আত্ম-বিকাশ বিচবাৰ দৰে, নাইবা কুলি-কেতেকীয়ে কুট্ট-কুউ ধৰনিৰে, অমিয়া ববষা মাতেৰে আপোন মহিমা ঘোষণা কৰাৰ দৰে মানুহেও নানা প্ৰকাৰে সদা সৰ্বদা আত্ম-বিকাশ বিচাবিব লাগিছে। অৱশ্যে আত্ম-বিকাশৰ প্ৰণালী অৱস্থা ভেদে কেইবা-প্ৰকাৰবো হব পাৰে। আগতে কৈ অহা হৈছে যে আত্মাই সুখ বিচবাটো ইয়াৰ নিত্য-নৈমিত্তিক ধৰ্ম্ম। ই নানা প্ৰকাৰৰ সুখ কামনা কৰি থাকে। পশু বা আন শ্ৰেণীৰ প্ৰাণীয়ে বিচাব-বিবেকতাহীন হৈ আত্ম-সুখ বিচাবে, অৰ্থাৎ সেই সমূহ প্ৰাণীয়ে জ্ঞানহীন হৈ আত্মাৰ তৃপ্তি বা ভোগ লাভ কৰে। কিন্তু মানৱ-সমাজৰ হলে সেইদৰে প্ৰৱৰ্ত্তিৰ দাস হৈ বা কল্পে কীয়া আবেগৰ বশৱৰ্ত্তী হৈ আত্ম-তৃপ্তি লাভ কবাটো ধৰ্ম্ম নহয়। কাৰণ মানুহ জ্ঞানী জীৱ। জ্ঞানৰ আধাৰতেই ই জীৱন নিৰ্ব্বাহ কৰে। মানুহে বিচাব বিবেকতাৰে চালিজাবি চাই শ্ৰায়-অশ্ৰায়, সৎ-অসৎ, ধৰ্ম্ম-অধৰ্ম্ম বিচাব কৰিহে আত্ম-সুখ বিচাবে। এয়েই মনুষ্য-ধৰ্ম্ম, ইয়াকেই প্ৰকৃত মানৱ-ধৰ্ম্ম বুলি কোৱা হয়। জগতৰ মুখ্য মুখ্য ধৰ্ম্ম সমূহৰ মূল মন্ত্ৰবোৰ বিচাব কৰি চালে একেটা সত্যই চকুৰ আগত

ধৰা দিয়ে। ব্যক্তিৰ আত্ম-বোধক কেন্দ্ৰ কৰি সমাজৰ আত্ম-বোধ জাগি উঠে আৰু সমাজৰ আত্ম-বোধতহে বিশ্বৰ কল্যাণ সম্ভৱ হয়। আজি কুৰি শতিকাত বিশ্বব্যাপি মানৱ-সভ্যতা জাতিসমূহৰ আত্ম-বোধৰ ওপৰতেই তিস্তি আছে। মানৱ সমাজৰ আদিম অৱস্থাত ভল্লাব পাবৰ এমুঠি মানুহে নগ্ন-বাস্তুৱিকতাক খামোচ মাৰি ধৰি মানসিক আবেগৰ তাড়ণাত হয়তো জীৱনযাত্ৰা আৰম্ভ কৰিছিল; কিন্তু যুগ যুগ ধৰি এইদৰেই মানৱ সমাজ আগ বাঢ়িবলৈ ধৰাত মানৱৰ জ্ঞানৰ চকু মেল খালে। নৈতিকতাৰ সৃষ্টিৰ লগে লগে বিচাব বিবেকতাৰ প্ৰচাৰ হ'ল। মানুহে সমাজ পাতি থাকিবলৈ ললে। ধৰ্ম্ম-অধৰ্ম্মৰ বিচাব হ'ল। হেজাৰ হেজাৰ বছৰৰ পিচত ধৰ্ম্ম-বিবৰ্ত্তনৰ ফলত আজি বিশ্বত ধৰ্ম্ম সমূহৰ ক্ষেত্ৰত যি এক-ধৰ্ম্মিতাৰ উদাহৰণ পাওঁ ইয়াকো মাথো ব্যক্তি আৰু সমাজৰ আত্ম-বোধৰ ওপৰত প্ৰতিস্থিত বুলি কব লাগিব। সামাজিক আত্ম-বোধৰ বাবেহে যে আজি বিশ্ব-শান্তি সম্ভৱ হৈছে, তাত ধনিফটামানো সন্দেহ নাই। এই আত্ম-বোধৰ শিক্ষা মানৱ সমাজত ঋষি, মুনি, পীৰ, পয়গম্বৰ, মহাপুৰুষসকলে যুগে যুগে দি আহিছে। মহাত্মা গান্ধীয়ে অৰ্দ্ধ শতাব্দী কাল তপস্বী কৰি সেই একেটা সত্যকে জগতৰ আগত দাঙি ধৰিছে। যি বৃটিছ সাম্ৰাজ্যত সূৰ্য্য অস্ত নগৈছিল আৰু যি বৃটিছ সিংহৰ গৰ্জনত গোটেই পৃথিৱী কম্পিত হৈছিল, একাকি মাথোন মন্ত্ৰৰ বলত সেই শক্তি জয়

পৰি গৈছিল। 'নিজ আত্মাই নৈতিকতাৰ গাত ভেঙা দি যি কামনা কৰে আনৰ আত্মায়ো তাকেই বিচাবে'—এই মৰ্ম্ম বাণীয়ে আত্মা বোধৰ মূল কথা। ইয়াৰ গুৰিতে বিচাব বিবেকতা নিশ্চয় থাকিব লাগিব। আত্মাৰ বিচাব বিবেকতা মনৰ লগত জড়িত। শৰীৰৰ লগত ইয়াৰ কোনো সম্বন্ধ নাই। আত্মাক দেহবুদ্ধি কবাটো উত্তৰ ভুল। এই ভ্ৰম অৰ্জ্জুনৰ হৈছিল, এনে ভ্ৰম আমাবো হয়, হেজাৰ জনৰ হয়,— কোটি জনৰ হয়। এই ভ্ৰান্তি কেৱল মায়াৰ বাবেই হয়। মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱে বৰ্ণাইছে—

'ইন্দ্ৰিয়ৰ সঙ্গ জীৱে ভূঞ্জ বিষয়ক।

আত্মা বুলি মানে মায়ায় শৰীৰক ॥'

(নিঃ নঃ সংবাদ ১১৪)

আকৌ আছে—

'নিত্য নিবৰ্ণ স্বপ্ৰকাশ আত্মা এক।

মায়া উপাধিৰ পদে দেখিয় অনেক ॥'

(কুৰুক্ষেত্ৰ ৫১০)

তাবোপৰি—এই বিষয়ে মায়াৰ নিজৰ মন্তব্য ভাগৱতত পোৱা যায়—

'অবস্তকো দেখাবয়ো বস্তক আৱৰি।

এহিসে মোহোৰ মায়া জানা নিস্তকবি ॥'

আত্মা নিৰ্ম্মল বস্তু। ই অশৰীৰী। সি ইন্দ্ৰিয় শূণ্য; ৰূপ বস, গন্ধ, শব্দ, স্পৰ্শ আদিৰ লগত তাৰ একো সম্বন্ধ নাই। আত্মাৰ দেহ নাই দেখি তাৰ মনো নাই। গতিকে দুখ, খং, হিংসা আৰু ভয় আদিও তাৰ থাকিব

নোৱাৰে। আত্মাৰ কোনো আকাৰ নাই। ক্ৰিয়া নাই, ধ্বংস নাই। কিন্তু দেহত থকা কালত তাক আমি জীৱাত্মা নাম দিও।

আত্মা কিন্তু চিৎ বস্তু। গতিকে তাৰ বৃত্তিও চিৎ। শুদ্ধ জীৱে স্বাধীনতাৰ (free movement) অপব্যৱহাৰ ক্ৰমে অনাত্ম বৃত্তিৰ অনুশীলন কৰিব পাৰে। ভগৱানৰ সেৱাৰ কথা জানিও সেই সেৱা সুখ এৰি জাগতিক ক্ষুদ্ৰ সুখত আশক্ত হব পাৰে। জাগতিক ভোগ-বিলাস যেনেকৈ ত্যাগৰ বিপৰীত ধৰ্ম্মী, তেনেকৈ ভগবন্তুক্তিৰো পৰিপৰ্শী। জ্ঞানৰ অনুশীলনত যেনেকৈ অজ্ঞতা দূৰ হয়, সেইদৰে আত্মাৰ অনুশীলনতো নিবৰ্ণন-জ্ঞান উদয় হয়। 'আত্মা বা অবে দ্ৰষ্টব্যঃ শ্ৰোতব্যঃ মন্তব্যো নিদিধ্যাসিতব্যঃ'—বৃহদাৰণ্যক উপনিষদৰ এই শ্লোকেই আত্মাৰ অনুশীলনৰ কথাকে আমাক সঁকিয়াই দিয়ে। আত্ম-প্ৰতীতিয়েই (Self-realisation) আত্মাৰ অনুশীলনৰ মূল কথা। আত্মাক দেহ বুদ্ধি কৰিলেই ভোগৰ লিপ্সা আহি পৰে আৰু তাৰ তাতেই অপমৃত্যু ঘটে। আজিৰ বিশ্বত মানুহৰ আত্ম-বুদ্ধিৰ অভাৱত আৰু আত্মাৰ দেহবুদ্ধিৰ কাৰণে 'দোষৰ সাগৰ কলি' উপগত হৈছে। দেহৰ লগত ভোগৰ সম্বন্ধ আৰু আত্মাৰ লগত ত্যাগৰ আদৰ্শ। দৈহিক ভোগ মায়াৰ প্ৰবঞ্চনাবে ভৰা। আত্মাৰ ভোগ-মায়াৰ প্ৰভাৱৰ পৰা মুক্ত। সেয়েহে মহাপুৰুষ শ্ৰীমাধৱদেৱে নাম-ঘোষাত—'অনাত্মা দেহক আত্ম-বুদ্ধি কৰি হৰি হৰি হৰি হৰি এ—' বুলি

খেদ কবি অনাত্মা দেহক 'আত্ম-বুদ্ধি' কবি ভুল নকবিবলৈ সকিয়াই দিছে। মূল সত্তা (আত্মা) আৰু জ্ঞানৰ (বিচাৰ বিবেকতা) অভাৱকেই আত্ম-প্ৰবঞ্চনা বুলি কোৱা হয় আৰু নিবঞ্জন জ্ঞানযুক্ত আত্মাৰ উপলক্ষিয়েই প্ৰকৃত আত্ম-বোধ। আত্ম-বোধ জাগিলেই ইহজন্ম-পবজন্ম, স্বৰ্গ-নৰক পাপ-পুণ্য আদিৰ সম্যক বিচাৰ আপোনা আপুনি আহি পৰে।

দেহ আৰু আত্মা দুটা বেলেগ বস্তু হলেও দুয়োটাৰে মাজত ওতঃপ্ৰোত সম্বন্ধ। কণীটোৰ ভিতৰত প্ৰাণটি চেকোবাই ঢাকি বখাৰ দৰে এই ভৌতিক দেহেই আত্মাক ঢাকি ৰাখিছে। আমাৰ এই স্কুলদেহেই আত্মাৰ আবাস স্থান। বাস-গৃহৰ প্ৰভাৱ মানুহৰ শৰীৰত পৰাৰ দৰেই জড় শৰীৰৰ প্ৰভাৱে কোনো ক্ষেত্ৰত আত্মাক প্ৰভাৱান্বিত নকৰাকৈ নাথাকে। সেয়েহে পবিত্ৰ আত্মাৰ আবাসস্থান মনুষ্য শৰীৰ পবিত্ৰ কৰি ৰখাটো মানুহৰ প্ৰধান কৰ্তব্য। মলিয়ন পাত্ৰৰ বস্ত্ৰও মলিয়ন হোৱাৰ দৰে অপবিত্ৰ দেহত অৱস্থিত আত্মাও অপবিত্ৰ হয়। সেয়েহে শাৰীৰিক পবিত্ৰতা সকলো ধৰ্ম্মৰে মূখ্য অঙ্গ। এই পবিত্ৰতা দেশ, কাল আৰু পাত্ৰ ভেদে আৰু বিচাৰ সাপেক্ষে নানা ভাবে পালিত হয়। পবিত্ৰ বাইবেল শাস্ত্ৰত আছে—“Every sin that a man doeth is without the body; but he that committeth fornication sinneth against his own body. What? know ye not? Your body

is the temple of Holy ghost which is in you. which ye have of God, and ye are not your own? and Therefore glorify God in your body, and in your spirit, which are God's.”

আজি কুৰি শতিকাতো আমাৰ চকুৰ আগতে সোঁ সিদিনা মহাত্মা গান্ধীয়ে প্ৰমাণ কৰি দেখুৱালে যে ঋষি কেনেকৈ হব পাৰি, ধৰ্ম্ম কাক বোলে, আত্ম-বোধৰ দ্বাৰাই কেনেকৈ জগত জয় কৰিব পাৰি, নতুবা মানৱ ধৰ্ম্মই বা কি!

আগতে কোৱা হৈছে যে বিচাৰ বিবেকতাই আত্ম-বোধৰ গুৰি কথা। কাৰণ নৈতিকতাবে নিয়ন্ত্ৰিত স্বাধীনতা যিদৰে নিজৰ কাম্য, সেই নিয়ন্ত্ৰিত স্বাধীনতা আনৰো যে কাম্য— এই কথাৰ উপলক্ষিয়েই আত্ম-বোধৰ গুৰি কথা। আৰু ব্যক্তিৰ আত্ম-বোধ যাতে নীতি-বিকল্প নহয় তাৰ বাবে মানসিক আবেগ সমাজৰ বাবে যিমান দূৰ নিয়ন্ত্ৰিত হোৱাটো দৰ্কাৰ সিমান দূৰ হোৱা উচিত। এই নিয়ন্ত্ৰণ নিশ্চয় আত্মাৰ বন্ধন নহয়। ই মুক্তিৰ পথপ্ৰদৰ্শক। তুমি যেনেকৈ আনৰ পৰা দয়া, মৰম, সহানুভূতি, প্ৰশংসা লাভ কৰাটো বাঞ্ছা কৰা, — তুমি যেনেকৈ নিজৰ দেহটো প্ৰাণতকৈও অধিক ভাল পোৱা, তুমি যেনেকৈ মৰিব ইচ্ছা নকৰা, আৰু শাৰীৰিক, মানসিক নানা প্ৰকাৰ সুখ ভোগ কৰিবলৈ বাঞ্ছা কৰা, তুমি যেনেকৈ আনৰ পৰা অসৎ আচৰণ কামনা নকৰা, সেইদৰে

তুমিও আনৰ প্ৰতি তেনে কবিলেহে প্ৰকৃত আত্ম-বোধৰ পৰিচয় দিয়া হব। বাইবেল শাস্ত্ৰত এটি সুন্দৰ গল্প আছে—

এদিন কেইজন মান ভক্তই এজনী ব্যভিচাৰিনী তিবোতাক প্ৰভু যীশুৰ ওচৰলৈ আনি কলে—“প্ৰভু, এই তিবোতাজনীয়ে ব্যভিচাৰত লিপ্ত হৈছে। আমাক আদেশ কৰক—এইক উপযুক্ত শাস্তি বিধান কৰো।” যীশুই খন্তেক মৌন হৈ থাকিল। শিষ্য কেইজনে আকৌ চিঞি উঠিল—“প্ৰভু, আদেশ দিয়ক।” দ্বিতীয় বাৰ প্ৰভুই ভবিব আঙুলিৰে মাটিত কিবা কিবি লিখিবলৈ ধৰিলে আৰু মৌন হৈ থাকিল। শিষ্যবৰ্গই আকৌ চিঞি উঠিল—“প্ৰভু, আদেশ কৰক।” তেতিয়া যীশুই লাহেকৈ মাত লগালে—“বাক তোমালোকৰ এজনকহে শাস্তি দিবলৈ আদেশ দিয়া হ'ল। কিন্তু চাবা যি জনে কোনো দিনেই ব্যভিচাৰত লিপ্ত হোৱা নাই বা যিজনে কোনোদিনেই তেনে পাপ কথা মনত ভবা নাই তেনেজনহে ওলোৱা হ'ক। শিষ্য কেইজনে অলপ ভাবি চাই এজন এজনকৈ যীশুৰ ওচৰৰ পৰা আতৰি গ'ল। পিচত প্ৰভু যীশুই তিবোতাগৰাকীক কলে—“আই, যোৱা আৰু তেনে পাপাচাৰ নকৰিবা।” যীশুৰ ক্ষমা-দানত তিবোতাজনী মুগ্ধ হ'ল আৰু শেষত ধৰ্ম্মত শৰণ ললে। শেষত আন আন শিষ্য কেইজনকো মাতি আনি প্ৰভুই আত্ম বোধৰ শিক্ষা দিবলৈ ধৰিলে।

ৰাজৰ্ষি অশোকৰ জীৱনতো এনে এটি ঘটনাৰ

কথা অনেকে জানে। কলিঙ্গ যুদ্ধত লাখ লাখ মানুহ নিহত হোৱাত প্ৰজাৰ মনত নৈবাশ্যই ঠাই পালে। এদিন এজন সন্যাসীয়ে হাতত এটি মৰা পাব চৰাই লৈ মহাৰাজ অশোকক কবলৈ ধৰিলে—“মহাৰাজ, চাওক, মোৰ হাতত এয়া এটি মৰা পাব চৰাই আছে। আপুনি ইয়াৰ জীৱন দান দিব পাৰিব নে?” অশোকে অসম্ভব বুলি কোৱাত সন্যাসীয়ে আকৌ কবলৈ ধৰিলে—“আপুনি সাধাৰণ পাব চৰাই এটিৰে প্ৰাণ দান দিব নোৱাৰিলে” তেন্তে ভাবি চাওক লাখ লাখ মানুহৰ জীৱননাশ কৰিবলৈ আপোনাৰ কি অধিকাৰ আছে!

সেই দিনাৰে পৰা অশোকৰ মন তেনেই ঘূৰি গল তেওঁ আৰু যুদ্ধ নকৰিবলৈ প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হ'ল। আৰু বৌদ্ধ ধৰ্ম্মত শৰণ লৈ এই ধৰ্ম্ম বিশ্বত প্ৰচাৰৰ কাৰণে কি কি কৰিলে—ইতিহাসৰ প্ৰতিজন ছাত্ৰই জানে।

আত্ম-বোধ কেবল ইহ কালৰেই সমল নহয় পৰকালৰো সম্পদ। ইহ কালৰ সম্পদতকৈ— পৰকালৰ বিত্ত বুলিয়েই সকলো ধৰ্ম্মই আত্ম-বোধৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিছে। ভগৱান বুদ্ধই মাথো একেটা শব্দ 'অহিংসা'ৰেই আত্ম-বোধৰ শিক্ষা দি তাকেই মানুহৰ পৰম ধৰ্ম্ম বুলি কৈ গ'ল।

কিন্তু আজিৰ সমাজত আত্ম-বোধৰ ঠাই আত্ম প্ৰবঞ্চনাই আগুৰি পেলাইছে। সেয়েহে আচাৰ্য্য বিনোৰাভাবে দেৱে কৈছে—‘দেহ বুদ্ধিৰ এই মেৰ পাকত সোমাই আমি নানা তৰহৰ

ক্ষুদ্র ক্ষুদ্র জুপুৰি সাজি লৈছে।। প্রায় সকলো মানুহেই এই কৰ্মত ব্যস্ত। ইয়াৰ ভিতৰতে যদিও কিছুমানৰ জুপুৰি ডাঙৰ, কিছুমানৰ সৰু, তথাপি এই সকলো বিলাক জুপুৰিয়েহে। গাঁৱ ছালৰ সমানেই ইয়াৰ গভীৰত্ব; কিছুমানে কুটুম্যভিমানৰ জুপুৰি, আৰু কিছুমানে দেশাভিমানৰ জুপুৰি, সজি লৈ বহিছে। ব্রাহ্মণ-শূদ্রীৰ নামৰ এটা জুপুৰি, হিন্দু-মুছলমান নামৰ দ্বিতীয়টো, এইদৰেই এটা দুটাই নহয় অসংখ্য জুপুৰি তৈয়াৰ হব ধৰিছে। যেনিয়ে চায় তেনিয়েই দেখিব জুপুৰিয়েই হে জুপুৰি। আমাৰ জেলভো বাজনৈতিক বন্দী আৰু অন্যবন্দী আদিৰ জুপুৰি বিলাক তৈয়াৰ হব ধৰিছে। যেন এনেকুৱা জুপুৰিবিলাক নহলে আমি জীয়াই থাকিবই নোৱাৰো। পিছে ইয়াৰ পৰিণাম কি হৈছে? পৰিণাম একেটাই মাত্ৰ আৰু সিয়েই হৈছে হীনবিকাৰগ্ৰন্থ মানসিক কিটানুৰ বৃদ্ধি আৰু স্বধৰ্ম্মৰূপী আৰোগ্যৰ পতন।

দৈহিক প্ৰয়োজন বা মানসিক আবেগৰ প্ৰয়োজনৰ খাতিৰত নৈতিকতাৰ বিসৰ্জন— অত্নবোধৰ পৰিচায়ক নহয় নিশ্চয়। প্ৰকৃত আত্নবোধৰ অভাৱতেই আমি ঈশ্বৰক পাহৰিছোঁ। কিন্তু পাণ্ডাক পাহৰিব পৰা নাই। ৰজাক পাহৰিছোঁ— কিন্তু ডবোগাক পাহৰিব পৰা নাই। মোটে জীৱনৰ মূল আঁত হেৰাই গৈছে। আত্না বোধৰ ঠাই আত্ন প্ৰবঞ্চনাৰে ভৰি পৰিছে। বিচাৰহীন দৈহিক, মানসিক সুখ-সমৃদ্ধিৰ তাড়নাই আত্ন-প্ৰবঞ্চনাক প্ৰেৰণা জোগাইছে। আত্ন

প্ৰবঞ্চনাৰ দুটি মাথোন উদাহৰণ ডাঙি ধৰা হ'ল।

এজন মানুহৰ সৰাহত আন আন খাদ্য সাগ্ৰীৰ লগতে জুলীয়া মিঠৈৰ ব্যৱস্থাও কৰা হৈছিল। নিমন্ত্ৰিত আলহী সকল খাবলৈ বহিলত বিলনীয়াই মিঠৈৰ টেকেলী হাতত লৈ আটাইকে মিঠৈ দিবলৈ ধৰিলে। মিঠৈ আচলতে পুৰণি, ভেকুৰা আৰু বিশেষকৈ দুৰ্গন্ধযুক্ত হোৱাৰ বাবে খাদ্যৰ উপযুক্ত নাছিল। সমজুৱাৰ মাজৰ পৰা এজনে খং আৰু লাজতে মাত লগালে— 'কাৰ দোকানৰ হে মিঠৈ এইবোৰ?' বিলনীয়াই লাহেকৈ কলে, "ডাঙৰীয়া, আপোনালোকৰ দোকানৰ পৰাই— পৰহি এই মিঠৈ অনা হৈছিল। আলহীজনে ক্ষন্তেক তলকামাৰি বৈ কৈ উঠিল— "দেখিছে নে এই মিঠৈৰ কিমান 'চোখ' ? মানুহ-জনে কথাৰ স্তৰ বদলাই আত্ন-প্ৰবঞ্চনা কৰিবলৈ বেচি পৰ নালাগিল।

'এসময়ত এজন বিচাৰ পুতি আছিল। তেওঁ শ শ অপৰাধীক ফাঁচী দিয়াইছিল। এদিন তেওঁৰ নিজৰ লৰাৰ ওপৰতে হত্যাকাৰীৰ অভিযোগ আহি পৰিল। পুতেক হত্যাকাৰী বুলি প্ৰমাণিত হ'ল। বিচাৰ-পতিয়ে নিজৰ পুতেককো ফাঁচীৰ ছুকুম দিব লগাত পৰিল। তেতিয়া তেওঁ পিছ হোহোকা মাৰিলে। তেওঁ বুদ্ধি বাদক ভিবস্কাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে— "ফাঁচীৰ ছুকুম বৰ অমানুষিক। এনেকুৱা ছুকুম দিয়াটো মানুহৰ কাৰণে উচিত নহয়, ইয়াৰ দ্বাৰা অপৰাধীক সংশোধন কৰাৰ আশা নফট হৈ যায়। হত্যাকাৰীয়ে ক্ষন্তেকীয়া খং আৰু উত্তেজনাৰ

বশবৰ্তী হৈ হত্যা কৰে। কিন্তু যেতিয়া তেওঁৰ এইবিলাক নাইকিয়া হব, তেতিয়া সেই মানুহ জনক নিৰ্বিকৰ চিন্তে ফাঁচী কাঠত তুলি মাৰি পেলোৱাটো মনুষ্যত্বৰ ফালৰ পৰা সমাজৰ পক্ষে বৰ লাজ আৰু কলংকৰ কথা— এনে যুক্তি তেওঁ দিবলৈ ধৰিলে।

আত্ন প্ৰবঞ্চনা অসত্যৰ ওপৰত আৰু আত্ন-বোধ সত্যৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। ধৰ্ম্ম যেনেকৈ সত্যৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত আত্নবোধো প্ৰকৃত পক্ষে

তেনেকৈ সত্যৰ ওপৰতেই প্ৰতিষ্ঠিত। ঈশ্বৰক একান্তমনে প্ৰাৰ্থনা কৰিলে যেনেভাবে প্ৰকৃত ধৰ্ম্ম আচৰণ কৰা হয়, তেনেদৰে একান্তমনে ঈশ্বৰ সেৱা কৰিলে আত্ন-বোধ আপোনা আপুনি জাগে। আত্ন-বোধ জাগিলেই নিৰঞ্জন-জ্ঞান উদয় হয়। নিৰঞ্জন-জ্ঞানৰ অধিকাৰী হব পাবিলেই মানুহ মানুহ হৈ নাথাকে। সেই মানুহ ভগবানৰ লগত লীন হৈ যায়। সেয়েহে ভগৱত ভক্তিয়ুক্ত হোৱাটো পুৰুষৰ শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম্ম।

“মানৱজাতি যদি ভয়ৰ দ্বাৰাই পীড়িত হৈ থাকে, যদি মাথোন আত্ন-বন্ধাৰ কথাই ভাবি থাকে, তেনেহলে সেই ভয়ৰ পৰা আমাৰ মনুষ্যত্বৰ প্ৰৱৃতিসমূহ জাগ্ৰত হবলৈ বাধ্য। ভাব পিচত যেতিয়া আত্নবন্ধাৰ যুদ্ধ আহিব, তেতিয়া হয়তো কোনো কোনো বন্ধা পাবও পাবে; কিন্তু যি বন্ধা পায় সি আৰু মানুহ হৈ নেথাকে।”

জৱাহৰলাল নেহৰু

ভাৰতীয় বণ্টনীৰ পছাদমুখী গতি ।

শ্ৰীহৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস ।
অধ্যাপক, অৰ্থনীতি ।

ভাৰতবৰ্ষত এতিয়ালৈকে প্ৰথমবাৰ ১৯৪৯ চনত আৰু দ্বিতীয়বাৰ ১৯৬৬ চনত টকাৰ মূল্য হ্রাস কৰা হ'ল । আমাৰ দেশৰ লগত যিবোৰ দেশে বাণিজ্য ক্ষেত্ৰত লিপ্ত আছিল সেইবোৰ দেশে দেশীয় মুদ্ৰাৰ মূল্য হ্রাস কৰিছিল । তেতিয়া ভাৰতবৰ্ষৰ বহিৰ্বাণিজ্য ক্ষেত্ৰত প্ৰতিকূল অৱস্থা থাকিলেও অন্যান্য দেশবোৰৰ লগত মুদ্ৰা আৰু বিনিময়ৰ ক্ষেত্ৰত সমতা ৰাখিবলৈহে প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে টকাৰ মূল্য হ্রাস কৰিব লগীয়াত পৰিছিল । আমাৰ দেশৰ বণ্টনী বস্ত্ৰৰ উন্নতি সাধন কৰাৰ উদ্দেশ্যেহে দ্বিতীয়বাৰৰ কাৰণে ভাৰত চৰকাৰে টকাৰ মূল্য হ্রাস কৰে । কিন্তু এইটো

স্বীকাৰ কৰিব লাগিব যে এই মূল্য হ্রাসে উক্ত উদ্দেশ্যত সফলতা লাভ কৰিব পৰা নাই । কিয়নো ভাৰতীয় টকাৰ মূল্য হ্রাস কৰাৰ পিছতো বণ্টনীৰ পৰা হোৱা আয়ৰ পৰিমাণ কমি অহা দেখা গৈছে । ১৯৬৭ চনৰ মে' মাহৰ শেষৰ ফালে বণ্টনী আয় ১৭২০ লাখ পাউণ্ডৰ পৰা কমি গৈ ১৫২৫ লাখ পাউণ্ডহে হৈছে । আমাৰ দেশত বৈদেশিক মুদ্ৰা অৰ্জনৰ এটি উন্নত অৱস্থাৰ প্ৰয়োজন হৈছে । যোৱা বছৰ ব অভিজ্ঞতাৰ পৰা এনেকুৱা এটা পৰিস্থিতিত আমি ভাৰত চৰকাৰৰ পৰা আশা কৰিছিলো যে বণ্টনী বিষয়ক নিয়ম নীতিৰ (Export policy) সালসলনি হব ! কিন্তু কিছুমান বণ্টনী বস্ত্ৰৰ সম্পৰ্কতহে তৎকালীন (Adhoc) সালসলনি হ'ল । ইয়াৰ বাহিৰে বিশেষ কোনো কাৰ্য্যকৰী সালসলনি নহ'ল । যোৱা দুবছৰ ধৰি ভাৰত চৰকাৰে বণ্টনী বিষয়ক উন্নত নীতি এটাৰ প্ৰস্তাৱ ঘোষণা কৰিব বুলি ভাবি-য়েহেই আছে । কিন্তু এতিয়া অনুমান হৈছে যেন তেনে প্ৰস্তাৱৰ ঘোষণা কাৰ্য্য ভৱিষ্যতলৈ আৰু হৈ নুঠিব । চলিত বছৰৰ চেপ্তেম্বৰ মাহৰ ২২ তাৰিখৰ আগৰ সপ্তাহত ভাৰত চৰকাৰে এটা সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰিছে । এই সিদ্ধান্ত মতে কিছুমান বণ্টনী বস্ত্ৰৰ বাবে নগদ ধনৰ সহায় আগ বঢ়োৱা হব । সেইবোৰ বণ্টনী বস্ত্ৰ হ'ল তীখাৰ সাঁচ (Steel castings), নানা কামৰ বাবে লো আদি ধাতু তাপ দি নবম কৰা যন্ত্ৰ (forgings), ডিজেল ইঞ্জিন

ভাৰতীয় বণ্টনীৰ পছাদমুখী গতি

আৰু পাতল ধাতুৰ পিণ্ড (Light bars), পাইপ আৰু টিউব, তাঁবৰ জৰী (wire rope), ওৱেগান্ (wagon), সমুদ্ৰ তাঁৰ (cables) ইত্যাদি ! ইয়াৰ উপৰিও প্লাইউড (plywood) আৰু কাঠেৰে তৈয়াৰী কিছুমান বস্ত্ৰৰ বাবেও অতি-বিলক নগদ ধনৰ সহায় দিয়া হৈছে । কিন্তু চীনা মাটি (china clay) আৰু শুহি লব পৰা কপাহৰ (absorbent cotton) ক্ষেত্ৰতো পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবেহে নগদ ধনৰ সাহায্য আগবঢ়োৱা হৈছে । উক্ত বণ্টনী বস্ত্ৰৰ শিল্পা-নুষ্ঠান বিলাকে চৰকাৰৰ এই সিদ্ধান্তক স্বাগতম জনাইছে । ইঞ্জিনিয়াৰিং বণ্টনী উন্নয়ন সভাৰ সভাপতি মহোদয়ে (The chairman of the Engineering Export Promotion council) মন্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে যে এনেকুৱা উৎসাহপূৰ্ণ সহায়ে ইঞ্জিনিয়াৰিং বণ্টনী বস্ত্ৰৰ আয় বৃদ্ধি কৰাত সহায় কৰিব ! ১৯৬৭-৬৮ চনত এই আয়ৰ পৰিমাণ ৪০ কোটি টকা আৰু ১৯৭০-৭১ চনলৈ আয়ৰ পৰিমাণ ১০০ কোটি টকা হবগৈ । এইবোৰ লক্ষ্য কৰা আয় যে বাস্তৱত ৰূপায়ীত হব তাত সন্দেহ আছে । যোৱা ১৯৬৬-৬৭ চনত ইঞ্জিনিয়াৰিং বণ্টনী বস্ত্ৰৰ মূল্য ২৯ কোটি টকা ঠিক কৰিছিল । বৰ্ত্তমান ইঞ্জিনিয়াৰিং শিল্পানুষ্ঠান সমূহে সাংঘাটিক ধৰণৰ পিচ-হোঁহোকা গতি দেখিবলৈ পাইছে । এনেকাৰ্য্যত শিল্পানুষ্ঠান বিলাকৰ সকলো ধৰণৰ ক্ষমতা নিকটসাহ হৈ পৰা বুলিয়েই কব লাগিব । বৰ্ত্তমান বণ্টনীৰ আয়ব্যয়ৰ সংখ্যা তেনেই

উৎসাহজনক নহয় । ১৯৬৭ চনৰ এপ্ৰিল, জুন মাহত হোৱা আয়ৰ পৰিমাণ মাত্ৰ ৫.৫২ কোটি টকাহে আছিল । সেই একে সময়তে ১৯৬৭ চনত এই আয়ৰ পৰিমাণ আছিল ৭.৬৪ কোটি টকা । এতিয়া দেখা দেখিকৈ এবছৰৰ ভিতৰত আয়ৰ পৰিমাণ শতকৰা ২৮ ভাগ কমি গৈছে । পৃথিবীৰ বিভিন্ন বজাৰত আমাৰ বণ্টনী বস্ত্ৰৰে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰিব পৰা নাই । দক্ষিণ পূব এছিয়াত শতকৰা ৬ অংশ, পশ্চিম এছিয়াত শতকৰা ৪৬ অংশ, আফ্ৰিকাত শতকৰা ৫৭ অংশ আৰু পশ্চিম ইউৰোপত শতকৰা ৬০ অংশ আমাৰ বণ্টনী কমিছে । অৱশ্যে পৃথিবীৰ কোনো কোনো বজাৰত আমাৰ দেশৰ বণ্টনী বস্ত্ৰৰ জনপ্ৰিয়তা যিমান সন্তোষজনক হব লাগিছিল সিমান সন্তো-ষজনক নহলেও কিছু পৰিমাণে বঢ়া দেখা গৈছে । পূব ইউৰোপত আমাৰ বণ্টনী শতকৰা ২৩ ভাগ, আমেৰিকাত শতকৰা ১৯ ভাগ আৰু অন্যান্য দেশ সমূহত শতকৰা ১২৭ ভাগ উন্নত হৈছে । ইঞ্জিনিয়াৰিং শিল্পানুষ্ঠান বিলাকৰ বি-ক্ষমতা আছে তাক যদি উপযুক্ত ভাবে উৎপা-দন কাৰ্য্যত খটাব পৰা নাযায় আৰু যদি উৎপাদনৰ খৰছ কমাব পৰা নাযায়, তেনেহলে অতিবিলকৈ চৰকাৰৰ তৰফৰ পৰা দিয়া অকল নগদ ধনৰ সহায়েও বণ্টনী বৃদ্ধিত সহায় নহব । চৰকাৰে ইঞ্জিনিয়াৰিং বস্ত্ৰৰ বণ্টনীৰ প্ৰতি দিয়া সাঁহাৰি বণ্টনী উন্নয়নৰ সহায় বুলি কব লাগিব । আনহাতে কিন্তু চৰকাৰৰ নীতি

বিশেষকৈ পৰম্পৰা ভাবে বণ্টনীত লাগি থকা শিল্পানুষ্ঠান বিলাকৰ প্ৰতি কোনো বাস্তৱ বা কাৰ্য্যকৰী হোৱা নাই বুলি কব পাৰি। উদাহৰণ স্বৰূপে, মৰাপাট শিল্পই বৰ্ত্তমান বৰ কঠিন স্তৰৰ মাজেদি অতিক্ৰম কৰিব লগাত পৰিছে। ইয়াৰ বাহিৰেও চাহ, মেঞ্জানিজ আৰু অশোধিত লোহাৰ (Iron ore) শিল্পানুষ্ঠান সমূহে অকল অতিপাত বেছি পৰিমাণে উৎপাদনৰ খৰছ বহন কৰিব লগীয়াই নহয়, বিৰাট প্ৰতিযোগিতাৰ সন্মুখীন হব লগীয়াও হৈছে। ভাৰতীয় শিল্প আৰু বণিক্ সমষ্টিৰ সন্ধিবন্ধ নিয়ম তন্ত্ৰই (Federation of Indian chambers of commerce and industry) এখন সংবাদ পত্ৰৰ দ্বাৰা বাণিজ্যমন্ত্ৰীক ভাৰতীয় বণ্টনী পুনৰ সতেজ কৰি তুলিবলৈ পৰামৰ্শ আগবঢ়াইছে। পৰামৰ্শাৱলীৰ ভিতৰত এইবোৰ আছে যে বণ্টনী কৰ হ্ৰাস কৰিব লাগে বা উঠাই দিব লাগে। ধাৰে বিক্ৰি কৰা কৰৰ নিৰ্দেশন পত্ৰ পুনৰ প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিব লাগে (Reintroduction of the tax credit certificate), “নগদ ধনৰ সহায়” নামৰ আঁচনি খনৰ পুনৰ সংশোধন কৰিব লাগে। বণ্টনী সংক্ৰান্ত যি কোনো বিষয়ৰ শীঘ্ৰে সিদ্ধান্তত উপনীত হবলৈ এটা বিশেষ সন্ত্ৰৰ সৃষ্টি কৰিব লাগে। বণ্টনীৰ পৰা হোৱা লাভাংশ আৰু আয় পুনৰ সেই ব্যৱসায়ত খটুৱালে যি আয় হয় তাত আয়কৰ বেহাই দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

ওপৰত উল্লেখ কৰা পৰামৰ্শাৱলী সোনকালে চৰকাৰৰ পৰা সমাদৃত হব বুলি আশা কৰিব নোৱাৰি; কাৰণ ইয়াত চৰকাৰৰ বহুপৰিমাণে আয় টুটিব। কিন্তু এইটো স্পষ্ট যে এই দিশত যদি কম বেছি পৰিমাণে চৰকাৰে ভাল উপায় অৱলম্বন নকৰে; তেনেহলে আমাৰ দেশৰ বণ্টনী শিল্পই পৃথিবীৰ বিভিন্ন দেশৰ আগত প্ৰতিযোগিতাৰ ক্ষেত্ৰত সন্মুখীন হব নোৱাৰিব। মিঃ মনুভাই চাহে বাণিজ্যমন্ত্ৰী হৈ থকাকাল ছোৱাত কৈছিল যে বণ্টনী—উৎসাহ-দায়ক ব্যৱস্থা সমূহ ঔষধহে, এই ঔষধ দৈনিক খাদ্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত হব নোৱাৰে। তেওঁৰ ধাৰণা আছিল যে উৎসাহদায়ক ব্যৱস্থা সমূহ অস্থায়ী ভাবে দিব লাগে; কিন্তু ভাৰতীয় টকাৰ মূল্য হ্ৰাসৰ পিছত আমি বেছিকৈ উৎসাহদায়ক ব্যৱস্থা সমূহৰ কথা ভাবিব লগীয়াত পৰিছো। কাৰণ দেখা গৈছে যে আমাৰ দেশৰ বস্তুবোৰ পৃথিবীৰ অন্যান্য বজাৰত তিষ্ঠিব পৰা নাই।

গতিকে এইটো কথাত আজি বিশেষকৈ জোৰ দিব লগীয়াত পৰিছে যে নগদধনৰ সহায় আৰু অন্যান্য উৎসাহদায়ক ব্যৱস্থা সমূহ যাতে যিমান সোনকালে পৰা যায় সিমান সোনকালে বণ্টনী কৰোঁতা সকলে পাব পাৰে। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ বিভিন্ন বিভাগবোৰে দক্ষতাৰে সৈতে বণ্টনী উৎসাহদায়ক আঁচনি সমূহ পৰিচালনা কৰিব পৰা নাই। সেই বাবেহে ভাৰতীয় টকাৰ মূল্য হ্ৰাস কৰিব লগীয়া হ'ল। এইটো দেখা গৈছে যে এতিয়াও চৰকাৰৰ বিভিন্ন

বিভাগ সমূহে আগৰ নিচিনাকৈ অলস গতিৰে কাম চলায়েই আছে। ই শুভ-লক্ষণৰ চিন নহয়। অলপতে ইঞ্জিনিয়াৰিং বণ্টনী উন্নয়ন সভাই দেখুৱাই দিছে যে কিছুমান অস্থবিধা দূৰীকৰণৰ কাৰণে দিয়া দাবী সমূহৰ সিদ্ধান্ত আজিলৈ কৰা নাই আৰু নগদ ধনৰ সহায়ো এতিয়ালৈকে দিয়া হোৱা নাই। সেয়েহে বণ্টনী কৰোঁতাসকল নিৰুৎসাহ হৈ পৰিছে। সেই বাবেই বহুতো বণ্টনী কৰোঁতা তেওঁলোকৰ সমাজৰ পৰা ফালৰি কাটি আহিব লগীয়াত পৰিছে।

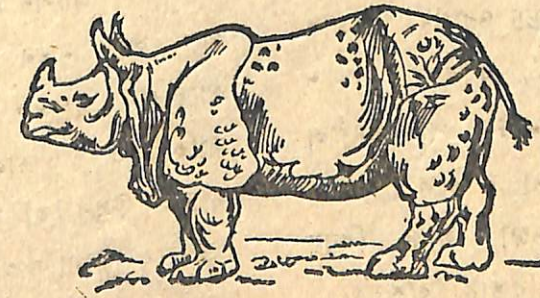
বাসায়নিক আৰু সন্মিলিত উৎপাদন বণ্টনী উন্নয়ন সভাই (The chemicals and Allied Products Export Promotion council) দীৰ্ঘসূত্ৰী আৰু বিলম্বকাৰী উৎসাহদায়ক আঁচনি

বোৰ ভীৰভাবে সমালোচনা কৰিছে। সকলো আঁচনি কাৰ্য্যকৰি কৰি তোলাত বিভাগীয় অফিচৰ অমনোযোগিতাৰ কাৰণেহে পলম হৈছে বা এতিয়ালৈ হৈ উঠা নাই। অলপতে কলিকতাত হোৱা এখন সভাত উক্ত উন্নয়ন সভাৰ সভাপতিয়ে বৰ্ত্তমান বণ্টনী বিষয়ত থকা অনেক বেমেজালি বা অস্থবিধাৰ কথা স্পষ্টভাবে দেখুৱাই দিছে।

গতিকে আমাৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে বণ্টনী উন্নয়ন সম্পৰ্কত যথেষ্ট মনোযোগী হৈ তৎপৰতা দেখুৱাব লাগিব। তাৰ বাবে উপযুক্ত সময় হৈছে। কাৰণ দেশৰ অৰ্থনীতি সুদৃঢ় নহলে দেশৰ আন কোনো দিশৰে উন্নতি কামনা কৰিব নোৱাৰি।

“আমাৰ দেশৰ নিচিনা পৃথিবীত অন্য কোনো দেশতেই ধন-বৈষম্য ইমান বেচি নহয়। এফালে মুষ্টিমেয় সৌভাগ্যৱান সকলৰ হাতত ঐশ্বৰ্য্যৰ বিস্ময়কৰ সমাৱেশ আৰু আনফালে দুবেলা দুমুঠি খাবলৈ নোপোৱা সকলৰ হাঁহাকাৰ ধ্বনি,—দুইকথা এই দেশতেইহে দেখা যায়।”

বাধাক্ষণ

অসমীয়া ঔপন্যাসিক আৰু নাট্যকাৰ দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰ !

শ্ৰীৰাজেন্দ্ৰ বসুমতাৰী
৩য় বাৰ্ষিক বি.এ. (কলা)

৩দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰ অসমীয়া নাট্য সাহিত্য আৰু উপন্যাস সাহিত্যৰ এটি উজ্জ্বল বহু। তেওঁৰ ঘৰ কামৰূপ জিলাৰ উলাবনী গাঁওত। ছাত্ৰ জীৱনৰ পৰাই সাহিত্য সাধনাত ব্ৰতী হয়। নীৰস আৰু গতানুগতিক কেবাগী জীৱনৰ মাজতো অৱসৰ উলিয়াই কবিতা, নাটক আৰু আলোচনামূলক বচনা প্ৰণয়ন কৰি সাহিত্যত যোগান ধৰিছিল। তেওঁৰ লিখিত খণ্ড কবিতা পুথি হ'ল 'প্ৰেমপট', "কুঁহিমালা" আৰু 'সৌন্দৰ্য্য'। প্ৰথম দুখন বেলাডৰ ঠাঁচত বচনা কৰা হৈছে। গাঁৱলীয়া জীৱনৰ প্ৰেমৰ ছুটি কৰুণ চিত্ৰ আখ্যানমূলক কবিতাৰ ঠাঁচত বৰ্ণনা কৰা হৈছে। 'কুঁহিমালা' খণ্ড কবিতা পুথিত ইংৰাজ কবি ওৱাৰ্ড্‌চ'ৱাৰ্থৰ প্ৰভাৱ মন কৰিবলগীয়া। 'সৌন্দৰ্য্য' কবিতা পুথিত পুৰাণ পৰা সন্ধিয়ালৈকে দিনটোৰ পৰিবৰ্ত্তনশীল ৰৈচিত্ৰময় সৌন্দৰ্য্যৰ ৰূপ বৰ্ণনা কৰিছে। ভাৱৰ গাভীৰ্য্য নাই যদিও বৰ্ণনাভঙ্গী আৰু বিষয় বস্তুৰ সুলভতায়ৈ তেওঁৰ কবিতাৰ বিশেষত্ব।

৩দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰে ভালেখিনি কবিতা পুথি বচনা কৰিলেও তেওঁ ঔপন্যাসিক আৰু নাট্যকাৰ হিচাবেহে আমাৰ মাজত বেচি পৰিচিত। ৩বৰ্জনীকান্ত বৰদলৈৰ পিচতেই আমি ৩তালুকদাৰক অসমীয়া ঔপন্যাসিক আৰু নাট্যকাৰ হিচাবে স্থান দিব লাগিব।

বিংশ শতিকাৰ আৰম্ভণিতে ভাৰতীয় সাহিত্যত যি নৱজাগৰণৰ আলোড়ন অনুভূত হৈছিল সেই আলোড়নে অসমৰ সাহিত্যিক সকলৰ মনতো যোগাইছিল উৎসাহ আৰু উদ্দীপনা। অসমীয়া সাহিত্যতো সৃষ্টি হৈছিল নতুন কবিতা, নাট, উপন্যাস আৰু চুটিগল্প। ছপাকলৰ প্ৰচলন আৰু সমাজ-গাথনিৰ পৰিবৰ্ত্তনৰ লগে লগে নতুন যুগৰ নতুন ধৰণৰ সাহিত্যৰ প্ৰয়োজন অনুভূত হৈছিল। আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যিক ৩তালুকদাৰৰ লেখনিতো নতুন নাটকৰ উদ্ভৱ হৈছিল—পঞ্চাঙ্গ নাটকৰ আৰু নতুন ভঙ্গীৰে সামাজিক জীৱনৰ পৰ্যালোচনাৰ তেওঁ চেষ্টা কৰিছিল উপন্যাসৰ মাধ্যমেৰে। ৩দৈৱচন্দ্ৰ

অসমীয়া ঔপন্যাসিক আৰু নাট্যকাৰ দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰ

২৩

তালুকদাৰৰ দৰদী স্বভাৱ, সমাজ সংস্কাৰৰ আদৰ্শ, দেশাত্মবোধৰ চৈতন্য, অন্যান্য অবিচাৰৰ প্ৰতি কঠোৰতা এই সকলোবিলাক তেওঁৰ উপন্যাসৰ মাজেৰে স্পষ্টকৈ প্ৰকাশ পাইছে। তেওঁৰ উপন্যাস আৰু নাট কেইখনৰ মাজেদি স্বদেশ-প্ৰেমৰ বাৰিধাৰা অন্তঃসলিলা ফুল্লনদীৰদৰে প্ৰবাহিত হৈছে।

৩দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰে কেইবাখনো ঐতিহাসিক আৰু সামাজিক নাটকৰ যোগেদি অসমীয়া সাহিত্য বিকাশত বৰঙণি যোগাইছে। তেওঁৰ ৰচিত ঐতিহাসিক নাটকেইখনৰ ভিতৰত 'বামুণী-কোঁৱৰ', 'ভাস্কৰ বৰ্ম্মা' আৰু 'অসম-প্ৰতিভা'ই প্ৰধান। সামাজিক নাট কেইখনৰ ভিতৰত 'বিপ্লৱী', 'চন্দ্ৰকলা' আৰু 'লহঙা' উল্লেখযোগ্য।

'বামুণী-কোঁৱৰ' নাটখন চুড়াংফা বা বামুণী-কোঁৱৰৰ জন্ম ৰত্নাস্তকে আলমলৈ ৰচিত। সপত্নীবিদ্বেষ আৰু প্ৰতিশোধ প্ৰৱৰ্ত্তি চৰিতা-ৰ্থকৰণ নাটকৰ প্ৰধান উপজীব্য। বামুণী-কোঁৱৰ অসম বুৰঞ্জীত স্থান পোৱা এটি ঐতিহাসিক চৰিত্ৰ। বামুণী-কোঁৱৰৰ পিতৃ ত্যাগ্থামথি আৰু মাতৃ সৰু কুঁৱৰী। সৰু কুঁৱৰী নিৰ্বাসিত অৱস্থাত বামুণ এঘৰৰ ঘৰত থাকোতে এইজনী কোঁৱৰৰ জন্ম হয় আৰু বামুণৰ ঘৰতে লালিত পালিত হয়। পিচত ৰাজবিষয়ই অৰাজক অৱস্থাত সিংহাসন পূৰাবৰ কাৰণে এইজনী কোঁৱৰক বিচাৰি আনে। এওঁ ৰজা হৈও বামুণী-কোঁৱৰ নামে অভিহিত হৈছিল। এইফালৰ পৰা চালে 'বামুণী-কোঁৱৰ'

নাটখনৰ কাৰ্য্য, কাৰণ নহয়—পৰিণতিহে। নাটখনত ত্যাগ্থামথিৰ জীৱনৰ উত্থান পতন, ভাতৃস্নেহ, পুত্ৰীপ্ৰেম আদি বিষয়ে নাটকৰ কাহিনী-ভাগ জুৰি আছে। সৰু কুঁৱৰী নাটখনৰ নায়িকা আৰু বৰ কুঁৱৰী প্ৰতিনায়িকা। নাটখনত সতিনীৰ ঈৰ্ষা বা প্ৰতিহিংসাৰ ভাৱ ভালদৰে প্ৰতিফলিত হৈছে। ত্যাগ্থামথিৰ আৰু সৰুকুঁৱৰীৰ সম্ভাৱিত সম্ভানৰ কাৰণে নাটখনত সতিনীৰ ঈৰ্ষা তীব্ৰ হৈ উঠিছে। ত্যাগ্থামথিৰ ককায়েকৰ প্ৰতি স্নেহ আৰু যুদ্ধৰ প্ৰতি আকাঙ্ক্ষাই সতিনীৰ ঈৰ্ষাত ইন্ধন যোগাইছে। নাট্যকাৰে যুদ্ধ-বিগ্ৰহ, হিংসা, প্ৰতিহিংসা আদিৰ মাজত শান্তিৰ নিশ্বাস পেলাবলৈ 'বামুণী-কোঁৱৰ'ৰ আশ্ৰয় বিচাৰিছে অৰ্থাৎ বামুণী-কোঁৱৰক স্বৰ্গদেউৰ লগত নাটকৰ সামৰণিত নাট্যকাৰে আশাৰ বেঙণি দেখা পাইছে। অসম বুৰঞ্জীক অৱলম্বন কৰি লিখা 'বামুণী-কোঁৱৰ' নাটখনত সেই সময়ত ৰজা প্ৰজা সকলোৰে মাজত থকা সম্বন্ধ, সেই সময়ৰ ৰাজনৈতিক পৰিবেশ, সামাজিক আচাৰ ব্যৱহাৰ ইত্যাদিৰ কথা নাট্যকাৰে নাটকৰ পটভূমি হিচাবে গ্ৰহণ কৰিছে।

'ভাস্কৰ বৰ্ম্মা' নাটখনত সপ্তম শতাব্দীৰ কামৰূপৰ প্ৰসিদ্ধ সম্ৰাট ভাস্কৰ বৰ্ম্মাৰ লগত হৰ্ষবৰ্দ্ধনৰ সম্পৰ্ক আৰু কৰ্ণসুৱৰ্ণ ৰজা শশাঙ্কৰ কাহিনীয়ে নাটকৰ পটভূমি হিচাবে ঠাই পাইছে। হৰ্ষবৰ্দ্ধন আৰু শশাঙ্কৰ সজ্জৰ্বৰ কাহিনীয়ে নাটকৰ কাহিনীভাগ জুৰি আছে। এইখন নাটো তেওঁ

ইতিহাসৰ অৱলম্বনত লিখা বাবে ঐতিহাসিক চৰিত্ৰই বাককৈয়ে ঠাই পাইছে। ৩তালুকদাৰৰ ঐতিহাসিক নাটকেইখন বাহ্যিক সংঘাত আৰু ঘটনাবে পূৰ্ণ; কিন্তু তাত ঐতিহাসিক বাস্তবৰ অস্তিত্ব দেখা গৈছে।

তেওঁৰ সামাজিক নাটক 'বিপ্লৱী'ত জমিদাৰ খেতিয়কৰ সঙ্ঘৰ্ষৰ মাজেদি আদৰ্শবাদী প্ৰেমিক প্ৰেমিকাৰ মিলন দেখুৱাইছে। 'লহঙাত' ব্ৰাহ্মণ যুৱক আৰু ধুবুৰী ছোৱালীৰ প্ৰেমৰ যোগেদি বৰ্ণভেদৰ আৰু অস্পৃশ্যতাৰ ফলাফল দেখুৱাই সংস্কাৰ-মনোভাৱ দাঙি ধৰিছে। কিন্তু আদৰ্শবাদ আৰু প্ৰচাৰধৰ্মী সংলাপনে নাটক সৌন্দৰ্য্য নষ্ট কৰা যেন হৈ লাগে।

তেওঁৰ ঐতিহাসিক নাটকেইখনত ঐতিহাসিক উপাদান আৰু কাৰ্জনিক উপাদানৰ সমন্বয় ঘটিছে। কাৰ্জনিক উপাদানে ঐতিহাসিক উপাদানৰ ওপৰত বিশেষ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিব পৰা নাই কাৰণে নাটকৰ বিসঙ্গতিমূলক দোষো ঘটা নাই বুলি কোৱাৰ খল আছে। আনফালে কাৰ্জনিক উপাদানসমূহ অতি কৌশলেৰে ঐতিহাসিক কথা বস্তৱ লগত ওতঃপ্ৰোতভাবে জৰিত কৰি দিয়া হৈছে। তাৰ ফলত কাৰ্জনিক উপাদানসমূহো ইয়াত অৱৰ্জনীয় স্বৰূপ হৈ কাৰ্জনিক বস স্থাপিত বিশেষ অবিহনা যোগাইছে।

তেওঁৰ সামাজিক নাটকেইখন আজিৰ অসমীয়া সমাজত ঘটা ঘটনাৰ লগত সাদৃশ্য ৰাখি বচনা কৰা হৈছে। তেওঁ সামাজিক নাটকেই-

বঙিয়া কলেজ আলোচনী

খনৰ লিখনিৰ দ্বাৰা সমাজৰ অস্পৃশ্যতা আৰু বৰ্ণভেদ দূৰীকৰণৰ চেষ্টা কৰিছে।

এইখিনিতে মনকৰিবলগীয়া যে সামাজিক বা কাৰ্জনিক নাটকৰ দৰে নাট্যকাৰে ঐতিহাসিক নাটকত কাহিনী উদ্ভাৱন কৰিবলগীয়াত নপৰে; কিন্তু কাৰ্জনিক বা সামাজিক নাটকৰ তুলনাত ঐতিহাসিক নাটক বচনা কৰাত নাট্যকাৰে কিছুমান অস্ববিধাৰ সন্মুখীন হব লগা হয়। বুৰঞ্জীৰ ঘটনা বা চৰিত্ৰক বুৰঞ্জী সন্মতভাবেই নাট্যকাৰে চিত্ৰিত কৰিবলগীয়া হয়। আনহাতে ঐতিহাসিক নাটকৰ পৰিবেশ স্থাপ্তি কৰা বৰ সহজ নহয়। বুৰঞ্জীৰপৰা নাট্যকাৰে নীৰস চৰিত্ৰ আৰু ঘটনা কেইটামানকে মূলধন হিচাবে লৈ নিজ কল্পনাবদ্বাৰা নাটকীয় পৰিবেশ স্থাপ্তি কৰি সেই ঘটনা বা চৰিত্ৰক জীৱন্ত কৰি তোলে। কিন্তু এই পৰিবেশ স্থাপ্তিৰ ক্ষেত্ৰত নাট্যকাৰৰ কল্পনাই যাতে যুগসত্তাৱনাক অতিক্ৰম কৰি যাব নোৱাৰে তাৰ বাবে নাট্যকাৰ সজাগ হবলগীয়া হয়। যি যুগত যেনেকুৱা ঘটনা, আচাৰ ব্যৱহাৰ, ৰীতি-নীতি, আদৰ-কায়দা সম্ভৱ, সেইফালে সতৰ্ক দৃষ্টি ৰাখি নাট্যকাৰে সেই নাটক, প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। ৩দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰৰ নাটক বচনাতো ঘটনা, সময় আৰু স্থানৰ ঐক্য বিশেষ মনকৰিবলগীয়া। বঙ্গমঞ্চৰ নিৰ্দেশ, গীত, নাচ আদিয়ে তেওঁৰ নাটকত বাককৈয়ে ঠাই পাইছে।

তেওঁৰ সামাজিক নাটকসমূহত যৌথ পৰিয়ালৰ ভাঙন, শ্ৰী-স্বাধীনতা, জাতিভেদ সমস্যা,

অৰ্থনৈতিক বৈষম্য, ধনী আৰু পুঞ্জিপতিৰ কৃষক বনুৱাৰ ওপৰত অত্যাচাৰ, সাম্যবাদী আদৰ্শ, প্ৰেমৰ অচ্ছন্দ অভিব্যক্তিৰ পথত সামাজিক সংস্কাৰ আৰু বন্ধনৰ প্ৰতিবন্ধক আদি বৰ্তমান যুগৰ সমস্যাসমূহ চিত্ৰিত কৰাৰ প্ৰয়াস দেখা যায়।

৩দৈৱচন্দ্ৰ তালুকদাৰে নাটলিখাৰ উপৰিও কেইবাখনো উপন্যাস সাহিত্যৰ সৃষ্টি কৰি অসমীয়া ভাষা সাহিত্যক চহকী কৰি থৈ গৈছে। তেওঁৰ লিখিত উপন্যাস কেইখনৰ ভিতৰত— 'এই পথে বিঙিয়ায়' ধূলী কুৱলী, অপূৰ্ণ, আয়ে-য়গিৰি, বিদ্ৰোহী, দুৰীয়া আৰু আদৰ্শপীঠ আদি উল্লেখ যোগ্য। ৩বৰদলৈৰ পিচতেই ৩তালুকদাৰে উপন্যাস সাহিত্য প্ৰণয়ন, কৰি অসমীয়া সাহিত্যৰ কলেৱৰ বৃদ্ধি কৰে।

'এই পথে বিঙিয়ায়' উপন্যাসখনিত কেনেকৈ অসমৰ তিবোতাসকল নিসহায়, দুৰ্বলতা, অৱলা অৱস্থাৰ পৰা স্বাৱলম্বী হৈ স্বাধীন চেতনীয় হৈ মূৰ দাঙি উঠিব পাৰে তাৰে আদৰ্শ দাঙি ধৰিছে। অসমৰ তিবোতাসকল স্বামী বা আন কোনোৰ ওপৰত আৰ্জ লৈ জীৱন কটাব লাগে; আত্মনিৰ্ভৰশীল নহয়। কিন্তু 'এই পথে বিঙিয়ায়' উপন্যাসত চিত্ৰিত হোৱা বহন, কালিন্দী, হেমনী, জোনাকীয়ে (চাৰিও ভনীয়েক) কোনো মানুহৰে সহায়ত জীৱন বটাবলৈ খোজা নাছিল। সেয়েহে বাপেকৰ মৃত্যুৰ পিচত নিসহায় অৱস্থাত পৰিও কাৰোপৰা সহায় নিবিচাৰিলে। আনকি বহুত সময়ত সিহঁতৰ নিসহায়

আৰু দুৰ্বলতা অৱস্থা দেখি কামদেৱৰ তুষ্টিৰ কাৰণে স্তুবিধ বিচাৰি থকা লোকসকলক সাৱধান বাণী শুনাবলৈ কুণ্ডাবোধ নকৰিছিল। এখন জনবহুল সভাতো তাই জনতাৰ চিঞৰ বাথৰ আৰু বিদ্ৰূপলৈ আওকাণ কৰি কৈ গৈছিল—'যদি তিবোতাৰ চৰিত্ৰ বিচাৰা তেন্তে আগেয়ে চৰিত্ৰবান হোৱা। যদি দেশৰ সঁচাকৈ মজল চোৱা তেন্তে তিবোতাৰ সকলো দুৰ্বলতা শুচোৱা। যদি সঁচাকৈ ন্যায়ৰ জয় বিচাৰা তেন্তে তিবোতাৰ অলপ দোষতেই তিবোতা জাতিৰ সৰ্বনাশ কৰা পস্থা এৰি পুৰুষ তিবোতাৰ সমান দণ্ড, সমান অধিকাৰ, সমান দায়িত্ব স্বীকাৰ কৰা। যদি সঁচাকৈ স্বাধীনতা লাগে তেন্তে দুৰ্বলী, অসহায়ক ন্যায় অধিকাৰ দিয়া; ভকা-তুৰ, তৃষ্ণাতৃবক যথোচিত খোৱা লোৱাৰ দিহা কৰি ধনীদুখীয়াৰ মান সম্ভৱ পাৰ্থক্য নকৰি স্বাধীনতাৰ আঁচনি গঢ়া।'

বহনৰ চৰিত্ৰৰ মাজেদি ঔপন্যাসিক ৩তালুকদাৰে বিচাৰে ৰাজনৈতিক স্বাধীনতাৰ লগে লগে অৰ্থনৈতিক স্বাধীনতা আৰু তাৰ লগে লগে বিচাৰে জনসাধাৰণৰ একতা। তেতিয়াহে 'স্বাধীনতা' শব্দৰ সাৰ্থকতা বন্ধা হব। গান্ধীজীৰ চৰিত্ৰই লেখকৰ কাপত বহনৰ চৰিত্ৰ হিচাবে আলোকপাত কৰিছে। গান্ধীজীৰ শেষ কথা— "Simple living and high thinking" আদৰ্শৰে তাইৰ জীৱন গঢ়া। জীৱন যাত্ৰাৰ "Standard of living" ওখতকৈ ওখ কৰিব

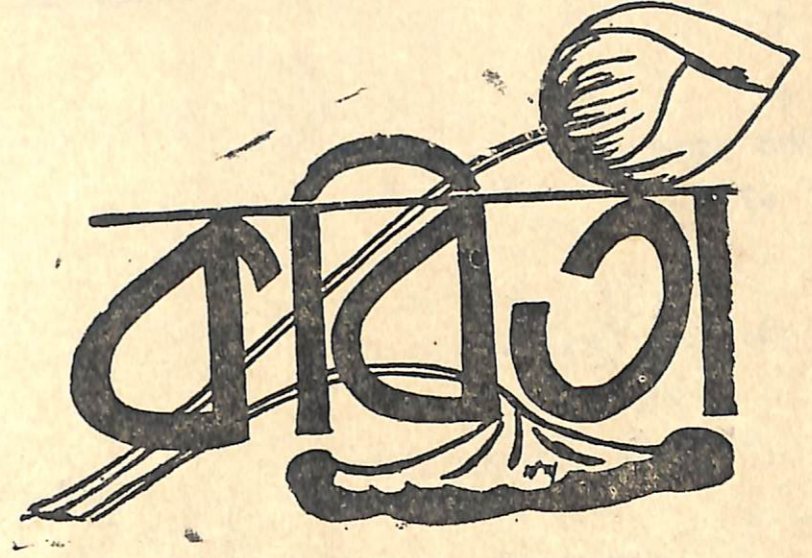
উন্নতি পথত আগবঢ়াত যথেষ্ট অবিহনা যোগোৱা

বুলি মুক্ত কৰ্ণে স্বীকাৰ কৰিব লাগিব।

“প্রত্যেক জাতিৰ বুৰঞ্জীত দেখা যায় যে যি সকল ব্যক্তিৰ নিজৰ
ওপৰত বিশ্বাস আছিল, তেওঁলোকেহে মহৎ আৰু শক্তিশালী হব পাবিছিল।”

—স্বামী বিবেকানন্দ—

“ .... কবিতা মানৱ মৌন হিয়াৰ বেথা, বেদনাৰ অনুভূতিৰ মূৰ্ত্ত বিকাশ।
আকুলতাৰ চঞ্চল পৰশ পাই উজ্বল হৈ উঠা জীৱনৰ উচ্ছ্বাসেই কবিতা।”

॥ মুক্তি সংগ্রাম ॥

চৈয়দ পচনুৰ আলী হাজাৰিকা

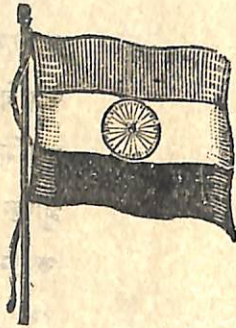
২য় বাৰ্ষিক (কলা)

আমি গঢ়িম,
নতুন সমাজ;
নতুনৰ দীপলিখা ল'ই
আমি ভেদিম,
অভেদা প্ৰাচীৰ,
ললাটৰ জয়টীকা গায়।
আমি নাশিম
ঘোৰ অমানিশা;
অশেষ বিঘিনি ঠেলি থ'ই
আমি বচিম,
মুক্তিৰ গান;
জীৱন যুদ্ধত ক্লান্ত হ'ই।
আমি মচিম,
চকুলো দুধাৰি;
অতীতৰ ব্যথা পাহৰাই থ'ই।
আমি সহিম,
শতক আঘাত;

নিৰাশাৰ ছাঁ বেদনা ল'ই।
শক্তিকাৰ বুৰঞ্জীত,
শোণিতোৰে স্বাক্ষৰ কৰি;
আমি যুঁজিম,
'মুক্তি সংগ্ৰাম'ৰ;
"মুক্তি যুঁজাৰু হুচিয়াৰ" হ'ই
আমি বীৰ,
আমি জাগ্ৰত প্ৰহৰী,
সীমান্তৰ অভিযাত্ৰী
আমি "বণ ক্লান্ত নহওঁ"।
আমি সাহসী,
সাহসেৰে চলাম "মুক্তি সংগ্ৰাম"।
আমি "দিগভ্ৰান্ত নহওঁ"।
আমি পথিক,
মুক্তি পথৰ যাত্ৰী আমি;
আমি "পথভ্ৰম নহওঁ"।
কোনে কৰে বোধ,

আছে কাৰ শক্তি;
 হিমাচলৰ দৰে অচল অটল,
 আমাৰ প্ৰতিজ্ঞা।
 আৰু, লাগিলে,
 দিম প্ৰত্যুত্তৰ—;
 বাইফল, মেচিনগান আৰু কামানেবে।
 আমি ভীৰু নহওঁ,
 আমি কাপুকষ নহওঁ;
 বীৰৰ সন্তান আমি,

সত্য, অহিংসা, শান্তি, আমাৰ বাণী।
 আমাৰ দাসত্ব শিকলিব,
 “মুক্তি সংগ্ৰাম;”
 ইতিহাসৰ এক নৱ অভ্যুদয়।
 আমি সমাজ বাদী,
 আমাৰ লক্ষ্য জীৱনৰ,
 মাতৃ—অৰ্চনা;
 “জননী জন্ম-ভূমিষ্ট স্বৰ্গাদপী গৰীয়সী”।

কল্পনা

যা যা যা মোৰ অলিক কল্পনা,
 দূৰতে বিদূৰ হৈ চকুৰ আঁৰত থাক;
 অলিক ভাৱনা ভাবি নিদিও মনক ফাঁকি,
 নিবিচাৰো কেতিয়াও জীৱনত তাক।

কল্পনা সুন্দৰ বুলি নানা জনে কয়,
 সেয়েহে অন্তৰত তাক দিছিলো মই ঠাই;
 কিন্তু হয়! কল্পনায়ে অতি বিষময়,
 ইয়েই কবিৰ পাৰে জীৱনকো ক্ষয়।

সংসাৰ মৰুৰ মাজে, কল্পনা হৃদত,
 নিজকে বুৰাই দি ৰচিলো সৰগ;
 কিন্তু সেই কাল্পনিক শবক বাখিব নোৱাৰি,
 নিজৰেই ভুলজানি ফিৰিলো শেষত।

কল্পনাক লক্ষ্যকৰি যিজনেই ঘূৰিছে,
 বাস্তৱক ফাঁকি দি সিজনেই মৰিছে;
 কল্পনাই আঁৰে আঁৰে চল দেখুৱাই,
 পশুৰ দৰে ফান্দ পাতি মানৱকো ধৰিছে।

মৰিচীকা, মৰুৰ মাজত যেনেকুৱা ছাঁয়া,
 কল্পনাও সংসাৰত তেনেকুৱা মায়া;
 মায়াবী কল্পনাক বিচাৰি মানৱে,
 পায় জানো কেতিয়াবা কল্পনাৰ সীমা?

কল্পনা, কল্পনাতে বয় চিবকাল,
 বাস্তৱত পোৱা তাক অতিকৈ বিৰল;
 যদিহে কল্পনা ফলে বাস্তৱত,
 একমাত্ৰ সিজনৰ ভাগ্যৰ বলত।

শ্ৰীহৰি নাথ শৰ্মা
 ১ম বাৰ্ষিক (কলা)

শ্রীপ্রসন্ন চন্দ্র ডেকা
প্রাক্ বিশ্ববিদ্যালয় (কলা)

“দুখৰ কাঁইটে
আচোৰা হৃদয়;
পদে পদে বিস্ফে
নাই একোভয়।”
“দুখতেই কিন্তু
এই জীৱনৰ;
পৰা নাই ওৰ
আছে বহুদূৰ।”
“আউসী ৰাতি
অকলে মই;
নিদ্ৰাগৰ্ভত
প্ৰেৰণিলো গ'ই।”
“মনত পৰিল
অতীত দিনৰ;
যন্ত্ৰণাৰ কথা
আক আনন্দৰ।”
“পাপ-কাৰ্য্য স্মৰি
কবো হয় হয়;
চকুমেৰি দেখো
একোৱেই নাই।”
“সপোনত পালো
যন্ত্ৰণা অশেষ,
যমৰাজ আহি
কৰিছে আদেশ।”
“দিয়া শাস্তি এই
পাপী অধমক,

ল'ই যোৱা শীঘ্ৰে
নবক কুণ্ডক।”
“ভয়তে মোৰ
কাঁপিছিল হৃদয়;
মাতিবলৈ মোৰ
লাগিছিল ভয়।”
“ক্লেস্তক পিচত
মনৰ মাজত;
জাগিছিল সেই
আনন্দ মনত।”
“পৰিল মনত
সুখৰ দিনৰ;
এখন কল্পনা
পুৰি সপোনৰ।”
“হলো বাজেস্বৰ
সব অধিকাৰ;
আনন্দ পুৰী
সপোন নগৰ।”
“সপোন ভাঁহি গ'ল
সাব পালো মই,
চালে বাজসিংহ
একোৱেই নাই।”
“অকল শয়নে
পৰি আছো মই,
সপোনত পালো
দিঠকত নাই।”

পানেই-জঙ্কি

(মিৰি সমাজৰ নিকপ্ কপীয়া বন্ধনে এহাল
প্ৰেমিক প্ৰেমিকাৰ কৰুণ কাহিনী
জীৱন্ত কবিলে)

নৱাব উদ্দিন আহমেদ
২য় বাৰ্ষিক (কলা)

(এ) সোঁৱণ শিৰীৰ বালিতে,
(এ) নিবমল পানী চাই;
কোনে নো কান্দি কয়—

নাই নাই জঙ্কি নাই ।
নাই নাই পানেই নাই ॥
নাই মোৰ চেনেঙা ।
নাই মোৰ কনেঙা ॥

কোনে মোক মাতিব ।
চম্পাফুল ঘাচিব ॥
মবমব দালিমী বুলি ।

(এ) নৰ মনিষ পিপাস্ত,
(এ) বাবে গাম বপুৰাই;
যি কয় তাকে হয়,
হুকুমৰ বদ নাই,

পানেই-জঙ্কি

দেওঘটি নেপালে,
সাঁচি ধন নিদিলে,
শেল দি মাৰিব,
ছুটি প্ৰাণ নাশিব,
সমাজৰ নিয়মে বুলি ।

(এ) মিৰিৰে জীয়াবী,
দালিমী লাহবী,
দেৱতাক সকিয়াই;
মিনতি কৰি কয়—

‘অ’ হে দেৱতা,
কাৰ্ছিং কাৰ্টান
মিৰিৰে সমাজখন,
কবাহি বিতোপন
মবমব চেকুৰা ঢালি ।

[এই গীতটি বঙিয়া আলোচনী সভাৰ অষ্টাদশ
বাৰ্ষিক অধিবেশনত পৰিবেশন কৰা হৈছিল]

এটি ক্ষণ

শ্রীগোলোক চন্দ্ৰ শৰ্মা
প্রাক্তন ছাত্র।

এটি প্রাচীর :

বিস্মৃতিৰ বুকুৰ এটি দুৰ্ভেদ্য সাঁথৰ যেন
সিপাবে আছে সেয়া বিস্তৃত বননি ;
আবহিলে ধ্বংসস্তূপ আদি কামনাৰ,
দৃষ্টি অগোচৰ, চেতনাবো হ'ল অগোচৰ
জোনাকী পবন সানি এই বননিৰ,
প্রস্ফুটিত এপাহি গোলাপ—
'হাতো নেমেলিবা, ফুলো নিচিঙিবা', হে
আন্ধাৰৰ বিভ্রান্তিত মৃত্যু জানো হোৱা
আমাৰ প্রাণৰ ?
মীমাংসা নালাগে বাক, জীৱনেই প্রশ্ন
সেয়ে আজি গোটেই নিশা—
বহি থাকো দুয়ো ইয়াতেই আহা ।
বহুতো নোকোৱা কথাৰ নিমজ ভাষাৰে
নিয়ৰ আৰু জোনাকীৰ প্রাণৰ পবন ল'ই
গীত গাম সুদীৰ্ঘ যামিনী ।
কাইলৈ প্রভাততে ;
প্রাচীৰৰ দুয়ো পাবে থকা,
সেই চিনাকি বননি,
এবি যাম চিবদিনল'ই ।

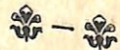

শান্তিৰ অভিযান

শ্রীদগুধৰ নাথ
৩য় বাৰ্ষিক (কলা)

ঘনঘোৰ অন্ধকাৰ,
নিৰ্জন কাৰাগাৰ ;
হিয়াভগা পথক্লান্ত পথিকৰ
অবিশ্রান্ত দুৰ্বাৰ স্বপ্ন ।
নাই, নাই, মাথো হুমুনিয়াহ ;
বিশ্বজুৰি দিগন্ত কঁপাই তোলে
তাৰে প্রতিধ্বনি—
অনাদৃত, ক্ষুধাজ্বালা আৰু মানৱতাৰ অপমান
কৰিব নিৰ্বাণ ।
দুৰ্নীতিৰ ঘাই শিপিা ;
শিপিালে বিশ্ব-বুকুত,
অভ্ৰভেদি গোবীশঙ্কৰৰ পৰা কুমাৰিকালৈ
সেয়ে পৰিছে জীৱশ্ৰেষ্ঠ মানৱে আজি
শব-শয্যাতে ।
প্রতিকার বিচাৰি কতজনে
কৰে হাহাকাৰ—
মাথো জীৱন কাৰাগাৰ ।
লাঞ্চিত বাঞ্চিত মানৱে কয়,—
“আমি সু-সভ্য মানৱ-সমাজ ।”
গগন বিয়পি উঠে কোলাহল—

তথাপি নাই এনে
 কোনো যুক্তি সাধে তাৰ প্ৰতিকার ।
 দূৰণিত দেখো সোঁ,
 বিলাস-মত্ত বাব বিলাসিনী,
 অথথা কামনাত—
 নিজস্ব দলিয়াই আনত সমৰ্পে;
 বসুধাই কান্দে সেয়ে বিবাদ অস্ত্ৰবে ।
 পুত্ৰ তুমি, হোৱা পুত্ৰ বীৰব দবে;
 বীৰ বেশে সাজি কাচি ।
 চোৱা চকুমেলি, চিন্ন-ভিন্ন কবি শক্তিশেল
 শস্য-শ্যামলা আই ভাবতীব,
 সাধিছিল কতজনে কল্যাণ সাধন;
 নিজকে বিসৰ্জন দি ।
 কবিছিল সমস্যা-সাধন;
 অকাতবে, বীৰব দবে ধৈৰ্য্য সহকাৰে
 নতুবা অস্ত্ৰ-প্ৰহাৰেবে ।
 সেয়ে মাতৃয়ে কৰে আৱাহন,
 আজি মাতৃ-পূজাৰ বেদীত,
 নালাগে নব-বলি, কিন্মা শশু-বলী,
 লাগে মাথো আত্ম-বলিদান ।
 দেশব, জনগণব, নিবীহজনব
 অশান্তি নিবাৰিবলৈ,
 কৰো আহা, শান্তিব অভিযান !

“অসমীয়া গল্প লেখক - লেখিকালৈ মন কৰিলে দেখা যায় যে, এওঁলোকৰ সবহভাগেই
 আধুনিক শিক্ষা লাভ কৰা তৰুণ বয়সৰ ডেকা-গাভৰু। এওঁলোকৰ মাজৰ পৰা দুই-চাৰিটা
 প্ৰথম শাবীৰ গল্প ওলালেও এতিয়াও তেওঁলোকৰ গল্প-সাহিত্য পৈণত অৱস্থালৈ অহাৰ বাটত ।
 সেইহে তেওঁলোকৰ গল্পৰ প্ৰকৃত সমালোচনা কৰাৰ সময় এতিয়াও হোৱা নাই। এই লেখক
 সকল পাশ্চাত্য ভাৱধাৰা আৰু আদৰ্শৰে সম্পূৰ্ণ অনুপ্ৰাণিত বুলি কব পাৰি।”

চ ক্ৰ বে হু

চেয়দ পচনুৰ আলী হাজাৰিকা
২য় বাৰ্ষিক (কলা)

জীৱনটো স্বপ্ন নহয়; জীৱন মানে সংগ্ৰাম। এই নিষ্ঠুৰ সত্য উপলব্ধি
কৰিওঁ মানুহে সময়ৰ স্তম্ভভাৱত বচনা কৰে স্বপ্নৰ সোনালী সোধ।

কিন্তু নিয়তিৰ নিৰ্ম্মম হাতৰ পৰশত যেতিয়া আশাৰ

সোনালী সোধ চূৰ্চুমৈ হৈ যায়, তেতিয়া ? ...

তেতিয়া ধুনীয়া পৃথিৱীৰ সকলো

মাধুৰী হেবাই যায়, জীৱন

টো হৈ পৰে দুৰ্বেৰাধা

সাথৰ। জীৱন

সাথৰ, সাথৰ

হৈয়ে বয়।

দিবাকৰে আকাশৰ হেঙুলি বহন গুচাই
সন্ধিয়াৰ আঁৰকাপোৰ তৰিলে। বসন্ত কালৰ
সন্ধিয়া ধীৰে ধীৰে নামি আহে। নৈ খনৰ
বুকুত অস্তমিত বেলিটিৰ শেষ বশ্মিয়ে লুকাভাকু
খেলিছে। তেতিয়াও কমি নৈৰ পাৰৰ দূৰৰি
দলিচাৰ ওপৰত বহি আছে। মুখনি তাৰ সন্ধিয়া
টোৰ দৰে মোলান। নানা ভাৱত তন্ময় সি।

আজি বহাগী বিহু। অসমীয়াৰ অতিকৈ
চেনেহৰ দিন। জাতীয় উৎসৱ বুলিলে বুলিবৰ
নাই। কিন্তু মনত নপৰিল কমিৰ সেই বহাগীলৈ।

মনত নাই আনন্দ উৎসৱ, বিহুৰ গিল্গান,
ভোগৰ সামগ্ৰী, এষাৰি আশীষ বাণী। সংসাবত
সি এটা যেন অভিশপ্ত প্ৰাণী, বিকলাঙ্গ পদাৰ্থ
জীৱনত সি পদে পদে পাই আহিছে মাথো
অৱহেলা, অনাদৰ।

ব্যৰ্থতা কোনো মানুহৰে কাম্য নহয়।
ভাগ্যচক্ৰত পৰিয়ে বৰণ কৰিব লগা হয় বহুতে।
সিওঁ পদে পদে ব্যৰ্থতাকে বৰণ কৰি আহিব
লগাত পৰিছে। কেউফালে শূন্যতাই আৱৰি
ধৰিছে। মনত ভাৱ হয় তাৰ— আট হেবোৱা

বিকৃত মস্তিস্কৰ জীৱন এটি লৈ বাচি থাকিয়ে বা কি লাভ? জীৱনত সি যে একোকে কৰিব নোৱাৰিলে। অৰ্থ স্বাচ্ছল্য ন'হল বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ডিগ্ৰীটোকে সি লব নোৱাৰিলে। শেষত গোটেই জীৱন নষ্ট কৰি মনৰ মাজত পুহি বখা আদৰ্শটোকো জীয়াই ৰাখিব নোৱাৰিলে সি।

বয়সত সি যুৱক! জীৱনৰ ত্ৰিশটা বছৰ সপোন যেন লাগিল তাৰ। সপোনতো আনন্দ আছে। সি যেন সেইকণো নাপালে। জীৱনৰ ওপৰত ধিকাৰ ওপজে। জীৱনৰ প্ৰতি মনতা হেৰুৱায়। মায়াজাল আঁতৰি যায়। তথাপিও যে তাক জীয়াই ৰাখি নিয়তিয়ে খেলা খেলিছে। সি যে খেলাৰ পুতুলা। সেই খেলাত বাধা দিবলৈ সাধ্যই বা আছে কাৰ? এয়া ভাগ্যৰ লিখন, অদৃষ্টৰ পৰিহাস!

আজি মনত পৰিছে তাৰ অতীতলৈ। সেই এৰি অহা কিশোৰ অৱস্থাৰ স্মৃতিৰ দিন বোবলৈ। অতীতে আজি মাতিছে তাক সঘনে হাত বাউল দি। যি সময়ত স্কুল কলেজত কৰ্মিৰ নাম আছিল — মেধাবী, আদৰ্শবাদী, দেশমাতৃকাৰ সেৱা ব্ৰতী ছাত্ৰ বুলি। অলেখ কল্পনাৰ কাৰেং সাজিছিল সি নিজৰ মনত। কিন্তু সকলোকে আজি নিয়তিৰ নিৰ্শ্বাস পৰিহাসে গ্ৰাস কৰি ৰাখিছে।

আজি ৰাতি পুৱাৰ কথা। টোপনিৰ পৰা উঠিয়েই ডেকা কেইজন মানক লগত লৈ বুনীয়াদী বিদ্যালয় খনৰ মেৰামতি কাম কৰিলে গৈ। লগতে পুথিভঁৰালটিৰ মেৰামতি কাম

কৰিছে! কাম কৰোঁতে কৰোঁতে বেলি প্ৰায় দুপৰ হ'ল। কাম শেষ হ'লত ডেকা কেইজনৰ লগত সি আহিছে ঘৰলৈ। পানী আনিবলৈ যোৱা নবোৱেকে তাক দেখা পায় মাত লগালে ..... “গাওঁ ফুৰি ফুৰি খাবৰ সময়ত ওলাইছেহি আমাৰ চফল ডেকা! ভালকৈ যতনাই ৰাখিছো, খাবলৈ বহিলে হয়। নৌ-কওঁতে দিব লাগিব উলিয়াই।”

বোৱাৰীয়েকৰ কথা শুনি মাহিমাক ওলাই আহিল। ..... “বোলো ওবে জীৱন লোকৰ চুৱা পাত পেলাওঁতে দিন যাব। জীৱনত এটা ফুটা কড়িও আৰ্জি দিব নোৱাৰিলি। লোকৰ জহত খাবলৈ পাই ফিটাহিমাৰি আছা। এজনে আৰ্জিব আৰু আটাই মখাই মহলা মাৰি খাবি। বাতুল আছে বুলিহে, নহলে .....।”

বাতুল তাৰ ককায়েক। টি, টি পৰীক্ষা পাচ কৰি এল, পি স্কুলৰ পণ্ডিত কামত সোমাইছে সি। বিয়া বাবৰ প্ৰায় দুবছৰ হ'ল। কৰ্মিক দেখা পায় ককায়েকে মাত লগালে ..... “ই মিছাকৈয়ে মানুহৰ জন্ম ললে। ইমানবোৰ টকা পইচা খবছ কৰিলে কিয়? লোকৰ লৰাই তাতকৈ কম পঢ়িওঁ কত টকা উপাৰ্জন কৰিছে,— মটৰ গাড়ী দোৰাব পাৰিছে। কিন্তু আমাৰ কৰিছে কি? দেশ উদ্ধাৰ কৰাত লাগিছে। হেঃ জখা মুৰ্থই দুপইছা আৰ্জিছো বুলিহে আটাইবোৰে দবনি পিটি খাবলৈ পাইছে। ছিঃ লাজো নেলাগে আনৰ উপাৰ্জন খাই জীয়াই থাকিবলৈ।”

বুঢ়ী মাক বোগ শয্যাত। জীৱনত যদি সি কেতিয়াবা এফেৰি মৰম লগ পাইছে— সেই কণ বুঢ়ীমাকৰ পৰাই। জন্মৰ এবছৰ নোহওঁতেই তাৰ মাক মৰিছে। তাহানিৰে পৰা বুঢ়ীমাকে তাক তুলি তালি ডাঙৰ দীঘল কৰিলে। নিজৰ তাক উপাৰ্জনৰে তাক পঢ়ুৱালে। কিন্তু এতিয়া বোগ শয্যাত পৰি থাকিব লগা হোৱাত মনটো একেবাৰে খিং খিঙিয়া হৈ পৰিছে। কৰ্মি অহা গম পায়ই তাক মাত লগালে ..... “কৰ্মি এই ফালে আহ! কলৈ ফুৰিবলৈ গৈছিলি তই? তোৰ কাৰণে ঘৰ খনত আটাইবে অশান্তি। সেই দিনৰে পৰা মই তোক তুলি তালি ডাঙৰ দীঘল কৰিলো। মৰণ কালত মোক এফেৰি শান্তি দিব নোৱাৰিলি। ককাই, বৌৰ গালি খাই থাকিবলৈ তোৰ বেয়া নালাগে? তোৰ বাবাবে সাপ যোং একো চিনি নোপোৱা মানুহ। সিহঁতৰ কেটেৰ জেণ্ডেৰ খায়ে আয়ুস শেষ কৰিবলৈ ধৰিছে। তথাপি তই অলপো চিন্তা নকৰ। পৰৱৰ-দেগাবে (ভগৱান) মোক মাৰি নিনিয়াত পৰিছে। তোৰ মুখ চাই আৰু অকণো জীয়াই থাকিবলৈ ইচ্ছা নাই।” বুঢ়ীৰ দুগালেদি দুধাৰি নিবৰে চকুলো বাগৰি আহে।

সি বুঢ়ীমাকৰ আলাসৰ লাড়ু। কেচুৱাৰে পৰা বুঢ়ীমাকে তাক ডাঙৰ দীঘল কৰিছে। বুঢ়ীমাকৰ কাৰণে সি ভাবে। বুঢ়ীমাকৰ লালন পালনৰ ঋণ পৰিশোধ কৰিব নোৱাৰিলে সি যেন পৰলোকতো অকণো শান্তি নেপাব। এই বোৰ ভাবি থাকোতে তাৰ অজানিতে দুধাৰি

তপত চকুলো বাগৰি আহে।

কলৈ গ'ল তাৰ জীৱনৰ আদৰ্শ। তাৰ উচ্চ আদৰ্শক কোনোৱে যে অলপো মূল্য নিদিয়ে। সমাজ সেৱা, দেশ সেৱাই আছিল তাৰ জীৱনৰ একমাত্ৰ লক্ষ্য। গাঁৱলীয়া অশিক্ষিত হোজা মানুহৰ যৎসামান্য উপকাৰ কৰাতো আছিল তাৰ গোবৰ,— তাৰ আনন্দ। কিন্তু ..... মানুহে পাণ্ডে বিধাতাই ভাঙে। অদৃষ্টৰ লিখন।

আজি দুদিন মানৰ পৰা তাৰ মনত খেলিছে যে সি চাকৰিকে কৰিব। যৎ সামান্য দৰমহা হলেও সি চাকৰি কৰিব। চাকৰি কৰাৰ উদ্দেশ্যে নিজে শান্তি লাভ কৰা নহয়,— বুঢ়ী-মাকক মৰণ কালতহে অকণমান শান্তি দি আত্মাৰ তৃপ্তি লাভ কৰা।

আনহাতে বাপেকৰ কথা দিনক দিনে বেচি হৈ আহিছে চিকিৎসা নকৰিলেও উপায় নাই এতিয়া তাক লাগে টকা। এৰা টকা। টকাৰ বিনিময়ত তাৰ দেহ হয়তো সি বিক্ৰি কৰিব।

কেই দিন মানৰ ভিতৰতে সি খবৰ পালে যে ওচৰতে হাইস্কুল খনত সহকাৰী শিক্ষকৰ পোষ্ট এটা খালি আছে। সি দৰখাস্ত কৰিলে। তাৰ লগত দহজন কেনডিডেট ওলাল। ইণ্টাৰ-ভিউ হ'ল। ইণ্টাৰ-ভিউ মতে সিয়ে চাকৰি টো পালে। নিজৰ ভাগ্যক অনেক ধন্যবাদ দিলে।

এতিয়া সি স্কুল মাৰ্ফটৰ। নিয়মিত ভাবে স্কুললৈ যায়। লৰাক গ্ৰামাৰ, ট্ৰেনচ্লেচন

শিকায়, আকবর, অশোকৰ বুৰঞ্জী পঢ়ায়, মোহন মাৰ্ফটৰ কাহিনীও শিকায়। এদিন হয়তো তাৰ ছাত্ৰ ডাঙৰ মানুহ হবগৈ। হাকিম মুফ্ফি-ফৰ কাম পাব। তাক এতিয়া তেওঁলোকে উপেক্ষা কৰিছে। কৰক ধৰ্ম্ম কেনি যাব? ধৰ্ম্ম টো পৃথিবীৰ পৰা লোপ হৈ নেযায়। .... কিন্তু তাক যে টকা লাগে। সামান্য চৰকাৰী সাহায্য প্ৰাপ্ত স্কুল এখনৰ মাৰ্ফট চাকৰিয়ে জানে তাৰ অভাৱ। অনাটন দূৰ কৰিব পাৰিব? ককাইদেউ আৰু বোৰ মনত জানো সান্ত্বনা দিব পাৰিব? বাপেকৰ জানো তাৰ টকাৰে চিকিৎসা কৰিব পাৰিব? বুঢ়ীমাকৰ প্ৰশ্ন নুঠে। বুঢ়ীমাক বুঢ়ীয়ে বাক? টকা কি কৰিব!

দিন বাগৰি যায়। মাহৰ মূৰত দৰ্শন পায়। কিছু দিব নোৱাৰা দুখীয়া ল'ৰা থাকিলে সি নিজে ফিজ দিয়ে! অনুষ্ঠানৰ কাৰণে ক'ববাত সাহায্য লাগিলে সাহায্য দিয়ে। গাঁৱৰ ডাক্তৰ খানা খনত ঔষধ নাথাকিলে ঔষধ কিনি দিয়ে। স্কুলৰ কিবা Function হলে তাৰ হাতৰ পৰাই খৰচ হয়। সি কতো হাতবান্ধিব নোৱাৰে। টকা বচোৱাৰ কাইদা সি নাজানে। টকা শেষ হৈ যায়। ককায়েকে টকাৰ বিচাৰ লয়। বাপেকে ডাক্তৰ আনিবলৈ কয়। সি নিৰুপায়। তাৰ অজ্ঞানিতে দুধাৰি চকুলো বৈ আহে নিস্তক হৈ বৈ থাকে সি।

বুঢ়ীমাকে বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ তোলে তাৰ ওচৰত। বুঢ়ী মৰাৰ আগতে তাৰ বিয়াখনি চাই

যোৱাৰ একান্ত ইচ্ছা। সকলো আতা আবুৰে তেনেকৈ নাতি, নাতিনীৰ বিয়া চাবলৈ ইচ্ছা কৰে। বুঢ়ীমাকে পূৰ্বে মনোনীত কৰি থোৱা সেই বফিক পণ্ডিতৰ ছোৱালী বিজুকে তালৈ বিয়া কৰাবলৈ খোজে — যাক মনে প্ৰাণে ভাল পাই আহিছে, সেই তাহানিৰে পৰা সেইজনীকে কন্যা মনোনীত কৰিছে তালৈ। ইয়াত কৈ যে তাৰ বাবে কি সুখৰ বাতৰি হব পাৰে। কিন্তু নিয়তিৰ নিৰ্ম্মম হাতৰ পৰশত তাৰ সোণালী সোধে জানো মৰহি ন'গল? স্বপ্ন! স্বপ্ন হৈয়ে জানো ন'বল?

এসপ্তাহ পিচতে বিজুৰ বিয়া হৈ গ'ল— শান্তিপুৰৰ অক্ল বহমানৰ লগত। তেতিয়া ধুনীয়া পৃথিবীৰ সকলো মাধুৰী হেৰাই যায়। তাৰ কাৰণে জীৱনটো হৈ পৰে দুৰ্বেৰাধ্য সাঁথৰ। সমুখৰ পৃথিবী খন ধূৱলী দেখে। মূৰৰ ওপৰত যেন আকাশ নাই।

দুমাহ কাম কৰিয়ে চাকৰিৰ পৰা অব্যাহতি ললে সি। ডিব্ৰুগড়লৈ গুছি গ'ল— জীৱনটো বচোৱাৰ কিবা উপায় আছে বুলি।

চহৰত চাকৰি বা তেনে কোনো টকা পোৱাৰ পথ নেথাকিলে জীৱনটো চলাই নিবলৈ টান হৈ পৰে। সি টিউচন বিচাৰিলে। টিউচন পালে। আনহাতে চাকৰিৰ অনুসন্ধান কৰিলে। তাৰ ভাগ্যত সহজে চাকৰি নিমিলিল।

কালৰ সোঁতত দিন উটি যায়। মহবুব ঠিকাদাৰৰ ঘৰত সি নিয়মিত টিউচন। মহবুবৰ একমাত্ৰ কন্যা চুবীয়াক সি পঢ়ায়।

অষ্টম মান শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰী, মাক-বাপেকৰ আদৰৰ কন্যা তাই। কোনো কাৰ্য্যত তাইৰ বাধা নাই। চিনেমা কোনো খনেই তাইৰ বাদ নপৰে। বাতি দহ বজাত যবলৈ উভতিলেও কোনেও একো কব নোৱাৰে তাইক।

মুহূৰ্ত্তবোৰে দিনবোৰ কঢ়িয়াই লৈ যায়। তৃতীয় বাৰৰ কাৰণে সুখৰ বেঙনি তাৰ হাতত ধৰা দিয়ে। মহবুবৰ পৰিয়ালে তাক আপোন কৰি লৈছে। নিজৰ আপোন জনৰ দৰে তাক মৰম স্নেহ কৰে। চুবীয়াৰ কথা সুকীয়া। টিউচনৰ প্ৰথম খোজতে তাক তাই ভাল পোৱাৰ ইচ্ছিত দিছে।

দিনৰ পিচত দিন বাগৰি যায়। দুখ-কষ্ট, নিৰাশাৰ ভাৱ আঁতৰি আহিবলৈ ধৰে। সি নেজানে নিয়তিৰ পৰিহাস। জীৱনটো সপোন নে দিঠক তাৰ প্ৰশ্নৰ বিষয় হৈ পৰিছে। কিবা ভাবি ভাবি সি যেন উদাস হৈ পৰিছে। হঠাৎ এটি লুমুনীয়াহৰ লগত দুধাৰি তপত চকুলো ওলাই আহে তাৰ দুচকুৱেদি।

এদিন নিশা। চিনেমা চাই চুবীয়াৰ সৈতে সি ঘৰলৈ উভতিছে। মাক তেতিয়াও শোৱা নাই। সিহঁতৰ কাৰণে অপেক্ষা কৰি আছে। ভাত পানী খোৱা হ'লত চুবীয়াৰ মাকে তাক এটি অভাৱনীয় প্ৰশ্ন সুধি পেলালে। সি কোনো মুহূৰ্ত্তত ভবা নাছিল যে সিদিনা তেনে প্ৰশ্নৰ সন্মুখীন হব। চুবীয়াক সি বিয়া কৰাব লাগে। এই সপ্তাহৰ ভিতৰতে বিয়াখন হব লাগে। সি নীৰব নিস্তক হৈ বৈ থাকে। কোনো কথাৰ প্ৰতিবাদ নিদিলে। দিবওঁ নোৱাৰিলে। সি বাধ্য।

দুসপ্তাহৰ ভিতৰতে বিয়া হৈ গ'ল। ঠিকা-দাৰৰ চেফাতে চাকৰিও পালে সি। কিছুদিনৰ চুটি লৈ যবলৈ আহিছে।

বিয়াৰ কেইদিনমান পাচৰ কথা। সি উপলব্ধী কৰিলে যে চুবীয়া অন্তঃসহা। প্ৰসৱৰ সময়লৈ বেছি দিন নাই। সি চিন্তা কৰিলে কতা; “সি টো বিয়াৰ পূৰ্বেই চুবীয়াৰ গা-ভুলতো স্পৰ্শ কৰা নাই। তাৰো পৰি সি যে ডিব্ৰুগড়লৈ যোৱাৰ আজি প্ৰায় আঢ়ৈ মাহ হৈ হ'ল। তেন্তে ইয়াৰ বহস্য ক'ত? তেনেহলে চুবীয়া বিয়াৰ পূৰ্বে কাৰোবাৰ লগত গুপ্ত প্ৰণয়ত আৱদ্ধ আছিল? সেয়েহে ইমান সোনকালে বিয়া পতাৰ ধুমধাম। সি সঁচাকৈয়ে জীৱন-যুদ্ধত পৰাজয় হ'ল। সি চুবীয়াক ক্ষমা কৰিব বাক; কিন্তু সমাজে জানো তাক ক্ষমা কৰিব? ? ? ..... ? নিয়তিয়ে হাঁহিছে। ক্ষমা-হাঃ হাঃ হাঃ ..... ।

বিয়াৰ দুমাহৰ পিচত চুবীয়াৰ এটি ল'ৰা সন্তান উপজিল। গাঁৱত ঢোল বাজিল। সমাজে বিচাৰ পাতিলে। তাক সমাজ চ্যুত কৰিলে। মনত পৰিল তাৰ অভিমন্ত্য বধ 'চক্ৰবেহু'ৰ কথা। মাকৰ গৰ্ভত থাকিয়ে শিকি-ছিল সি চক্ৰবেহুৰ মাজত সোমাই যুদ্ধ কৰাৰ কথা। তাৰ পাচত মাকৰ টোপনি আছিল। শিকি-বলৈ ন'হল চক্ৰবেহুৰ পৰা জীৱন বক্ষা কৰাৰ কথা। তাৰো সেয়ে দশা — জন্ম লবলৈ শিকিলে, জীৱনৰ লগত যুঁজিবলৈ সহাঁৰি পালে, কিন্তু জীৱন চক্ৰৰ পৰা হাত সৰাব উপায় সি নাপালে।

প্র তী কা

শ্রীজ্যোতির্নয়ী বয়
তৃতীয় বাৰ্ষিক (কলা)

মধুমিতা ?
হঠাৎ তুমি কিয় বিমৰ্ষ হৈ কান্দি উঠছা ?
মোৰ একো হোৱা নাই বাইদেউ ।
তোমাৰ বুকুৰ অস্থখটো বেচি হৈছে নেকি ?
নহয় বাইদেউ । তেন্তে তুমি ঘবৰ পৰা কিবা
বেয়া খবৰ পালা নেকি ? নাই— মোৰ একোৱেই
হোৱা নাই বাইদেউ,— মধুমিতাই কঁপা কঁপা
মাতেৰে উত্তৰ দি যায় । মধুমিতাৰ সহকৰ্মী
মিচেছ চৌধুৰী । মিচেছ চৌধুৰীয়ে মধুমিতাক
নিজৰ ভনীয়েকৰ দৰে মৰম কৰে ! সকলো
সময়তে তাইৰ খবৰ বাতৰি লৈ থাকে । মিচেছ
চৌধুৰী স্বভাৱত সবল— বৰ মৰমীয়াল । তেওঁ
ধৰি ললে— নিশ্চয় মধুমিতাৰ কিবা এটা অঘটন
ঘটিছে । নহলে তাই এনেকৈ বিমৰ্ষ হৈ কিয়
কান্দি থাকিব । কিন্তু অলপ পিচত মধুমিতাৰ
চাবিও ফালে সিঁচবিত হৈ থকা চিঠি বিলাক
পঢ়ি চোৱাতহে তেওঁৰ সকলো ভ্ৰম দূৰ হ'ল ।
আচল বহস্য উদঘাটন হ'ল ।

নামটো যেনে মধুমিতা তাইৰ বাৰহাৰটোও
ঠিক তেনেকুৱা মধুৰ নিচিনা । কিন্তু এই
মধুমিতাক আকৌ কেতিয়াবা বৰ নিশ্চিন্ত পুতুলীৰ
নিচিনা চিন্তামগ্না অৱস্থাতো দেখিবলৈ পোৱা
যায় । মধুমিতা এগৰাকী কপহী গাভৰু । উচ্চ
শিক্ষাত শিক্ষিতা । ইংৰাজীত অনাৰ্চ লৈ
বি—এ পাচ কৰি শিক্ষয়িত্ৰী কাম কৰি
আছে । তাইক দেখিলে কোনেও এজনী বিংশ
শতাব্দীৰ গাভৰু বুলি কব নোৱাৰে ! বাৰহাৰত
তাই অতি অমায়িক, কোমল আৰু সবল ।

প্রতীকা

সকলোকে তাই অতি সোনকালে আপোন কবি
লব পাৰে ।

মধুমিতা ধনী মানুহৰ ছোৱালী । সৰু অৱস্থা-
তেই তিনিজনী ছোৱালী, দুজন ল'ৰা আৰু ঘৈণী-
য়েকক এৰি তাইৰ দেউতাক ঢুকায় । মধুমিতাৰ
ককায়েকহঁত তেতিয়া সৰু সৰু । দেউতাকৰ
মৃত্যুৰ পিছত উপযুক্ত উত্তৰাধিকাৰীৰ অভাৱত
সিহঁতৰ সম্পত্তি আত্মীয় বিলাকে হস্তান্তৰ কৰে ।
তাইক সকলোৱে 'মিতা' বুলি মাতে ঘবত ।
ল'ৰা-ছোৱালীৰ ভিতৰত মধুমিতাই সৰু । মধু-
মিতাহঁতৰ আত্মীয় বিলাক সিহঁতৰ দেউতাকৰ
উপাৰ্জনৰ টকাৰ পৰা ইতিমধ্যে বহুত ডাঙৰ
মানুহ হৈছে । কিন্তু মিতাহঁতৰ খবৰ লবলৈ
সিহঁতে আজি কালি কোনো প্ৰয়োজন বোধ
নকৰে ।

দিনবোৰ বৈ নেখাকে । সুখ-দুখৰ মাজেৰে
দিনবোৰ পাৰ হৈ যায় । মিতাৰ ককায়েক
দুজনে স্কুল পৰীক্ষা পাচ কৰি কলেজত নাম
লগালে । হওঁতে মিতাইও এদিন প্ৰৱেশিকা
পৰীক্ষাৰ বাবে সাঁজু হ'ল । সৰুৰে পৰা তাই
লিখা পঢ়াত চোকা আৰু বুদ্ধিমতী আছিল ।
তাইক সকলোৱে বৰ মৰম কৰিছিল । প্ৰৱেশিকা
পৰীক্ষাত তিনিটা বিষয়ত লেটাৰ লৈ অসমৰ
ভিতৰত প্ৰথম স্থান লাভ কৰাত তাই সকলোৰে
চেনেহৰ পাত্ৰী হৈ পৰিছে ।

ইতিমধ্যে ই. এ. চি. পৰীক্ষা পাচ কৰি
মধুমিতাৰ ডাঙৰ ককায়েকেও চাকৰি পালে ।
গতিকে মধুমিতাৰ শিক্ষাৰ ভাৰ তেওঁৰেই ললে ।

মিতাই কৃতিত্বৰে সৈতে প্ৰথম বিভাগত আই,এ
পাচ কৰিলে । আই,এ পৰীক্ষা দি যোবহাটত
থকা মাহীয়েকৰ ঘৰলৈ ফুৰিবলৈ গ'ল । মধু-
মিতাৰ মহায়েক যোবহাটৰ কলেজ এখনৰ
অধ্যাপক । অমিয় মিতাৰ মাহীয়েকৰ একমাত্ৰ
ল'ৰা । বি, এচ, চি পঢ়ে । অমিয় খেলা-ধূলা,
লিখা-পঢ়া, সকলো পিনে এজন উদীয়মান ল'ৰা !
গতিকে অমিয়ৰ নিচিনা দৰায়েক এজন পাই মিতাৰ
দিনবোৰ খুব ভালদৰে যাবলৈ ধৰিলে ।

এদিনাখন হঠাতে অমিয় ঘবত নথকা
অৱস্থাত আবেলি টিক চাবে চাৰিটামান বজাত
মিতা অমিয়হঁতৰ দ্ৰইং কমত বহি আছিল ।
এনেতে অমিয়ৰ সমবয়সৰ এজন ডেকা ল'ৰা
আহি অমিয়ক মাত লগালে । মিতাই অমিয়
লাইব্ৰেৰীলৈ যোৱা বুলি কৈ ঠিয় হৈ তেওঁক
বহিবলৈ দিলে । এনেতে ল'ৰাজনে কলে,—
“মোৰ নাম উৎপল দত্ত । অমিয়ৰ বন্ধু !
অমিয় আহিলে মই আহিছিলো বুলি কব ।”
এনেকৈ কৈয়ে উৎপল দত্ত অমিয়ৰ ঘবৰ পৰা
গ'ল । তাৰ কেইদিনমান পিছত অমিয়ৰ লগতে
আৰু এদিন উৎপল দত্ত, অমিয়হঁতৰ ঘৰলৈ
আছিল । অমিয়ই মিতাক মাতি আনি উৎপলক
কলে, এই জনী মিতা, মোৰ চেনেহৰ ভনী ।
এইবাৰ আই, এ পৰীক্ষা দি আমাৰ ইয়ালৈ
ফুৰিবলৈ আহিছে । খুব ভাল গান গাব
পাৰে । লিখা পঢ়াত বৰ চোকা । প্ৰৱেশিকা
পৰীক্ষাত প্ৰথম স্থান লাভ কৰিছে । উৎপলক
দেখুৱাই মিতাক কলে, এওঁ উৎপল দত্ত ।

উঃ ..... মধুমিতাই আৰু ভাবিবই নোৱাৰে ।
তাই চিন্তা কৰি যায় । কি বিচিত্ৰময় জগত
খন — কি পৰিবৰ্ত্তনশীল মানৱ বিলাক । এক
অদমনীয় অপৰিস্পৃষ্ট অসহ্য বেদনাই তাইৰ
অন্তৰাত্মা কঁপাই তোলে । তাই নিঃশেষ প্ৰায়
হৈ পৰিছে । কি কবিব, কি নকবিব তাই
একো ঠিৰাং কৰিব নোৱাৰে । এই মুহূৰ্ত্তেই
তাইৰ মৃত্যু হলে ..... । কি হ'ল

মোৰ অন্তৰঙ্গ বন্ধু। ইঞ্জিনিয়াৰিং কলেজৰ ছাত্ৰ। এণ্ডৰ দেউতাক নগৰৰ এজন ব্যাবসায়ী। খুব ভাল গান গাব পাৰে মিতা তোৰ নিচিনা। কেবাটাও বৃত্তি লাভ কৰিছে এওঁ। উৎপল বিলাতলৈ যোৱাৰ কথাও আছে মিতা। বহুতো ধেমালীৰ কথা বাৰ্তাৰ পিছত উৎপলে তাৰ পিছদিনা অমিয় আৰু মিতাক তাৰ ঘৰলৈ মাতি সেইদিনাৰ কাৰণে বিদায় ললে।

লাহে লাহে উৎপল আৰু মিতাৰ মাজত বেচ সহজ সবল ভাৱ গঢ়ি উঠিল। অমিয়, উৎপল আৰু মিতা একেলগে ফুৰিবলৈ যায়। চিনেমা চাবলৈ যায়। উৎপলে মিতাৰ গান শুনি ভাল পায়, — প্ৰশংসা কৰে। মিতাইও উৎপলৰ টেনিস্ খেলৰ প্ৰশংসা কৰে। উৎপল আৰু মিতাৰ এনে ধৰণৰ ভাৱবোৰ, অমিয়ৰ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠিল। উৎপলৰ দৰে এজন গুণবান ল'ৰা পোৱাটো মিতাৰ কাৰণে যে পৰম সৌভাগ্যৰ কথা সেইটো মাত্ৰীয়কৈ মিতাৰ মাকক জনালে।

উৎপলে মিতাৰ বাহিৰে অইন কাকো ভাবিবই নোৱাৰে। মিতাবো সেইটোৱেই। এদিনৰ অনুপস্থিতি যেন মিতাৰ ওচৰত এক বছৰৰ সমান। উৎপল আৰু মিতাৰ ফাইনেল পৰীক্ষাৰ ফলা ফলৰ পিছত বিয়াখন হ'ব বুলি সকলোৱে আশা কৰিলে। এনেতে এদিন হঠাতে খবৰ পালে যে দুবছৰৰ কাৰণে উৎপলক অসম চৰকাৰে এটা বৃত্তি দি বিলাতলৈ পঠিয়াব। উৎপলৰ আসন্ন বিলাত যাত্ৰা মিতা আৰু

উৎপল দত্তৰ কাৰণে আশীৰ্ব্বাদ নে অভিসাপ দুয়ো ভাবি নাপালে। দুবছৰ সিহঁতৰ ওচৰত এক শতাব্দীৰ ব্যৱধান শেষত। মিতাক বহুত আশ্বাস আৰু প্ৰতিশ্ৰুতি দি উৎপল যাবলৈ ওলাল। উৎপলে বিলাতৰ পৰা মিতালৈ চিঠি লিখিলে। প্ৰথম অৱস্থাত সপ্তাহত দুখনকৈ; তাৰ পিছত মাহত দুখনকৈ; তাৰ পিছত মাহত এখনকৈ। ক্ৰমে চিঠিৰ সংখ্যা কমি আহিলে উৎপলৰ। তাৰ পিছত মিতাই লিখি লিখিও এদিন উৎপলৰ চিঠি পাবলৈ সমৰ্থবান নহ'ল। অজনা আশংকাই তাইৰ নাৰী মনটো উদ্ভিগ্ন কৰি পেলালে। উৎপলৰ কিবা অঘটন হৈছে বুলি তাই টেলিগ্ৰাম কৰিলে। উত্তৰ একো নেপালে। পিছত উপায়স্বৰ হৈ তাই অমিয়লৈ লিখিলে যে উৎপলৰ পৰা তেওঁ কিবা খবৰ পাইছে নে? অমিয়ই মিতাক জনালে যে এই দুমাহৰ ভিতৰত উৎপললৈ চাৰিখন চিঠি লিখিলে কিন্তু আজিলৈ হলে কোনো উত্তৰ পোৱা নাই। অমিয়ৰ পৰা এনে সংবাদ শুনি মিতাৰ হৃদয় কঁপি উঠিল। তাই চকুৰে আন্ধাৰ দেখিবলৈ ধৰিলে। কালৰ বুকুত দিনবোৰ বৈ নাথাকে। কিন্তু মিতাৰ মনৰ পৰা উৎপলৰ স্মৃতিবোৰ কমি যোৱা নাই, বৰং দিনে দিনে বেচিহে হৈছে। উৎপল নিৰ্দিষ্ট সময়ত তাইৰ ওচৰলৈ আহিব। এনে ভাৱ লৈ তাই আকৌ বি-এ পঢ়িবলৈ ধৰিলে। পাছও কৰিলে। কিন্তু উৎপলৰ কাৰণে চিন্তা কৰোঁতে কৰোঁতে তাইৰ বুকুৰ অস্থখ হ'ল। ইতিমধ্যে তাইৰ কাৰণে

ককায়েকহঁতে কেবাজন উপযুক্ত পাত্ৰ ও ঠিক কৰিছিল। কিন্তু তাইক কোনেও বিয়াৰ কাৰণে মান্তি কৰাব নোৱাৰিলে। মনৰ পৰা বিমৰ্ষ ভাৱ গুচাবৰ কাৰণে তাই সিহঁতৰ ঘৰৰ পৰা আঠ মাইলমান আঁতৰত থকা স্থানীয় ছোৱালী হাইস্কুলখনত শিক্ষয়িত্ৰীৰ পদটো বাচি ললে। কিন্তু সহস্ৰ কামৰ মাজতো তাইৰ মনটো সদায় উৎপলৰ কাৰণে প্ৰতীক্ষমান।

অনা অহঙ্কাৰী আৰু মৰমী অন্তৰখনৰ কাৰণে অলপ দিনৰ ভিতৰতে তাই সকলোৰে খুব প্ৰিয় পাত্ৰী হৈ উঠিল। সহকৰ্মীৰে পৰা ছাত্ৰীলৈকে তাইক সকলোৱে খুব প্ৰীতি আৰু শ্ৰদ্ধাৰ চকুৰে চায়। ছাত্ৰী সকল সদায় মিতা বাইদেউৰ ক্লাছটোৰ বাবে সচেতন। মিতা যেন সিহঁতৰ জন্মান্তৰৰ বাইদেউ। এনেতে এদিন টিফিনৰ সময়ত মিতা ক্লাছৰ পৰা অফিচ কমলৈ আহোঁতে এজনী সৰু ছোৱালীয়ে 'বাইদেউ-বাইদেউ' বুলি মাত লগালে। মিতা ওচৰলৈ আহি সোধিলে, কি হ'ল ভক্তি? কিয় মাতিছা মাক? তুমি কোন ক্লাছত পঢ়া? সৰু ছোৱালীজনীয়ে কলে মই চতুৰ্থ শ্ৰেণীত পঢ়ো, বাইদেউ। আপুনি যে সিদিনা মোৰ আমৰ ছবিটোত ৯ নম্বৰ দিছিল! মোৰ নাম বেখা দত্ত। মোৰ দেউতা ইয়ালৈ নতুনকৈ বদলি হৈ আহিছে। আমি ইয়াৰ আগতে চিলঙত আছিলো। দেউতা আৰু মাক ওচৰত মই সদায় আপোনাৰ কথা কৈ থাকো। গতিকে মা আৰু দেউতাই অহাকালি যেনে তেনে আপোনাক আমাৰ ঘৰলৈ

মাতিছে। আপোনাক মোৰ কাৰণে ঘৰৰা শিক্ষয়িত্ৰী হিচাবে বাখিব বুলি দেউতাই কৈছে। আপুনি অকলে গলে আমাৰ ঘৰ চিনি নেপাব পাৰে। সেই কাৰণে মা আৰু দেউতাই অহা কালিলৈ মোৰ লগতে আপোনাক লৈ যাবলৈ কৈছে বাইদেউ। সৰু ছোৱালী জনীৰ মুখত একে লগে ইমানবোৰ কথা শুনি মধুমিতাৰ হাঁহি উঠিল। ছোৱালী জনীক মৰম কৰিবলৈ তাইৰ মন গ'ল। মিতাই তাইৰ গাল দুখনত মৰম কৰি কলে, ঠিক আছে ভক্তি, মই নিশ্চয়কৈ অহা কালি তোমাৰ লগত তোমালোকৰ ঘৰলৈ যাম। তোমাৰ মাক কৰা মোৰ কাৰণে সন্দেশ আনি বাখিবৰ কাৰণে।

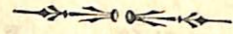
পিছদিনা স্কুল ছুটিৰ পিছত ছোৱালীজনী, মধুমিতাৰ ওচৰ পালেহি। তাই মধুমিতাক কলে 'বাইদেউ সোনকালে আহক আমাৰ দ্ৰাইভাৰ জনে বাটত অপেক্ষা কৰি আছে— গাড়ীখন বৈ।' মধুমিতাই হাঁহি হাঁহি ছোৱালী জনীৰ লগত আহি গাড়ীখনত উঠিল। পাচ মিনিটৰ ভিতৰতে মিতাই বেখাহঁতৰ ঘৰ পালেহি। বেখাহঁতৰ ঘৰৰ চাল-চলনবোৰ দেখি মিতাই অনুমান কৰিব পাৰিলে যে বেখাৰ দেউতাক নিশ্চয়কৈ এজন ডাঙৰ চাকৰীয়া। মিতা অহা দেখা পাই বেখাৰ মাকে লৰা লৰিকৈ আহি মাত লগালে, অ' আপুনি আহিছে। আহক, মিছ, বৰুৱা। মোৰ ছোৱালী জনীয়ে সদায় আপোনাৰ কথাকে কৈ থাকে। সেই দেখি চিনাকি হ'বলৈ মই আপোনাক মাতি পঠাইছি-লোঁ। এনেতে বেখাই দেউতা বুলি মাতি

ধাকোতে মিতাই বাবান্দাব ইজিচিয়াবত, বহি বাতবি কাকত পঢ়ি থকা মানুহ জনক দেখি হঠাতে চকু খাই উঠিল। মিতাব আক বুজিব-লৈ বাকী নেথাকিল। এই জন অইন কোনো নহয়। এই জনেই মিতাব বহুদিনৰ অভিলী-প্সিত,-উৎপল দত্ত। মিতাই কি কবিব কি নকবিব একো ভাবি নেপালে। সেই মূহূৰ্ত্তে তাত থকাত কৈ মৃত্যুই তাইব বাবে শ্ৰেয়। মিতাই যেন পলাব পাৰিলেই বন্ধা পৰে। তাই আক ভাবিবই নোৱাৰে। এক অদমনীয় অসহ্য যক্ষনাই তাইৰ গোটেই অন্তৰাত্মা কঁপাই তুলিলে। শিক্ষা আক পদ মৰ্যাদাই মানুহক যে ইমান হীন কৰি তুলিব পাৰে সেই কথা

এক মূহূৰ্ত্ত আগলৈকে মিতাই বিশ্বাস কৰিব পৰা নাছিল।

উৎপলৰ ঘৰত আক এক মিনিট থকাও মিতাব পক্ষে অসম্ভৱ। তাই গা বেয়া লাগিছে বুলি বেগতে তাৰ পৰা ওলাই আহি, বাস্তা ললে। মিতাই ভাবিলে উৎপলে তাইলৈ লিখা অসংখ্য চিঠিবোৰ আনি এতিয়াই উৎপলৰ আধুনিক অভিকচি সম্পন্ন স্ত্ৰীৰ আগত দিব নেকি? কিন্তু নোৱাৰিলে। মিতা আচল শিক্ষাবে শিক্ষিতা ছোৱালী। তাই উৎপলৰ ওপৰত কোনো প্ৰতিশোধ নলৈ সকলো ভগৱানৰ মহিমা বুলি ধৰি লৈ নিজৰ অন্তৰৰ জলা জুঁই নিজে নুমাৰলৈ চেষ্টা কৰিলে।

আজিও মনত পৰে ....

মিচ্ জুবুবেদা বেগম
২য় বাৰ্ষিক (কলা)

আজি কেবা বছৰৰ আগৰ কথা। আমাৰ জীৱনত কত কিমান পৰিবৰ্ত্তন হ'ল। যৌৱনৰ মলয়া বতাহ চাতি তীব্ৰ বেগে মোৰ আক এলিৰ জীৱন উদ্যান স্পৰ্শ কৰি আঁতৰি গ'ল। তথাপি বৰুৱা-দম্পতিক আক কেতিয়াও দেখা পোৱা নগ'ল। বৰুৱা-দম্পতি হালে যেনেকৈ আমাক ভাল পাইছিল তেনেকৈতো আমিও তেওঁলোকক আপোন বুলি অনুভৱ কৰিছিলো। কিন্তু এলিৰ জন্মোৎসৱৰ দিনা তেওঁলোকে যিকণ সময় দেখা দি গ'ল তাৰ পিছত আক উভতি নাছিল। আজিলৈকে তেওঁলোকক আক দেখা নাপালো। সেইবোৰ বাদ দিলো। কিন্তু আজিও মনত পৰে তেওঁলোকৰ কথা— মোৰ এতিয়াও ভালদৰে মনত পৰে সেই দিনা আছিল সোমবাৰ। লক্ষ্মীপূজাৰ কাৰণে অফিচ বন্ধ। সেই কাৰণে মই ইটো সিটো বহুতো সৰু-সুৰা ঘৰুৱা কাম কৰি দিনটো কটাই দিছিলো। আবেলি সময়ত এলিয়ে বাবান্দাব বেলিঙত ধৰি থিয় হৈ আছিল। এলিয়ে কি ভাবিছে কি চাইছে মই নেজানো,

মই কিন্তু তেওঁক তেনেকৈ তন্ময় হৈ থিয় দি থকা দেখা পাইছিলোঁ। মই ইজি চিয়াবত বহি Assam Tribune খনত চকু ফুৰাই আছিলোঁ। চিগাৰেট এটা জ্বলাবলৈ 'পেট্ৰোল ম্যাট্চ' (Patrol match) টো জ্বলোৱাৰ লগে লগে এলিয়ে মোৰ ফালে মুখ খন ঘূৰাই কলে—'আঁহক চোন এওঁলোক কোন চাওকহি।' মোৰ কিন্তু উঠি যাবলৈ মন যোৱা নাই। কাৰণ "Power and Duties of India's President" বোলা Article টো মনদি পঢ়ি আছিলোঁ। 'হেৰি শুনিছেনে? বেগতে আঁহকচোন, কিবা এটা চাই যাবহি'—এলিয়ে মোক মাতিলে। মই গৈ এলিৰ কাষত থিয় হলো। এলিয়ে মোৰ ঘিফালে দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিলে সেইফালে দেখা পোৱা গ'ল আমাৰ ঘৰৰ সন্মুখৰ বাফটাটোবে এহাল যুৱক-যুৱতী আক লগত এটা ধুনীয়া সৰু ল'ৰা। ল'ৰাটোৰ বয়স প্ৰায় ৪/৫ বছৰ মান হব। তেওঁলোক ধীৰ পদক্ষেপে সন্মুখৰ ফালে আগুৱাই যাবলৈ ধৰিছে। কিন্তু ইনো কি? ইমান অভূত পূৰ্ব

দৃশ্য! একে বুজি নাপায় এলিক

সুখিলো— “তেওঁলোকক কিয় এনেদৰে
চাই আছা”।

এলিয়ে মূৰটো অলপ লবাই আক
ডিঙিটো অলপ পৰিস্কাৰ কৰি কলে— “অ”
..... সেই ল’ৰাটো ইমান ধুনীয়া, বৰ মৰম
লাগে। খোজ কাঢ়ি গৈ থকা পোনাটিক মাজে
মাজে তেওঁলোকে কোলাত তুলি লয়। সদায়
এইখিনি সময়ত তেওঁলোকে ফুৰিবলৈ আহে
আক মই বেলিঙত ধৰি এই অপূৰ্ব স্বৰ্গীয়
দৃশ্যটো লৈ চাই চাই মনত অকণমান শান্তি
লভো। ঈশ্বৰে আমাক এটি মাত্ৰ সন্তান দান
কৰিলে শান্তি পালোহেঁতেন আক বেছি
নালাগে”। মই তেওঁলোকৰ ফালে চালো।
সটাকৈয়ে ল’ৰাটো বৰ মৰম লগা। দেখিবলৈ
সি ঠিক মাকৰ নিচিনা হৈছে। মই তেতিয়াহে
বুকুত শেলে বিহুদি দুখ এটা অনুভৱ কৰিলো;
বুজিলো কি কাৰণে আজি কেইদিন মান প্ৰায়
সদায়ে ঠিক এইখিনি সময়ত এলি এই ঠাই
খিনিত ঠিয় হৈ তন্ময় হৈ থাকে। বুজিলো
এলিৰ অন্য কামনা একো নাই। মাত্ৰ তেওঁৰ
‘মাতৃ’ হবলৈ ইচ্ছা। তেওঁৰ এই কামনা সহজে
পৰিপূৰ্ণ নহয়। ডাক্তৰেতো কৈয়ে দিছে যদি
ঈশ্বৰে নিদিয়। দুখমনে এলিক কলো—
“ময়োতো সুখী নহওঁ এলি!”

তেতিয়া এলিয়ে কণ্ঠবোধ কৰি কলে—
“মই মাজে মাজে ভাবো আমাৰ যেন বিয়া
হোৱাই নাই। যদি হৈছে এয়ে নেকি স্বামী

স্ত্ৰীৰ জীৱন? কিহৰ কাৰণে আমি বেলেগ বৰ
সাজি বাস কৰিছো? মাত্ৰ বাতিটোৰ কাৰণে
আক নিশা শেষ হৈ পোহৰ ওলোৱাৰ লগে
লগেই যেন দুয়োজন দুফালে পৃথক হৈ পৰো।”
আমি দুয়ো এনেকৈ কথা-বতৰা পাতি থাকোতে
তেওঁলোক আমাৰ সম্মুখ পালে। এলি নিৰ্বাক
হৈ গ’ল। এই দম্পতি চিবন্তন সুখী এই
ল’ৰাটোক লৈ। মাক জনী মধ্যমীয়া ওখ,
ডাঙৰ ডাঙৰ বৈ পৰা চকু, হাঁহি মাৰিলে দাঁত
কেইটা ডালিম গুটীয়া যেন দেখি, নাকটো জোঙা,
গাৰ বৰণ বগা, ক্ৰ কেইডাল ক’লা খেনুভীৰীয়া, ওঠ
চুটা পাতল। কেশ-বিন্যাসত আধুনিকতা নহলেও
ভাল লাগে। এই যুৱতী জনী দেখা পাই
মোৰ ডাঃ হাজৰীকাৰ গীতটোলৈ মনত পৰিল—
“মুখলৈনো কিনো চাবা পূৰ্ণিমাৰে জোনে
নাকলৈনো কিনো চাবা তিলফুলে নাকে,
দাঁতলৈনো কিনো চাবা ডালিমৰে গুটি
এনেনো ভাল লাগে আইটা, এনেনো ভাল
লাগে .... ..”

বয়স ধৰা টান, প্ৰায় ত্ৰিশ বছৰ মান হব।
ভদ্ৰলোক জনক যুৱক বুলিয়েই কব পাৰি।
তাত একো ভুল নহব। বেচ ওখ, গাৰ বং
মিঠা বৰণৰ। তেওঁৰ সমস্ত শৰীৰত আভিজাত্য
আছে। তেওঁলোকৰ জীৱন সুখী। দৈনন্দিন
জীৱনত তেওঁলোকক যেন শনি গ্ৰহই কেতিয়াও
স্পৰ্শ কৰিব পৰা নাই। আপোনালোকে
দেখিলেও এই কথা কব। মোৰ মানস
পটত ধূসৰ ভাৱে সাধাৰণ এই ছবি অঁকা

আছিল। তেওঁলোকৰ দৃশ্যই তাক পৰিস্ফুট
কৰি দিলে। তেওঁলোকে ল’ৰাটোক হাতত
ধৰি মন্থৰ গতিৰে যাবলৈ ধৰিলে। ভদ্ৰলোক
জনে এবাৰ ল’ৰাটোক ওপৰলৈ দলিয়াই দি
আকৌ ধৰিলে; কিন্তু ল’ৰাটোৱে ভয় নেখালে
বং মিচিকিয়াই হাঁহিলে। এই হাঁহিত তেওঁ
লোক দুয়োজনে যোগ দিলে, লগতে এই হাঁহি
দেখি এলিৰো মিচিকিয়া হাঁহি বিবিড়ি উঠল।
তেওঁলোক ক্ৰমাৎয়ে আমাৰ দৃষ্টিৰ অগোচৰ হৈ
পৰিল।

মই তাৰ পৰা আহি আকৌ ইজিচিয়াবত
বহি পৰিলো আক ‘আসাম ট্ৰিবিউন’ খন এনেয়ে
এবাৰ চকুৰ আগত ডাঙি ধৰিলোঁ। পঢ়া হলে
নহ’ল। এলিয়ে দীঘল নিশ্বাস এটা পেলালে;
কিন্তু তাৰ পৰা হলে লবচৰ নহ’ল। মই
ভাবিলো তেওঁলোক উভতি নহা পৰ্যন্ত এলি
ভাত খিয় হৈ থাকিব। বোধহয় তেওঁ ভাবিছে
এনেকৈ জীয়াই থকাৰ মূল্য নাই। ইমান ধন-
সম্পত্তি কিহৰ কাৰণে? মোৰ আক এলিৰ
বিয়া, প্ৰেমত পৰিহে হৈছে। অৱশ্যে মা-
পিতাৰো সন্মতি আছিল। আমি দুয়োজনী
বেচ সুখী। কেৱল এটা বস্ত্ৰৰ কাৰণে দুয়োৰো
মন অলপ উত্ৰাৱল হৈ অসুখী হৈ পৰে।
এলিয়ে বোধ হয় ভাবিছে ইমান পৰিশ্ৰম কৰা
সত্ত্বেও কিয় বাক আমাৰ সুখ নহয়, কোনফালে
আমি আগুৱাই গৈছো? আমি যেন মৰুভূমিৰ
মাজত তৃণাতুৰ হৈ স্নিগ্ধ শীতল পানী বিচাৰি
হাবাখুৰি খাইছোঁ।

এই দম্পতি হালক আমি ভালদৰে চিনি
পোৱা নাই! তেওঁলোক বঙিয়ালৈ অহাৰ প্ৰায়
এসপ্তাহ মান হ’ল। সদায় সেই সময়ত বজাৰৰ
ফালে ওলাই যায়। কিছু সময়ৰ পিছত বজাৰ
কৰি হাঁহি মুখে ঘৰলৈ উভতি আহে।

এলিয়ে এদিন কলে— “চাওঁকচোন তেওঁ-
লোক ইমান সুখী। আপুনিতো মোক কোনো
দিনে বজাৰৰ ফালে ফুৰাবলৈ নিনিয়ে। তেওঁ-
লোকৰ ল’ৰাটো ইমান ডাঙৰ হৈছে অথচ
এতিয়াও বজাৰলৈ ফুৰিবলৈ যায়। আমাৰ
বিয়াৰ নিচিনাকৈ কিজানি তেওঁলোকৰ বিয়াও
হোৱা নাই। তেওঁলোকৰহে ভাগ্য ভগৱানে
দিছে।”

মই এদিন এলিক জনালোঁ— “এই দম্পতি
হাল বৰুৱা। শ্ৰীবৰুৱাই কাঠৰ কাৰবাৰ কৰে
আক তিবোতা জনী তেওঁৰে শুভাকাঙ্ক্ষী স্ত্ৰী।
ল’ৰাটো তেওঁলোকৰ নয়নৰ মনি। তেওঁলোক
ইয়ালৈ আহিবলৈ বেছি দিন হোৱা নাই।
আমাৰ ঘৰৰ পিছফালে থকা কেই ঘৰ মান
এবাই গলে তেওঁলোকৰ ঘৰ পায়।”

এদিনৰ কথা— কেইটি মান ল’ৰাৰ সৈতে
বৰুৱা দম্পতিৰ পুতেক জনে খেল ধেমালি কৰি
আছিল আমাৰ ঘৰৰ ওচৰতে থকা খেল পথাৰ
খনত। খেলৰ শেষত দুজনমান ল’ৰাৰ সৈতে
সেই ল’ৰাজন আমাৰ ঘৰলৈ পানী খাবলৈ আহিল।
তেতিয়া এলিয়ে ল’ৰাকেইজনক কেৱল পানীকে
খুওৱা নাছিল লগতে আক কিছুমান জা-জলপানো
খুৱাইছিল। আমাৰ ঘৰলৈ সৰু সৰু ল’ৰা-

ছোৱালী আহিলেই এলিয়ে খুৱাই বুৱাই পঠায়।
তেওঁ সৰু ল'ৰা-ছোৱালীক খুব মৰম কৰে।
বিহু আদি উৎসৱতে হওঁক বা মোৰ নাইবা
তেওঁৰ জন্মোৎসৱতেই হওঁক তেওঁ কিমান দুখীয়া
ল'ৰা-ছোৱালীক যে অন্ন-বস্ত্ৰ বিলাই দিয়ে—
সেই বিলাকত একো হঁকা বধা নকৰে।
দিহেতু আমাৰ সন্তান সন্ততি নাই, পৰব ল'ৰা
ছোৱালীকে আপোন বুলি ভাবি লৈছে। এই
ল'ৰা কেইজনৰ ভিতৰত বৰুৱাৰ ল'ৰাজনেই
আটাইতকৈ সৰু আৰু মৰম লগা। ল'ৰাকেই
জনৰ খেল শেষ হওঁতে বিশ্বলৈ এন্ধাৰ নামি
আছিল। ময়েই সিহঁতক আগবঢ়াই থৈ সেই
ল'ৰাজনক একেবাবে ঘৰত থৈ আহিলোঁ।
ভালৈ গৈ জানিব পাৰিলোঁ যে, ল'ৰাজনে হেনো
মাক পিতাকে নজনাকৈ খেলিবলৈ আহিছিল।
ইয়াৰ আগতে কোনো দিনেই সি মাক পিতাকৰ
কাষৰ পৰা বাহিৰলৈ খেলিবলৈ অহা নাছিল!
সেই কাৰণে ল'ৰাজন হেৰোৱা বুলি তেওঁলোকৰ
হলস্থল লাগি পৰিছিল। এনেকৈয়ে বৰুৱা
পৰিয়ালৰ লগত আমাৰ চা-চিনাকি হ'ল।

চিনাকি হোৱাৰ দুদিন পিছৰ কথা। সেই
দিনা আছিল ১২ তাৰিখ ববিবাৰ। ইফালে
জুন মাহৰ গৰম দিন। সেই বছৰৰ সিদিনাই
মোৰ আৰু এলিৰ জন্মোৎসৱ। সেই কাৰণে
তেওঁৰ বহুতো বন্ধু বান্ধৱীক নিমন্ত্ৰণ কৰিলে,
লগতে তেওঁলোককো নিমন্ত্ৰণ কৰিবলৈ মোক
পঠালে। ই নিমন্ত্ৰণ কৰি আহিলোঁ। উৎসৱৰ
আগদিনা শনিবাৰে গধূলি এলিৰ ডাঙৰ মোমায়েক

আৰু মামীয়েক আমাৰ ঘৰত উপস্থিত হ'লহি।
আমি দুয়োজনে ভৱাই নাছিলো যে তেওঁলোক
আমাৰ ঘৰলৈ আহিব। চিলঙৰ পৰা তেজপুৰলৈ
যাবলৈ আহিছে। ইয়াত দুদিনমান জিবনী লৈ
যাব। মামা-মামী বুঢ়া হৈছে। মামাই আগতে
তেজপুৰত ওকালতি কৰিছিল। এতিয়া নকৰে।
মামাহঁত অহাৰ কাৰণে আমি খুব ভাল পালোঁ।
মামাজন বৰ আপোনভোলা আৰু বসিক।
মামীজনীও তেনেকুৱাই। আগতে যদি নাছিলেও
মামাৰ লগত পৰি, মামাৰ পৰিস্থিতিৰ লগত
খাপ খুৱাই চলিব লগা হে'ৰাত মামীও তেনেকুৱা
হবলৈ বাধ্য হৈছে। যিয়েই নহওঁক মামা-মামী
এনে সময়ত আমাৰ ঘৰলৈ অহাত মোতকৈ
এলিয়ে বেচি ভাল পালে।

জন্মোৎসৱৰ দিনা আবেলি বহুকেইজন বন্ধু
বান্ধৱী আহি খাই বৈ বংধেমালী কৰি গুচি
গ'ল। কিন্তু সেই বৰুৱা দম্পতি হাল হলে
গধূলি আহিলে। মামাই এওঁলোক অহা দেখা
পাই কলে—“এলি মোৰ অলপ গৰম লাগিছে,
ববলীয়া নদীৰ পাৰেবে ঘোৱা নেচনেল হাই
ওকেৰে এপাক মাৰি গাটো ঠাণ্ডা লগাওঁ!”
এলিয়ে কিন্তু মামাক খাবলৈ নিদিলে বৰং জোৰ
কৰিয়ে মাতি লৈ গ'ল— বৰুৱা হালৰ কাষলৈ
আৰু চা-চিনাকি কৰি দিলে। তেওঁলোকে
কিন্তু মামাৰ লগত কথা পাতিব নোৱাৰে।
খুব ইতস্ততঃ বোধ কৰিলে। মামাও তেওঁলোকৰ
লগৰ পৰা এবাই ফুৰিব পাৰিলে বন্ধা পৰে।
এনে ভাৱত থাকি কিবা কাম থকা অজুহাত

দেখুৱাই ফুৰিবলৈ ওলাই গ'ল। এলিয়ে তেওঁ-
লোক অহাত খুব ভাল পালে আৰু ভালদৰে
সোধ-পোচ কৰিলে। কিন্তু হুখাত ঘটনা এটা
ঘটি গ'ল। তেওঁলোকে জলপান খাই থাকোতে
মিচেচ বৰুৱা লাহে লাহে ঢলি পৰিল। আমাৰ
হাঁহীকাৰ লাগি পৰিল। মিঃ বৰুৱাই কিন্তু
একো লবধপৰা নকৰি কলে—“তেওঁ এতিয়াই
ভাল পাব। মাজে সময়ে এনেকুৱা হয়।
তেওঁৰ ব্লাডপ্ৰেচাৰ আছে।” আমি ডাক্তৰক
মাতিবলৈ যাব ওলোৱাত মানা কৰিলে। চকু
মুখে পানি চতিয়াই দিয়াত মিচেচ বৰুৱাৰ
জ্ঞান ফিৰি আহিল আৰু তেওঁ ঘৰলৈ যাবলৈ
ওলাল। তেওঁলোকে খাবলৈ নোপোৱাত আমি
দুখ প্ৰকাশ কৰিলোঁ। মিচেচ বৰুৱাই
কলে—“ভাল পালে পিছত কেতিয়াবা খাই
যাম।” তেতিয়া এলিয়ে ল'ৰালৰিকৈ এটোপোলা
মিঠাই বান্ধি ল'ৰাটোৰ হাতত দিলে আৰু কলে—
“পোনা তুমি সদায় আমাৰ ঘৰলৈ আহিবা
দেই।” তাৰ মাত্ৰ মূৰটোহে জোঁকোৰা দেখা
পালে।

বাতিপুৰা আমি দুয়োজনে মিচেচ বৰুৱাৰ
খবৰ লবলৈ গলো। দেখিলো তেতিয়া তেওঁ-
লোকৰ ঘৰৰ দুৱাৰ খিৰিকীবোৰ বন্ধ। বাহিৰত
টুকটুকুই দিলোঁ। কিন্তু ভিতৰত যে মানুহ
আছে তাৰতো একো সহাঁৰি নেপালোঁ। চাৰি
মিনিটমান পাছত এজন বুঢ়া মানুহ ওলাই আহি
দুৱাৰ খন খুলি দিলে। সোমাই গলো ভিতৰলৈ।
ভিতৰখন চাওঁ যে তেনেই উদং। কেৱল

কিছুমান অলাগতিয়াল সৰু সূৰা কাগজ সিঁচৰতি
হৈ পৰি আছে। আমি দুয়ো অতি বিস্ময়
হৈ দুয়োৰো মুখলৈ চোৱা চুই কৰিবলৈ ধৰিলোঁ।
মই বুঢ়াজনক চিনি পাওঁ। তেওঁ ঘৰৰ মালিক।
তেওঁ আমাক কলে—“আপোনালোকে নেজানে
তেওঁলোকে ঘোৱা বাতি ঘৰৰ ভাড়া চাৰা আদি
আদায় দি ইয়াৰ পৰা গুচি গৈছে।”
তেতিয়া মই স্মৃতিলো— তেওঁনো কলৈ আৰু
কেলেই গ'ল? তেওঁ কলে—“কব নোৱাৰো।
তেওঁলোক বাবৰ সময়ত মই ঘৰত নাছিলো।
মোৰ সৰু ল'ৰাটোৰ হাতত টকা কড়ি গটাই
দি গুচি গৈছে।

আমি দুয়োজনে তেওঁলোকৰ কথা ভাবিয়েই
ঘৰ পালোহি। এই ভাৱনাৰ মাজতে এলিয়ে
এবাৰ কলে—“আপুনি লক্ষ্য কৰিছে নে নাই
নেজানো, মই হলে অলপ লক্ষ্য কৰিছোঁ। মামা
উপস্থিত থকাৰ কাৰণে তেওঁলোকে খুব ইতস্ততঃ
বোধ কৰিছে আৰু ঘৰত সোমোৱা মামা মামীক
বৰুৱা দম্পতিহাল ইয়াৰ পৰা ঘোৱা কথাটো
জনাৰোঁ। তেতিয়া মোমাই এটা প্ৰাণ খোলা
হাঁহি মাৰিলে আৰু এটা ছমুনিয়াঁহ কাটিলে।
মামাৰ এই হাঁহিটোত কিবা বহস্য সোমাই
থকা বুলি ভাবিলোঁ। এলিয়ে কিন্তু মামাক খুব
জোৰ দি কলে—“মই তেওঁলোকক খোৱাৰ কথা
কোৱাত আপুনি বাক ইমানকৈ কয় হাঁহিছে।
ইয়াত নিশ্চয় কিবা বহস্য সোমাই আছে।
আপুনি আজি আমাক কবই লাগিব।”
তেতিয়া মামাই মিচিকিয়াই হাঁহি মামীক

কলে— “আমি যি বিলাক ভাবি কথা পাতি আছিলোঁ। সেই সকলোবোৰ হাতে হাতে মিলিল।” তেওঁ আমাক কলে— “এইবিলাক কথা তোমালোকৰ আগত নকওঁ বুলি ভাবিছিলোঁ। কিন্তু তেওঁলোক ইয়াৰ পৰা চিৰদিনলৈ গুচি গ'ল কাৰণে এতিয়া কব পাৰিম। এওঁলোকৰ কথা নুশুনাই ভাল। শুনিলেও একো লাভ নহব।” তাৰ পিছত আমাৰ খেচ্খেচনিত বব নোৱাৰি কবলৈ ধৰিলে।

“আজি প্ৰায় পাঁচ বছৰ মানৰ আগৰ কথা। মই তেতিয়া তেজপুৰৰ কোৰ্টত ওকালতি কৰি আছিলোঁ। সেই সময়ত মোৰ হাতলৈ এটা খুবৰ মামলা আহিল। তেজপুৰৰ বামুনগাওঁ নামৰ ঠাইত এহাল কাকতি দম্পতি বাস কৰিছিল। মিঃ কাকতি কোনোবা এটা অফিছত কেবাগাঁগিৰি কৰিছিল। মিচেচ কাকতিক হোমৰ গুৰিত বহিয়েই বিয়া কৰাইছিল— কাকতিয়ে। কাকতিৰ পৰিয়ালত ভাগিনীয়েক এজনীৰ বাহিৰে কোনো নাছিল। সি কলেজত পঢ়ি আছিল।” কথাৰ মাজতে মামাই এলিক এগিলাচ পানী খুজি খাই আকৌ আৰম্ভ কৰিলে—

“এদিনৰ ঘটনা। কাকতি কিবা কাৰণ কাৰণে বজাৰলৈ যাওঁতে বাৰ্কাত হঠাতে মটৰে খুন্দিয়াই আঘাত কৰে। ততালিকে তেওঁক হস্পিতাললৈ লৈ যোৱা হয়। ডাক্তৰে বোগী চায় সোনকালে আৰোগ্য হব বুলি আশ্বাস দিলে। তেওঁলোকে কগীক ঘৰলৈ লৈ আহিল। ঘৰলৈ অহাৰ পিছত কাকতিৰ টোপনি নোহোৱা হ'ল।

তেওঁলোকৰ ওচৰত থকা ডেকা ডাক্তৰ ববাক কগীক দেখুৱালে। পিছত ডাক্তৰে কগীক চাইমিলি ‘প্লিপিং টেব্লেট’ দিনত এটা আৰু বাতি এটাকৈ খাবলৈ দিলে। আঘাত হোৱাৰ প্ৰায় ৮।১০ দিন মানৰ পিছত তেওঁ হঠাতে মৰি থাকিল। সেই ডেকা ডাক্তৰজনে পিছত চাৰ্টিফিকেট দিগৈ যে কাকতি হাৰ্টফেল কৰি মৰে। ডাক্তৰৰ এই কথাত ভাগিনীয়েক পতিয়ন নগ'ল। সি গৈ পুলিচক খবৰ দিলে যে তাৰ মামীয়েক আৰু যুবক ডাক্তৰ ববাই লগলাগি তাৰ মোমায়েকক মাৰি পেলাইছে। পুলিচে ডাক্তৰ ববাক সোধাত ডাক্তৰ ববাই কলে— “এইটো স্বাভাৱিক মৃত্যু। তেওঁৰ শৰীৰ দুৰ্বল হোৱা কাৰণে হঠাৎ হাৰ্টফেল কৰি মৃত্যু হয়।” ডাক্তৰ ববাই ভাবিছিল এনেকৈ কলে সকলো মিমাংসা হৈ যাব। কিন্তু ভাগিনীয়েকে কলে— “ডাক্তৰ ববা আৰু তেওঁৰ মামীয়েকৰ অন্তৰালত অবৈধ সম্বন্ধ আছে।” পিছত পুলিছে ইয়াৰ তন্তু চলালে। মৰাশটো পোষ্ট মৰ্টেম কৰি পালে যে কাকতিয়ে টোপনি অহা টেব্লেট অভাৱ দোষ কৰি খাইছিল। এই কথা শুনাৰ লগে লগে পুলিচে মিচেচ কাকতি আৰু ডাঃ ববাক গ্ৰেপ্তাৰ কৰিলে।

মামাই আকৌ এবাৰ এগিলাচ পানী খালে। এলিয়ে নামাক কিবা স্মৃতিৰলৈ খোজাৰ আগতে মামাই আকৌ কবলৈ আৰম্ভ কৰিলে— “সেই সময়ত ডাঃ ববাৰ এজন বন্ধুৰে মোক উকিল ধৰিলে। ডাঃ ববাই আচামীৰ ঠাইত

থিয় হৈ কবলৈ ধৰিলে— ‘মই মিঃ কাকতিক প্লিপিং টেব্লেট খাবলৈ দিয়াটো সঁচা। কাৰণ তেখেতে ‘ইন্স মনিয়া’ বোগত ভুগিছিল। মই তেখেতক নিৰ্দিষ্টকৈ খাবলৈ দিছিলোঁ; কিন্তু তেখেতে বেছিকৈ খাই মৃত্যুক আকোৱালি ল'লে।’

তাৰ পিছত মিচেচ কাকতিক সোধা হ'ল। মিচেচ কাকতিয়ে কবলৈ ধৰিলে— “মই আমাৰ ল'ৰাটোক লৈয়েই বেছি সময় বাস্ত হৈ থাকিব লগীয়া হয়। সেই কাৰণে মোৰ স্বামীয়ে নিজেই টেব্লেট লৈ খাইছিল। ভুল বশতঃ হয়তো তেখেতে বেছিকৈ খাই পেলালে। সেইকাৰণে তেখেতৰ মৃত্যু হ'ল। বেমাৰি হৈ থাকোতে মাজে সময়ে তেখেতে মোক কৈছিল ‘মই কিজানি মৰিমই। মই আৰু বেচি দিন জীয়াই থাকিবলৈ ইচ্ছা নকৰো।’”

যিয়েই নহওঁক মামলা আৰম্ভ হ'ল। মোৰ ওকালতিও কাকতিৰ উকিলে একো কৰিব নোৱাৰিলে। তেওঁলোকক মই বচাই দিলোঁ। মোৰ নাম চাৰিওফালে বিয়পি পৰিল। কিন্তু মোৰ মনত আজিও দুখ আৰু সন্দেহৰ বোজাটো বৈ গ'ল। কিজানি চিৰদিনলৈ থাকিব। কাৰণ কাকতিৰ মৃত্যু স্বাভাৱিক নাছিল। মিচেচ কাকতি আৰু ডাঃ ববাই হয়তো লগলাগি কাকতিক মাৰি পেলাইছে।

যদি স্বাভাৱিক হ'লহেঁতেন তেনেহলে মিচেচ কাকতি আৰু ডাঃ ববাৰ বিয়া নহ'লহেঁতেন। তেওঁলোক বৰ্তমান বকুৱা-দম্পতিলৈ ৰূপান্তৰিত হৈ চাৰিও ফালে যুৰিফুৰিছে আৰু ডাঃ ববাৰ পৰা কাঠ ব্যৱসায়ী বকুৱা হৈছে।” হঠাৎ মোৰ মুখেৰে ওলাই আহিল— “তেনেহলে ল'ৰাটো কাৰ?” মামাই কলে— “ল'ৰাটোৰ বয়স অনুপাতে মিঃ কাকতিৰ যেন লাগে।”

হঠাতে আমাৰ মাজলৈ এজাক একাৰ নামি আহিল। পিচদিনাখন মামা-মামী দুয়ো জনে তেজপুৰলৈ গুচি গ'ল। বাতি পাবে মানে এলিয়ে কান্দিলে। কিহৰ অভাৱত তেওঁ ইমানকৈ কান্দিছিল মই বুজা নাছিলোঁ— সন্তানৰ অভাৱত নে বকুৱা দম্পতিহাল হঠাৎ তেনেকৈ গুচি যোৱাত, নে মামা-মামী গুচি যোৱাত? মোৰ মনত ধাৰণা হ'ল যেন আমি একাৰৰ ফালে আগুৱাই যাবলৈ ধৰিছোঁ। ক'লা ডাৱৰ কিছুমান আহি আমাক যেন আগুৰি ধৰিছে। আচল পথ যেন আমি বিচাৰি পোৱা নাই। বৰ্তমান প্ৰেমৰ ওপৰত সূক্ষ্ম মূল্য দি আমি জীয়াই থাকিবলৈ ইচ্ছা কৰিছোঁ।

আজি আকৌ জুন মাহৰ বাৰ তাৰিখ। এলিৰ জন্মোৎসৱ। সেই বকুৱা দম্পতি হালৰ কাৰ্য্যকলাপলৈ মোৰ আজিও মনত পাবে।

সম্পাদকীয়

ছাত্র আৰু শিক্ষা

ছাত্রজীৱন মানবজীৱনৰ ভেঁটি স্বৰূপ। এই ভেঁটি সৃষ্টিস্থিত আৰু স্ফূৰ্ত নহলে গোটেই জীৱনটোৱে দুৰ্বল হৈ পৰে। এই ভেঁটি স্ফূৰ্ত কৰিবলৈ হলে লাগিব প্ৰকৃত শিক্ষা। সূৰ্য্যৰ পোহৰে পৃথিৱীৰ বুকুত পোহৰ বিসাই সকলোকে আলোকিত কৰি তোলাৰ দৰে প্ৰকৃত শিক্ষাৰ বিমল জ্যোতিয়ে মানুহৰ মনৰ দিগন্ত উজলাই তোলে। অন্ধকাৰত যেনেকৈ মানুহে নিজৰ শৰীৰেৰে বিভিন্ন অঙ্গ-প্ৰত্যঙ্গ নেদেখ, তেনেদৰে অজ্ঞান অন্ধকাৰত পোত গৈ থাকিলে মানুহে নিজকে চিনি নেপায়। নিজক চিনিবলৈ হলে জ্ঞানৰ পবিত্ৰ পোহৰেৰে অজ্ঞান অন্ধকাৰ দূৰ কৰি লব লাগিব। তেতিয়াহে নিজৰ মাধ্যমেৰে জগতৰ আন আন ব্যক্তি বিশেষকৈ চিনিব পৰা হ'ব। কেৱল সেয়াই নহয়, গোটেই বিশ্বখনে এক নতুন ৰূপত আমাৰ দৃষ্টি গোচৰ হ'ব। এইহে পবিত্ৰ জ্ঞানৰ উৎস হ'ল শিক্ষা। আৰু এই শিক্ষা লোৱাৰ উপযুক্ত সময় হ'ল ছাত্রজীৱন। গতিকে ছাত্রজীৱনৰ প্ৰতিটি মুহূৰ্তই আমাৰ বাবে আপুৰুগীয়া। এই ছাত্রজীৱনতে প্ৰকৃত শিক্ষা লৈ নিজকে ব্যক্তি হিচাবে প্ৰতিস্থা কৰি লব নোৱাৰিলে ভবিষ্যত জীৱন অতিকৈ দুখময় হৈ পৰিব। পূৰ্ণিমাতে হেৰোৱা সুযোগ আঁউসীত বিচাৰি হাবাঠুৰি খালেও আৰু পোৱা নেযাব।

সম্পাদকীয়

পৃথিৱীত মানুহ হিচাবে বাচি থাকিব লাগিলে শিক্ষা লাগিবই। শিক্ষাই মানুহৰ মনৰ পৰা অজ্ঞানতা, কলুষতা আদি দূৰ কৰাৰ উপবিষ্ট, মানুহ হিচাবে বাচি থকাৰ সামৰ্থ্য বোগায়। আমি আমাৰ পুৰণি ইতিহাস মেলি চালে দেখিবলৈ পাওঁ কেনেকৈ শিষ্যই, গুৰুৰ ওচৰত থাকি অহৰ্নিশে সাধনা কৰি শিক্ষা লভিছিল আৰু শিক্ষা শেষ কৰি গুৰুৰ ওচৰৰ পৰা যোৱাৰ সময়ত কেনেকৈ প্ৰত্যেক শিক্ষাৰ্থীয়ে একোজন স্বাবলম্বী আৰু সমৰ্থবান মানুহ হিচাবে ওলাই গৈছিল। আজি আমাৰ ছাত্র সমাজৰ মাজত এটি হতাশাৰ ছাঁ দেখা যায়। কিয়নো আমাৰ বৰ্তমানৰ যি শিক্ষা পদ্ধতি সেই মতে তেওঁলোকে পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ ডিগ্ৰী লোৱাৰ পিছত কি কৰিব নিজেই নেজানে। আমাৰ আজি এনেকুৱা এটি শিক্ষা পদ্ধতিৰ আৱশ্যক হৈছে যি শিক্ষাই ছাত্র সকলক স্বাবলম্বী হবলৈ শিকায়, পৰমুখাপেক্ষী হবলৈ নহয়। আমাৰ যি পৰম্পৰাগত শিক্ষা পদ্ধতি আছে তাক সংশোধন কৰিয়ে হওক বা অভিনৱ শিক্ষা পদ্ধতি উদ্ভাৱন কৰিয়ে হওক, আমাৰ ছাত্রসকলক এনেকুৱা এটি শিক্ষা দিব লগা হৈছে যি শিক্ষাই তেওঁলোকৰ মানসিক আৰু নৈতিক উন্নতি সাধন কৰাৰ উপবিষ্ট তেওঁলোকক স্বাবলম্বী হবলৈ শিকায়। বৰ্তমান পশ্চিমৰ উন্নত দেশবোৰৰ যি শিক্ষা পদ্ধতি, সি আমাৰ লগত একেবাবে নিমিলে। আমেৰিকাৰ এজন ছাত্রই কোনো এটা বিষয়ত শিক্ষা আবস্ত কৰাৰ আগতে ভাবি চাই, সেই শিক্ষাই তেওঁক কি কামৰ বাবে উপযুক্ত কৰি তুলিব আৰু সময়, শক্তি আৰু টকা খৰছ কৰা অনুপাতে ফল তেওঁ পাব নে নেপায়। তেনেকুৱা এটি বিশেষ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি আমেৰিকাৰ ছাত্রসকলে বিদ্যা শিক্ষা কৰে। সেইবাবে তেওঁলোকৰ মাজত হতাশাৰ ছাঁ নাই— আছে উদ্যম, স্পৃহা আৰু আগ্ৰহ। সেয়ে তেওঁলোকে আজি দোপত দোপে উন্নতিৰ পথত আগবাঢ়ি গৈছে। কিন্তু আমাৰ দেশৰ বেছিভাগ ছাত্রই কোনো উদ্দেশ্য আগত নৰখাকৈ বিদ্যা শিক্ষা কৰি গৈছে। যেন আন একো কৰিব নথকা বাবেহে বিদ্যা শিক্ষা কৰি গৈছে— এনেকুৱা এটি মনোভাৱ। আমাৰ ছাত্রসকলে সেই মনোভাৱ জাঁভৰাই কোনো এক বিশেষ উদ্দেশ্য আগত ৰাখি শিক্ষা লভিলেহে উন্নতিৰ পথত অগ্ৰসৰ হ'ব পাৰিব। অৱশ্যে আমি এইটো ক'ব নোখোজো যে পশ্চিমৰ উন্নত দেশবোৰে যি যি পদ্ধতি অবলম্বন কৰিছে সেই সকলোবোৰকে আমি জুখে মখে অনুসৰণ কৰি যাব লাগে। তেনেকুৱা ক'বাতো একান্ত অবাঞ্ছনীয়। কিয়নো আমাৰ নিজস্ব বোলা এটি ঐতিহ্য আছে। তাক পাহৰি যোৱাতো কল্যাণকৰ নহয়। কিন্তু আমাৰ নিজৰ যি পদ্ধতি আছে তাক আনৰ কিছুমান ভাল আদৰ্শ আদি উন্নত কৰি লোৱাতো নিশ্চয় কোনো বাধা থাকিব নোৱাৰে।

ছাত্র আৰু উচ্ছৃঙ্খলতা

আমি ছাত্রসমাজত উচ্ছৃঙ্খলতাই এক ভয়াবহ ৰূপ লোৱা বুলি সকলোৰে মুখে মুখে শুনা যায়। ই অৱশ্যে ভাৰতীয় ছাত্রসমাজৰে কথা নহয়। আন আন দেশৰ ছাত্রসমাজতো এক উচ্ছৃঙ্খলতা বৰ্তমান পৰিলক্ষিত হৈছে। এই উচ্ছৃঙ্খলতাৰ উৎস ক'ত তাক বৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰে চালি জাবি নোচোৱাকৈ অনেকে অকল ছাত্রসকলকে দোষাবোপ কৰে এই কথাত আমি দুখ পাইছোঁ। কিয়নো ছাত্রসমাজত আজি যি উচ্ছৃঙ্খলতাৰ সৃষ্টি হৈছে তাৰ বাবে কেৱল ছাত্রসকলেই দায়ী নহয়। ইয়াৰ কাৰণ বিচাৰিব লাগিলে আমি বৰ্তমানৰ শিক্ষা-পদ্ধতি, সমাজ-পদ্ধতি আৰু শাসন-নীতিলৈহে লক্ষ্য কৰিব লাগিব। প্ৰকৃত শিক্ষাৰ উদ্দেশ্য হ'ল চৰিত্ৰ সংগঠন। আমি জানো সংচৰিত্ৰবান মানুহে কোনো দিনেই উচ্ছৃঙ্খলতা ভাল নেপায়। বৰ্তমানৰ শিক্ষা-পদ্ধতিত হয়তো এনেকুৱা কিছুমান কেৰোণ আছে, যিবিলাকৰ বাবে ছাত্রৰ চৰিত্ৰ-সংগঠনৰ চাহিদা অপূৰণ হৈ থাকে। আমাৰ বৰ্তমান সমাজ-পদ্ধতিতে তেনেকুৱা কিছুমান কেৰোণ দেখা যায়। আজি আমি দেখিছোঁ এখন প্ৰদেশত মানুহে আন এখন প্ৰদেশৰ মানুহক বিদেশী বিদেশী বুলি ভাবে। একেখন প্ৰদেশতে বাসকৰা বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ বিভিন্ন জাতিৰ মাজত মিলা-পীতি নাই। তেনেকুৱা পৰিবেশত ডাঙৰ দীঘল হোৱা ছাত্রসকলে সেইবোৰ বেয়া কথাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱান্বিত হোৱা তেনেই স্বাভাৱিক। আনহাতে আমি দেখিছোঁ বিভিন্ন বাজৰ্নৈতিক দলৰ নেতাসকলে ছাত্রসকলক নিজৰ নিজৰ দলীয় স্বার্থ পূৰণ কৰিবলৈ অস্ত্ৰ ছিচাবে ব্যৱহাৰ কৰিব বিচাৰিছে। ইয়াৰ ফলতে ছাত্রসকলৰ মাজত বিৰোধ সোমাই পৰিছে। এইবিলাক কাৰণতেই ছাত্রসমাজত উদ্ভৱ হোৱা উচ্ছৃঙ্খলতা আমি অনতি পলমে দূৰ কৰিবৰ সময় হল। তাকে কৰিবলৈ হলে ছাত্রসকল, চিন্তাবিদসকল, বৰ্তমান সমাজ আৰু চৰকাৰ সকলোৱে সক্ৰিয় অংশ গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। তেতিয়াহে দেশৰ ভৱিষ্যত মঙ্গল হ'ব।

আমাৰ কলেজখন আৰু ইয়াৰ ভিতৰ চ'ৰা :

আমাৰ বঙিয়া কলেজখন স্থাপিত হোৱাৰ আজি পাচ বছৰ হ'ল যদিও এতিয়াও ই পূৰ্ণাঙ্গ প্ৰাপ্ত হৈ উঠা নাই। এতিয়াও আমাৰ এই অনুস্থানখন চালুকিয়া হৈয়ে আছে। ধীৰে ধীৰে যে উন্নতিৰ পৰ্যন্ত আগবাঢ়ি গৈছে ই ধুকপ। আমাৰ কলেজৰ ছাত্রসকলক আশানুৰূপ গঢ়া-শুনা বা খেলা-ধুলাৰ সা-সজুলি বা সুবিধাকন এতিয়াও দিব পৰা নাই যদিও কলেজৰ কৰ্তৃপক্ষ

সম্পাদকীয়

ছাত্রসকলৰ বাবে সম্পূৰ্ণ সহানুভূতিশীল হোৱাৰ বাবে আমি সুখ পাইছোঁ। আমাৰ এই চালুকীয়া অনুস্থানখনৰ উন্নতিৰ সাধন কৰাত ছাত্রবন্ধুসকল, শিক্ষকসকল, অভিভাৱকসকল, খলুৱা বাইজ আৰু কলেজৰ কৰ্তৃপক্ষ সকলোৰে সক্ৰিয় সহযোগ লাগিব। আমাৰ অঞ্চলৰ উচ্ছ শিক্ষাৰ একমাত্ৰ কেন্দ্ৰস্থল এইখন অনুস্থানে সকলোৰে পৰা সহায় সহানুভূতি পাব বুলি আশা কৰিছোঁ।

আমাৰ কলেজৰ অধ্যক্ষ মহোদয় আৰু কেইজনমান অধ্যাপকৰ সক্ৰিয় সহযোগত কলেজত যিখন আদৰ্শ কৃষিপাম গঢ়ি উঠিছে— সেইবাবে তেখেতসকলে আমি আমাৰ আন্তৰিক পন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ। এই আদৰ্শ কৃষিপামে আমাৰ ছাত্রবন্ধুসকলৰ মাজত কৰ্ম্মৰ প্ৰতি অনুপ্ৰেৰণা যোগোৱাৰ উপৰিও সমগ্ৰ অসমতে এটি অভিনৱ আদৰ্শ ডাঙি ধৰিলে। দেশৰ বিভিন্ন নেতা আৰু বিসিষ্ট ব্যক্তিকলে আমাৰ কলেজৰ এই আদৰ্শক স্বাগতম জনালে। ই আমাৰ বাবে এক গৌৰৱৰ কথা।

শেষত, আমাৰ ছাত্রবন্ধুসকলে পোৱা অভাৱ আৰু অসুবিধা খিনি কলেজৰ কৰ্তৃপক্ষই অনতিপলমে দূৰ কৰি দিবলৈ তেখেতসকলক টানি অনুৰোধ জনালোঁ।

কৰলগীয়া দুআশাৰমান—

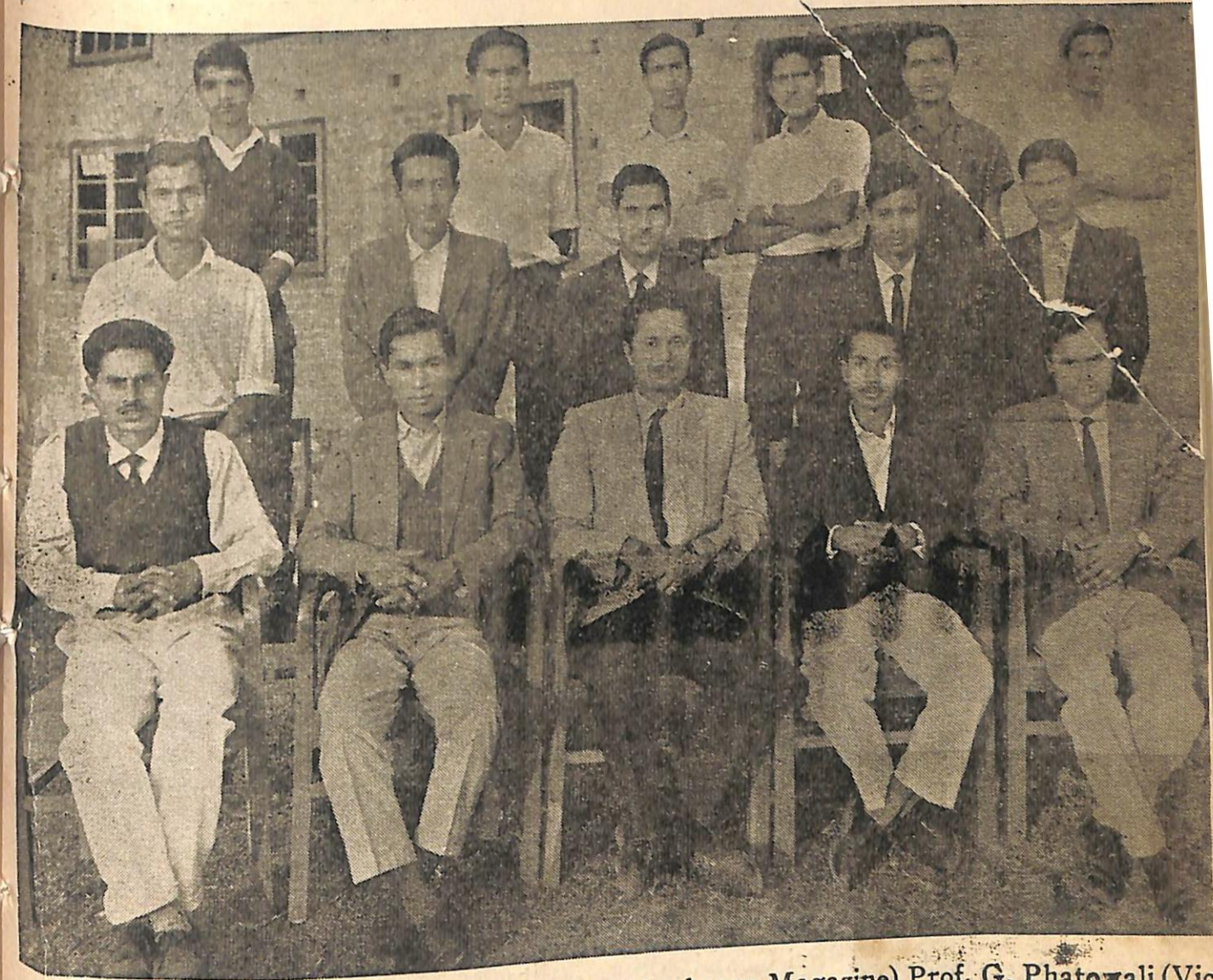
সকলোৰে মনঃপুত আলোচনী এখন যুগুত কৰি উলিওৱাটো বৰ সহজ কাম নহয়। নিঃসন্দেহে কব পাৰি যে আলোচনীখন মনোংগ্ৰাহী নহলে সম্পাদক নানা সমালোচনাৰ সন্মুখীন হ'ব লগা হয়। সেয়ে আলোচনীখন ভালকৈ যুগুত কৰি উলিয়াবলৈ মই চেফ্টাৰ ত্ৰুটি কৰা নাছিলোঁ।

সম্পাদকৰ বাবটো পোৱাৰ পিছৰে পৰা কলেজৰ দুই-এজন ছাত্র বন্ধুৰ গল্প, প্ৰবন্ধ দিয়াৰ আশ্বাস বাণীত বেয়া পোৱা নাছিলোঁ; কিন্তু ভাবিবই পৰা নাছিলোঁ যে তেওঁলোকৰ ঘৰলৈ গৈ বাট পেলোৱাতো কোনো প্ৰবন্ধ পাতি পোৱা দূৰৈৰ কথা, আলোচনীত প্ৰকাশ পাবলগীয়া দুই এটা ব্লকৰ ফটোও পোৱা নগ'ল। সম্পাদক তাৰ বাবে দুঃখিত।

আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰাত উদগনি আৰু সজুপাৰ দিয়া বাবে অধ্যক্ষ মহোদয়লৈ অশেষ শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। তাৰোপৰি শিক্ষাগুৰুৱয় শ্ৰীযুত চফিউদ্দিন আহমেদ আৰু শ্ৰীযুত ভবেন ডেকা দেৱে তেখেত সকলৰ বহুমূলীয়া সময় নষ্ট কৰিও প্ৰবন্ধ পাতিবোৰৰ "Proof" চাই দি যি সহায় কৰিছে তাৰ বাবে কৃতজ্ঞতা আৰু ভালপোৱা আগবঢ়োৱাৰ বাবে সম্পাদকৰ

আক অইন একো নাই। সকলো বকমব সহায় সহানুভূতি আগবঢ়োৱা ছাত্ৰ বন্ধু শ্ৰীশবৎ শৰ্ম্মাৰ নামটো এই স্তম্ভে গতে উল্লেখ নকৰি নোৱাৰিলো। তদুপৰি গুৱাহাটী পৰিবহন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী শ্ৰীযুত যোগীন গোস্বামী দেৱব সৌজন্যত স্বৰ্গীয় সিদ্ধি নাথ শৰ্ম্মা দেৱব তৈয়াৰী 'ব্লক'টো পোৱা হৈছে। তেখেত আমাৰ শলাগব পাত্ৰ। আকো সত্ৰুপদেশ দিয়া শিক্ষা গুৰু, ছাত্ৰবন্ধু সকললৈও মোৰ হিয়া ভবা আন্তৰিকতা আগ বঢ়ালোঁ। বহুতো অভাৱ-অভিযোগৰ মাজেদি প্ৰকাশ হবলগীয়া হোৱাত, আলোচনীখনে কিছু পলমকৈ প্ৰকাশ পালে। পাঠক-পাঠিকা সকলে এইবাবে মোক ক্ষমা কৰে যেন।

আশেষ শ্ৰদ্ধা আৰু ধন্যবাদেৰে
শ্ৰীবিভবা ভট্ট
সম্পাদক, বঙিয়া কলেজ আলোচনী
১৮৬৭-৬৮ চন।

1st Row Siting (L to R) Prof. S. Ahmed (Prof-in-charge Magazine) Prof. G. Phatowali (Vice President) Principal B. N. Bordolai (President) Prof. J. C. Choudhury (Treasurer) Prof. H. Das (Prof-in-charge Music)
2nd Row Standing (L to R) Sri A. Ali (Union Secy.) Prof. H. Sarmah (Social Service Incharge) Prof. J. L. Sing (Common Room Incharge) Prof. B. N. Deka (Debate Incharge) Prof. A. Ali (Prof-in-charge, Games & Sports)
3rd Row Standing (L to R) Mr. B. Bhatta (Editor) Mr. M. Rahman (Common Room Secy.) Mr. P. Kalita (Social Service Secy.) Mr. L. Kalita (Debating Secy.) Mr. F. Rahman (Music Secy.) Mr. H. Deka (Games Secy.)

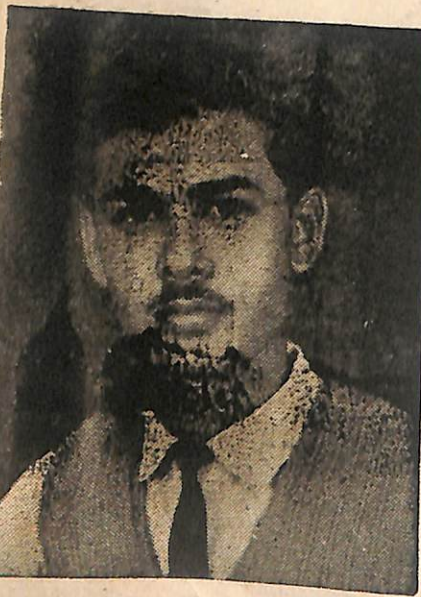
Mrs. Mira Sarmah
Best Actress, 1967-68

Miss Nilima Khatun
Best Singer, 1967-68

Sri Chandradhar Kalita.
Best Sports man
1967-68

Sri Pabin Kalita
Best Actor, 1967-68

Sri Homesh Das
Senior N.C.C. Under officer.

RANGIA COLLEGE MAGAZINE

ENGLISH SECTION

2nd. Issue.

1
9
6
7
6 8

In-charge—
Safuddin Ahmed

Editor—
Bibhaba Bhatta.

Gate way to peace ||1|| An
 Aspiration ||5|| A speech on Edu-
 cation of the day ||6|| A hymn
 to God ||9|| Keats, the poet of love
 and beauty ||10|| Madhumita : A
 girl of the blue ||16|| Female
 Education in Vedic period ||17||
 Near the Boroly ||19|| Al-Mutanabbi,
 the most celebrated poet of Arabia
 ||20|| Expedition ||24|| The Problem
 of Student Unrest ||25|| Jest A
 Minute ||32|| The Koran ||35||
 Democracy and its success ||35||
 A brief history of the Rangia College
 Model Agricultural Farm ||39|| A
 brief life-sketch of the late lamented
 Siddhinath Sarma, Founder President
 of the Rangia College ||43|| Secre-
 tarial Reports ||45|| Editorial (what's
 wrong with our Education ?) ||53||

C
O
N
T
E
N
T
S

Sri Sharat Sarma,
 Prof. Abdul Ali,
 Principal, B. N. Bordolai,
 Sri Jalaluddin Ahmed,
 Prof. B. N. Deka,
 Prof. Rajat Ch. Deka,
 Miss Swapna Roy,
 Sri Sunil Kr. Das,
 Prof. Makibar Rahman,
 Syed Gamal Abdul Hamid,
 Principal, B. S. Bahl, (Punjab)
 Mr. ? ? ? ,
 Sri Farid Ahmed,
 Prof. H. Sarmah,
 Prof. G. C. Bhuyan,
 Editor, R. C. M.
 Secretaries,
 &
 Sri Bibhaba Bhatta,
 Editor.

GATE WAY TO PEACE.

Sharat Sharma.

2nd. Yr. B.A.

After the roar of the last wars subsides, the world has faced with many outstanding international problems. The problem of complete disarmament is of utmost importance of the day. On the correct solution of that problem will depend to a great extent whether mankind will head towards war with its disastrous consequences or whether the cause of peace will prevail. The peoples have dreamed of getting rid of the destructive weapons of war. The demand for disarmament has been advanced and pressed by—humanity's finest minds,— the greatest public leaders and wise statesmen. But instead of disarmament, the world has for many decades now been convulsed by the armaments fever.

Who can honestly say that the arms race has helped to solve a single, even the simplest international problem? On the contrary, it only complicates and tangles the solution

of all issues in dispute. Never before in the history of mankind has armament building proceeded at such a pace and with such dangers involved as to-day in the age of the atom, electronics and conquest of outer space. To-day atomic and hydrogen bombs are not only stored at ultra-secret depots these are being used by the war-mongers of many West-European countries. The situation is developing in such a way that super-powerful and super-longrange weapons could be discharged not only on the orders of governments, but at the will of the individuals who are at the control of those weapons.

The life of man has been shadowed by the fear of war. Man's fear of war has been immeasurably heightened by the invention of nuclear weapons. The elimination of war has long been man's hope; now it is his urgent necessity if he is to survive on this planet. Nothing

destroyed conclusively tracelessly and for all times.

To supervise the punctual implementation of the measures of general and complete disarmament, there shall be established an international control body comprised of all states. The personnel of the control body shall be recruited on an international basis with due regard to the principle of equitable geographical distribution. The international control body shall have at its disposal all facilities necessary to exercise strict control. The functions and powers of that body shall correspond to the nature of the disarmament measures being carried out.

The 'international control body' set up a system of aerial observation and aerial photography over the territories of states. To control the implementation of the measures

of general and complete disarmament, the so called 'international body' is to be set up. The scope of control and inspection shall correspond to the stage of the phased disarmament.

If disarmament is comprehensive and complete then upon its consummation control will also be general and complete. States will have nothing to conceal from one another: none of them will possess weapons that could be used against another and no restraints will be imposed on the controller's zeal. This kind of solution of disarmament problem will ensure the complete security of all states. It will create favourable conditions for the peaceful co-existence of states. All international issues will then be resolved not by force of arms but by peaceful means.

"Collection"

"Man is a tool-using animal .... ."

Without tools he is nothing;

With tools, he is all."

— Carlyle —

A N ASPIRATION.

Prof. Abdul Ali.

Bring a cup and fill it up and tell me it is wine,
For I will never drink in shade if I can drink in shine.
But stop awhile for the bliss is marred by man's beguile,
He is devoid of love, and malice-impregnated is his sincerest smile.
He rejoices in hate and welcomes the evils of science and power.
He sucks in Nature's breast and corrupts her bower.
Let us then to the top of the Himalayas fly,
For there we will drink in the deep blue cup of sky;
And we will rejoice in Nature's golden mine,
And we will be godly while in touch with wine divine.
From there we will send our message of light,
"Oh Man! learn to love and stop to fight."

A SPEECH ON EDUCATION OF THE DAY.

Honourable guests!

I am happy to welcome you to-day to this function. The function, as you must have found, is a very humble one, and there is not much of a ceremony about it; yet I believe it is of paramount importance if the ideal behind it is taken into consideration.

Education, as I understand, must also give us a general awareness of what goes on around us — I mean the changing circumstances with the changing times entailing new needs and new problems while catering all that is necessary for development of the higher self. If we fail to take Education in this light, I think we shall have nothing to call ourselves 'civilized'.

Education both secondary and collegiate has been rapidly expanding in Assam since the last few years.

In a Democracy, more or less, Education too is bound to undergo the process of democratization. For a country like ours which was left as one of the most undeveloped parts of the world by the Britishers till 1947 it has naturally become a little too heavy a burden to develop herself in many different spheres all at a time, and as such education too has not yet been imparted in most educational institutions the way it should be done particularly in the rural areas where its expansion has taken place.

For all round development of the students colleges established in rural areas should be atleast of a semi-residential nature if establishment of purely residential colleges is not possible at the moment. Proper academic atmosphere which demands serenity is often well-nigh impossible in an environment where

A speech on Education of the day.

diversions detrimental to the young minds are many. Teachers and students should live within the same campus so that constant touch with each other can easily take place. Students should be engaged right from early in the morning till the time they go to bed in various constructive and creative activities for healthy growth of the body, mind and spirit so that no hour goes a waste. This will not only make them physically and spiritually disciplined but also protect them from the unhealthy wind that often puts them into the position of a shuttlecock. And I believe this is the one way to produce good citizens in the near future which is otherwise very, very dark.

With all these things in view we started in our own humble way a small Agricultural Farm during the last Summer Vacation. The objects underlying the Farm are as follows.

(1) To create a sense of dignity of labour among the student community.

(2) To enable students particularly the poorer ones to 'earn while learn.'

(3) To create proper atmosphere for a college situated in a rural area and inspire our agriculturists to take up mechanised cultivation.

(4) To infuse character into our youths on modern agricultural practice.

(5) To attract our educated youths towards taking up agriculture as professional career.

We started the venture with no funds and no resources of our own, for we lacked neither enthusiasm nor inspiration. Some time before the last Summer Vacation Hon'ble Deputy Minister, Agriculture, along with the District Agriculture Officer, Kamrup, paid a kind visit to the institution before whom the long-cherished idea for agricultural farming in the college was expressed in a memorandum. He appreciated the idea and assured us of all possible help from the State Govt. Similarly hon'ble Education Secretary, Assam, who has all along been serving the cause of Education in the State and who has been closely associated with the Rangia College since its very inception has also advocated for introduction of Agriculture into the Institution.

Encouraged by these eminent persons as well as the members of the College Governing Body and the enlightened section of the public we made bold to start the work. A small committee of four members of the Teaching Staff under the direct supervision of the Governing Body was formed, and the members ably assisted and guided by the B.D.O. Rangia, went head and heart into the work, and the result of the endeavour is for you-honourable guests to find out to-day.

It is true, to cultivate a plot of land measuring some 50 bighas or so and grow crop on it is not a very tough job, and the net profit out of it may not be of very much help to the institution in making it self-sufficient, and it is not the main objective we have in mind. We should feel happy only when we find

to see that our young people have drawn inspiration from the ideal behind the venture and have learnt by heart 'the lesson of dignity of labour' and that to become the fit citizens of an independent country they should believe in hard work and self-reliance, and above all when we find they have realised that it is they and they alone who have to build up a bright future for themselves and still a brighter one for their future generations.

Hon'ble guests, now I, on behalf of the Rangia College Model Agricultural Farm as well as the College Governing Body take the opportunity to thank you all for your kind cooperation and inspiring presence in turning this instant into a glorious one in the history of the Rangia College.

Jai Hind

[* Welcome-Address made by our honourable Principal on the auspicious occasion of Inaugural Harvest-Reaping Function in the Rangia College Model Agricultural Farm.]

A HYMN

T
O

GOD.

Jalaluddin Ahmed
1st. year B. A.

Lead me, O God! towards Thee,
Art not Thou the proper Guide?
Art not Thou the Master
Of the universe? O God!
No force I have,
Cannot hope of a glaring
Life without the mercy of Thee.
Art not Thou Benevolent
To guide me to right path?
I can neither exist nor shine
Without Thee, O God!
I always depend upon the favour
Of Thee both for good and evil;
O God! nourish me
With the divine food of goodness,
Lend me Thy celestial power
To trod the hydra-headed Evil.
I'll deck the earth with
The olive-flowers blooming fast,
Thence will I bring garlands
To serve Mankind
And thus I'll serve Thee best.

KEATS, THE POET OF LOVE AND BEAUTY.

Prof: B. N. Deka

Rose-bloom fell on her hands, together prest,
And on her silver cross soft amethyst,
And on her hair a glory, like a saint ....

THE whole poetic career of Keats is a pilgrimage to the shrine of love and beauty. His sincere devotion to love and beauty or love of beauty can be seen from the early dawn of his poetic career. Before entering into the discussion of Keats's conception of love and beauty one point is to be made clear at the outset is that Keats was not acquainted with Fanny Brawne till Nov. 1818, but the glimpses of the preoccupation of his mind with the idea of beauty are explicitly seen in his earlier works, especially in 'Endymion' where he said,—

"A thing of beauty is a joy for ever:
Its loveliness increases; it will never
Pass into nothingness ...."

Also in his sonnet written in a letter to Reynolds on January 31, 1818, which begins with 'When I have fears that I may cease to be,' he wrote;
"And when I feel, fair creature of an hour,
That I shall never look on thee more,
Never have relish in the faery power
Of unreflecting love ...."

This 'fair creature' was an imaginary maiden of Keats representing his principle of beauty. Keats's love of beauty is not an outcome of his love of Fanny Brawne. If we want to confine Keats's conception of universal love and beauty to the erotic love and physical beauty of Fanny Brawne, a great injustice

Keats, the poet of love and beauty

will be done to the poet. Perhaps Fanny's physical beauty may arouse the elemental impulses of the young poet when he was emotionally attached to her and it may have left an indelible impact even after her departure from his life; but his love of beauty does not begin and end in her. Fanny Brawne comes to Keats's life like a meteor and after a moment's dazzle she departs leaving Keats astonished with her snake-like glimmering of charming hue. But his thought-pattern is always moulded by his perception of beauty and he remains unchanged as a poet of love and beauty.

To early Keats beauty was essentially sensuous. There had been a gulf of difference between the ideal and real and between beauty and truth. In his later life, he has achieved the vision of the reconciliation and harmonization between the world of experience and the world of imagination and also he has identified beauty with truth. The development of his conception of beauty is the development from a purely sensuous idea to a kind of sensuous mysticism. To Keats, beauty is an object of imagination and the world around him provides the data

for it. He says, "what the imagination seizes as Beauty must be Truth—whether it existed before or not—for I have the same idea of all our passions as of love: they are all, in their sublime, creative of essential Beauty." Our 'passions' or emotional intuitions are the creative factors of beauty according to Keats. The Keats of 'Endymion' is a poet of love and beauty, but he loves particular beauties which are natural and erotic. Though the goddess of the Moon in 'Endymion' symbolizes the 'Principle of Beauty' and Endymion symbolizes the ideal lover in love with it and also though the poem shows Keats's sincere conviction of the immanence of beauty in human life and the way to the 'one' lies in the loving apprehension of many—Keats's sensuous response to the actual and the concrete is more clearly reflected than his metaphysical notion of unity or reality. It may be said that 'Endymion' is an allegory of the poet's supersexual love for a supersensual beauty.

The theme in general of the three renowned poems of Keats—'Lamia', 'Isabella' and 'The Eve of St. Agnes'—is love. The poem 'Lamia' shows a fine contrast between

the immortal and perfect love of Hermes and the nymph and the mortal and imperfect love of Lycius and Lamia. The poem represents in concrete terms the consequences of love that is not guided by 'Knowledge enormous.' Lycius had to perish for his love of Lamia because of his lack of knowledge and proper vision of love. As soon as the attempt is made to bring the all-embracing concept of love to some narrow and limited compartments, it becomes lifeless and spiritless—not only this but also that, which confers divine bliss and life-power to men, becomes extremely tormenting and furious.

"Love in a hut, with water and crust,
Is love, forgive us! — cinders,
ashes, dust:

Love in a palace is perhaps at last
More grievous torment than a her-
mit's fast:

Love, jealous grown of so complete
a pair,
Hovered and buzz'd his wings, with
fearful roar."

In 'Isabella' or 'The Pot of Basil' Keats immortalizes the love of Isabella to Lorenzo. The intensity and the virginal pathos of the poem is

supreme. Taking the story from the fifth novel of the fourth day of Boccaccio's 'Decameron', Keats has expressed his own vision of transcendent love. Boccaccio's story is a matter-of-fact, while in Keats's poem it becomes the crystalization of the immortal source of romance. Out of jealousy Isabella's brothers can kill Lorenzo, but they cannot destroy the immortal and transcendent love between him and Isabella. This suggests Keats's faith in the Platonic conception of love.

Keats has achieved the Everest of his achievement in the sphere of decorative and romantic poetry in 'The Eve of St. Agnes'—taking love as the central theme of the poem. This poem shows the fulfilment of love between Porphyro and Madeline. It is to be remembered that the poem is written in the first flush of his acquaintance with Fanny Brawne. His personal feelings, emotions and enchantments are deeply involved in the poem. Being frustrated in his real life, he tried to achieve success through his art which is not uncommon even with the great artists. In that sense, we may say that Keats has also

found the fulfilment of his love for Fanny Browne through the medium of the love between Porphyro and Madeline, because he knew perfectly well the frigidity of her feelings towards him and the improbability of a union with her. But it would be quite a narrow outlook on the part of the reader if he wants to interpret the poem in that light alone. We may find some wild involvements of Keats in this poem — and without it no work of art can be produced — but what is still more important is his detachment. He gives such turns and twists to his own personal feeling in the poem that it remains no longer personal to him but becomes general and universal. Herein lies the greatness of all true artists. Porphyro becomes symbolic of the 'poet' in the true sense of the term and Madeline becomes symbolic of the 'poetic soul' and their union becomes representative of the marriage between the poet and his poetic soul. The story of the poem, however, is exactly the story of love between Romeo and Juliet of Shakespeare. But Shakespeare in his play has presented a tragic vision of love between Romeo and Juliet;

while in 'The Eve of St. Agnes' Keats's vision of love is a vision of the divine comedy of ultimate fulfilment of the transcendent and ideal love between Porphyro and Madeline.

When we come to the conception of beauty of Keats, our first impression is that it is something which is incomprehensible. Though it is not completely incomprehensible, it is not easy either. In a letter to George and Georgiana Keats, who have urged him to marry, Keats writes: "The roaring of the wind is my wife and the stars through the window pane are my children. The mighty abstract Idea I have of Beauty in all things stifles the more divided and minute domestic happiness — an amiable wife and sweet children I contemplate as a part of that Beauty, but I must have a thousand of those beautiful particles to fill up my heart." In a moment of ecstasy of sensuous pleasures in the enjoyment of the beautiful objects of the world Keats has seen the effulgence of the eternal beauty manifested in the universe and so he identifies beauty with truth.

Plato in his 'Symposium' conceives of beauty as an eternal type

and an archetypal essence subsisting in the transcendent world of Ideas is the revelation of the Divine Beauty and is only relatively beautiful, mutable and variable. Ideal beauty is immutable, invariable and absolute, according to him. He, however, likes to identify beauty with the absolute good. Keats's conception of beauty is not very much different from that of Plato, and to my mind, his conception is even broader than that of Plato. Because over and above conceiving beauty as eternal, immutable invariable and absolute, Keats has seen its incarnations in the objective world as well. His conception is essentially subjective-objective. Keats recognizes the objective conditions of beauty such as unity, symmetry, proportion, harmony or order and he sees the ideal beauty through them.

The true artists comprehend the transcendent and infinite beauty in the things finite. Keats's nightingale is, of course, a finite thing, but he has seen the beauty of the song of the nightingale, which is unchanging and immortal. In that sense, his nightingale is not a bird of flesh and blood but an immortal source of joy and romance, like Wordsworth's mysterious 'Cuckoo'

or Shelley's magical 'skylark'. And it is not the song of the bird that makes it immortal but the beauty of her song that is eternal. 'The Grecian Urn' is as such a trivial thing, but Keats can see the highest manifestation of the eternal beauty in it and to him it is the 'unravished bride of quietness' which seduces man to leave the temporal meditations and to indulge in the thoughts of eternity bringing to him the message 'Beauty is truth, truth beauty'. In this connection Mr. C. M. Bowra says, "Truth is another name for ultimate reality, and is discovered not by reasoning mind but by the imagination. The imagination has a special insight into the true nature of things and Keats accepts its discoveries because they agree with his senses, resolve disagreeable discords and overwhelm him by their intensity. Keats calls this reality 'beauty' because of its overpowering and all absorbing effect on him." (The Romantic Imagination). This is an oversimplification of Keats's conception of beauty the range of which is much more wide than the 'reality' of 'the true nature of things' explored by 'imagination'. The beauty

of the real includes the beauty of pain, misery and ugliness as well as of pleasure, happiness and goodness. And, of course, Keats says in the same vein in which Shelly says, 'our sweetest songs are those that tell of saddest thought', that there is sorrow that makes 'sorrow more beautiful than beauty's self'. But this is not what man commonly calls beauty and Keats's identification of truth and beauty cannot be understood from this angle of vision. Mr. M. Murry truly observes that the great saying, 'God is love', has its meaning for those who understood it. Keats uttered another say-

ing worthy to stand with these simple and lucid finalities—'Beauty is truth, truth beauty'. To realise this beauty and truth is to realize the eternal Being through the medium of the world of experience. Indians conceive of God as Truth, Blissfulness and Beauty. Keats's Beauty is also his God though he has not expressed it directly. In the transitory and mundane world, beauty is unchanging, unvaried, divine and everlasting. It is the transmission of this message to the generations of mankind which makes Keats one of the greatest poets of England.

MADHUMITA :

**A GIRL
OF
THE
BLUE.**

Lo ! she is a beauty,
Of exceeding lavity ;
Her mind full of purity,
Bristling eyes with sparks of divinity,
Jaunted with heifer gravity ;
Proud of her virgin chastity,
Now, she looks with curiosity.
Gone of her jubility, —
Lest be choked and sealed of imparity ;
And lost of the pristine dignity,
Panted with pangs of insecurity ;
Besieged by branded bandity,
Marching with foul bravity ;
Cheers and jeers from clandestine vanity
Slave of the present poverty.
Hush ! there should be no piety,
Though of unprecedented rarity,—
Without the minimum of parity,
They are now complete unity,
Hearts thrilling in kissing gaiety ;
Nearly akin to the ancient fetis'h charity
This is the order of the Society ;
Of age-long woe-begone civility.

Prof. Rajat Ch. Deka

FEMALE EDUCATION IN VEDIC PERIOD.

Swapna Roy.

1st. Year B.A.

The standard of female education in the Vedic period in India was much higher in comparison to that of the known civilisations of the world. They composed poems, wrote dramas recited hymns and they were expert in painting, drawing, art and music. In that period women were eligible for the privilege of studying the Vedic literature. Some of the hymns of the Rigveda were composed by women. Unmarried man could not perform the Vedic sacrifices. From the two great epics - the Ramayana and the Mahabharata we can easily understand that women were given almost equal status as men. Kausalya performed a sacrifice for installation of her son in the throne ; the same was the case with Tara when her hus-

band Vali was about to leave palace to meet Sugriva. Kunti, the mother of Pandavas and Sita the wife of Rama were well versed in Vedic literature.

At that time for the study of the Veda girls had to undergo the initiation (Upanayana) like boys, but this system was discontinued in the Christian era. In the Vedic period there were no child-marriages and majority of the girls could prosecute there studies according to their wishes. Besides study of the Veda, music, dancing and the like were also taught to them. We find lady scholars taking keen interest in Mimansa, a new complex branch of study of the Veda which was drier than Mathematics. The women were well versed in the Upanishad also. Maitreyi, wife of

Yajnavalkya had a deeper knowledge of philosophy. Atreyi, of the Uttara-Ram-Charit was another lady, who was studying the Vedanta under Valmiki and Agastya. Some lady scholars of the age like Sulabha, Vadava, Prathiteyi, Maitreyi and Gargi seem to have made real contribution to the advancement of knowledge, for they enjoyed the rare privilege of being included among the galaxy of distinguished scholars, to whom a daily tribute of gratitude was to be given by a grateful posterity at the time of the daily prayer. There was provision of co-education, boys and girls were educated together while receiving higher education. Sometimes love marriages used to take place as a consequence of it.

Female education was of high standard down to the end of the Mauryan period. It received a great set back during the later period due to the deterioration of the religious status of women. Gradually women were debarred from receiving Vedic

education, as it was not possible to complete the Vedic course before their marriages which took place at the age of sixteen or seventeen. From Alberuni we learn that in the 11th. century Hindus used to marry at an early age and that a Brahmana was never allowed to marry a girl above the age of 12. When it was regarded as an ideal to celebrate a girl's marriage at such an age, female education could hardly prosper. Though it received a great set-back the girls in rich, cultured, aristocratic and royal families were given a fairly good literary education. In south India some educated ladies in cultured families composed poems in Prakrit — their names were — Reva, Roha, Madhavi, Anulakshmi, Pahari, Vaddhavahi and Sasiprabha. The Buddhist movement in the earlier period gave an indirect impetus to female education and produced a number of nun-poetesses. During the Muslim rule the percentage of literacy among women went down very rapidly.

NEAR THE BOROLY

Sunil Kr. Das.
2nd. Year B.A.

Near the river Boroly there the Cottage smilies,
She's still busy with her household work wild;
There were very few to praise her and the place disclose,
Her growth is like a summer-swelling Rose,
A girl she is, to all the house dear;
And feels herself joyous working the year;
Her house unknown to all the light train.
But only one knows who was pained in her pain;
The long penniless beggar was her guest,
Whose helpless prayer melted her breast;
She herself never felt rich and proud,
Loved all the creature of God and to love allowed;
At temple she with meek and smiling face,
Prays to God in the venerable place,
Even the children followed with endearing wile,
And called her the sharer of their love and smile;
To them her heart, her love, her grief were given,
But all her serious thought was there in Heaven.

"The roots of education are bitter, but the fruit is sweet"

— Aristotle —

AL-MUTANABBI, THE MOST CELEBRATED POET OF ARABIA.

Prof. Makibar Rahman

The modern Arab world even to-day considers AL-MUTANABBI as a highly talented poet and places him among the most popular and oft-quoted writers. His real name was ABU'L-TAYYIB b. AHMAD b. HUSSAIN and is more generally known by his nickname AL-MUTANABBI, the 'pretender of prophecy.' He was born in the year 915 A.D. at Kuja, a city of commerce and learning.

AL-MUTANABBI was sent to Damascus and other towns of Syria to complete his education. There he devoted himself to his studies and acquired knowledge of pure Arabic language. His mastery of Arabic language has been amply displayed in his poems. He owes his greatness to his long stays with the Beduins.

Some biographers relate that during his youth he associated himself with shītes conspiracies and joined in the 'radical politics-religious movement.' The climax of his youthful ambition came when he pretended to be a prophet with a new Koran. To this episode he owed his sobriquet 'pseudo-prophet.'

As a Court poet :—

In 948 A.D. he was welcomed to the court of Saifu'l-Dawla at Aleppo where he received great favours. In return of the slavish patronage of the ruler, AL-MUTANABBI celebrated his generosity in a series of splendid eulogies. These 'QASIDAS' (odes) he composed rank with the greatest masterpieces of Arabic literature. According to prof. A. J. Arberry "his genius reached full maturity in these odes."

Al-Mutanabbi, the most Celebrated Poet of Arabia.

After nine years' stay at Aleppo, he was to leave the court. Afterwards he was invited by Ikhsidite al-kafur, the ruler of Egypt and 'ADUDU'L-DAWLA, the Buwayhid, ruler of Shiraz. In Egypt and Shiraz the poet composed some brilliant poems in praise of these two patrons. On his way back to Baghdad, he was attacked by a gang of robbers and was slain together with his son in the year 965 A.D.

A Review of his Diwan:—

The popularity of AL-MUTANABBI, is shown by the numerous commentaries and critical treatises

"Him (sayfu'l-Dawla) have I visited when sword in sheath was laid,
Aad I have seen him when in blood swam every blade;
Him, both in peace and war the best of all mankind,
Whose crown of excellence was still his noble mind."

"Do foes by flight escape thine onset, thou dost gain
A chequered victory, half of pleasure, half of pain.
So puissant is the fear thou strik'st them with, it stands
Instead of thee, and works more than thy warriors' hands.
Unfought the field is thine: thou need'st not further strain
To chase them from their holes in mountains or in plain.
What! 'fore thy fierce attack whenever an army reels
Must thy ambitious soul press hot upon their heels?
Thy task it is to route them on the battle ground:

on his 'DIWANS'. ABU'L 'ALA al-MA'ARRI, himself an illustrious poet and a man of letters, confessed that he had sometimes wished to alter a word here and there in MUTANABBI'S verses, but had never been able to think of any improvement. "As to his poetry" says Ibn Khallikan, "it is all perfection."

It is not an easy task to reproduce his poetry into another language and specially his legerdemains which is very conspicuous in his poetry. The line translated below may be taken as a favourable and sufficiently characteristic specimen of his style.

No shame to thee if they in flight have safely found,
Or thinkest thou perchance that victory is sweet
Only when scimitars ard necks each other great?'

"My deep poetic art the blind have eyes to see,
My verses ring in ears as deaf as deaf can be.
They wander far abroad while I am unaware,
But men collect them watchfully with toil and care."

"She shone forth like a moon, and swayed like a moringabough,
And shed fragrance like ambergris, and gazed like a gazelle.
She loosed three sable tresses of her hair,
And thus of night four nights at once she made :
But when she lifted to the moon in heaven
Her face, two moons together I surveyed."

"I was merely an arrow in the air,
Which falls back, finding no refuge there."

AL-MUTANABBI usually followed for writing heroic poetry. He is appreciated as the supreme exponent of heroism. Some of his famous verses like the following show that even his boasting was the boasting of a hero.

"I have slain the man that sought my heart's blood many a time,
Riding a noble mare whose back none else may climb,
Whose hind and fore-legs seem in galloping as one ;

Al-Mutauabbi, the most Celebrated Poet of Arabia.

Nor hand nor foot requireth she to urge her on.
And O the days when I have swung my fine-edged glaive
Amidst a sea of death where wave was dashed on wave !
The desert knows me well, the night, the mounted men,
The battle and the sword, the paper and the pen."

In his poems the language appears to be exactly appropriate and prove to be supremely memorable. That is perhaps the surest proof of his universal greatness. In respect of his grand style al-MUTANABBI may be called the Victor Hugo

of the east. But it is also true that he is at the head of all the poets who were born and who flourished in Islam just as shakespeare for the English men and Dante for the Italian.

N.B. - (AL-MUTANABBI'S verses quoted here are translated by R. A. Nicholson the author of 'A literary history of the Arabs')

EXPEDITION

Syed Gamal Abdul Hamid
P. U. (Arts)

Gynocracy is loosed upon the world
Their lives enter into the syndicate satan
Instead of driving out the Devil,
They are committing more and more evil.
Though the girls are imitating the boys
And adonize with men's attire,
And try to keep pace with men ;
Yet the sex is quite unchangeable.
It seems to be true
A girl is like a zero,
Unless it is put after some figures
It'll lose all its value.
They have been making expedition against the ugliness
Making alliance with cosmetic and nudism.

: The Problem of Student Unrest :

By
PRINCIPAL B. S. BAHL, PUNJAB.

THE term "Student Unrest" has been frequently used in the context of disturbances occurring in schools and colleges during the last few years. This is, in fact, another name of mass indiscipline, or community indiscipline arising out of general discontentment and dissatisfaction among the students.

The Technique :

The students always have grievances in every institution. Some are genuine and others fabricated. The "student leaders" taking advantage of the favourable circumstances foment the trouble and ultimately succeed in bringing forward the character of demands. These demands range

right from the removal of the Principal or a lecturer, abolition of punishments, reduction of fees, postponement of examination and in some cases, coming down to adjustments in the time-table, or even the provision of more glasses for drinking water.

The pattern of student agitation is the "same" every where. The students defy the administration, raise slogans, smash glasspanes, damage furniture and later take out procession ending with a mass meeting. This is usually followed by a general reaction in the neighbouring institutions, and gradually spreads far and wide, assuming the form of a wave. It ultimately poses

a country-wide problem. When the trouble actually starts, political leaders and other outside elements jump into the field and take up cudgels on behalf of the students. These self-imposed leaders incite the student-community for a bigger agitation under the pretext of getting the charter of demands accepted.

Outside Influences :

The utterances of our so-called leaders including Ministers, Governor of States, Deputy Commissioners, and other leaders of public opinion instead of being helpful in restoring discipline add fuel to the fire, as they often try to justify the student-agitators without speaking a word to condemn their defiant attitude and acts of violence. The students can be led or misled very easily and a word of encouragement from a person occupying an exalted position could be enough to start another agitation. The interference of the Government of the District authorities in the internal affairs of the institution cuts at the roots of its autonomy and places the college administration in a very embarrassing position.

The problem of student unrest is not a simple law and order problem. Of course the situation could be controlled greatly if the students are not considered a privileged class when they take the law in their own hands. If they know that they would be treated as any other law-breaker, this would naturally have its salutary effect. But the malaise of student indiscipline has deeper roots and we have to look at the problem dispassionately from the angle of an educator. I am afraid, we, the administrators and teachers cannot escape the responsibility for the doings of our pupils. The students are what their teachers, their parents and the society make them. Let us be bold and share the blame and try to diagnose the disease of student-indiscipline which, in fact, is not a disease but symptom of numerous ailments and weaknesses in our present system of education. Since we are all educators, let us see how best we can remove these weaknesses. If we succeed in doing so and thus producing good citizens who in turn will be the makers of future society, the problem of student unrest will be solved for times to come.

Purpose of Education :

In the modern age when rapid advances are taking place in the field of science and technology, human values are changing fast and the philosophy of education has undergone re-orientation all over the world. The real purpose of education is to make man a man first and an engineer, doctor or a lawyer later.

The college education can no longer be restricted to class-room teaching and should not be so designed as to train the students for life and to make them useful members of the society. The youth of today is wide-awake and desires to be assured of alround development of his personality—physical, intellectual and moral development. He no longer wishes to have a feeling of being neglected and having insecure future, he naturally wants to find ways and means for self-expression and sense of achievement, and when opportunities for this are denied to him, he gets frustated and develops in him the spirit of revolt.

Remedies.

From my own experience as administrator in colleges for quite some time, I would make some concrete suggestions for improvement of education and discipline in our institution :—

- (i) appointment of right type of teachers ;
- (ii) selective admissions ;
- (iii) introduction of modern methods of instruction and evaluation ;
- (iv) maintenance of personal record of students and effective personal contacts between teachers and the taught ;
- (v) strengthening of student welfare services ;
- (vi) moral or religious direction to students ;
- (vii) involvement of society in the efficient running of the institutions and the provision of adequate funds.

Right type of Teacher :

The appointment of right type of teachers in colleges and universities is of paramount importance.

The persons selected for the profession should not only be scholars of repute in their respective disciplines, but should also be able to inspire confidence in their pupils as their true friends, philosophers and guides. They should be able to set example before the students by their quality of leadership, fine behaviour and high moral character. Unfortunately, on account of low salaries we often do not get the right type of teachers who themselves sometimes create problems. If the teachers have to adopt the agitational methods for achieving their goals, what could we expect of our pupils? Our need at the moment is highly capable teachers devoted to the profession who not only should create interest in their subject but also mould the character and personality of the students. I would propose that the appointment of teachers in colleges should be done by a highpowered selection committee consisting of members of the Management, Principal and experts from the Universities as suggested in Kothari Commission's Report. This would minimise the chances of favouritism in respect of the selection of Staff in our institutions.

Selective Admissions :

In our country, 85% of higher education at present is being imparted in private colleges, which are unfortunately receiving extremely inadequate financial assistance from the government and the resources from private donations have almost completely dried up. Therefore, private colleges are compelled to have indiscriminate admissions to balance their budgets. If the colleges in the Punjab are also given grants by the State Government on the same basis as is given to Delhi colleges, selective admissions can be introduced in our institutions. From my own experience, I have found that the student-agitations are started by relatively small number of students who have no interest in studies and who come of well-to-do families and who got plucked or secured III division marks in the last University examination. No worthwhile work in colleges can be done unless these so called student-agitators are weeded out at the time of admissions. We are a poor country and we should invest for higher education only on the really deserving students who after receiving education in colleges and

The Problem of Student Unrest

universities become assets of the nation. Such students as are not able to get admission to colleges may be directed to join technical institutions or to adopt some other vocations of their aptitude.

Modern Methods of Instruction and Evaluation :

The lecture method of instruction followed in our colleges is outmoded and has been discarded by the advanced countries since long. Instruction in our colleges should be made 'student-centred' and the lectures should be replaced partly, if not wholly by discussion groups, tutorials and seminars so as to involve the students actively in the process of learning. The students should be taught to study on their own rather than to depend entirely on the class lectures. The libraries of the colleges should not serve simply as store-houses of books but also provide reading seats at least for one-third of the total student population in the institution. The students should be made library-minded and to spend more time in the library than in the classroom. It is

not for me to say that switch-over to Open-Shelf system in our libraries is long over-due and, in fact, the University should insist on this reform and the U.G.C. should be able to provide funds for the purpose.

personal Records of students and Effective Contact :

In order to attend to the personal problems of students, it is essential that we should evolve a detailed and handy system of maintaining their personal record in our colleges. Such record containing information about the academic performance of student, his attendance, leave applications and other relevant information about his parents and their financial position can be of great help to the administration in the maintenance of discipline. In a large institution as mine, it is necessary that provision be made for appointment of a separate Dean of Instruction as also a Dean of Student Welfare for this purpose. While the former would assist the Principal in looking after the instructional side the latter could be helpful in the maintenance of discipline and in

organizing the welfare activities in the College

With a large number of students now joining colleges, the personal contacts between teachers and the taught are becoming rather thin. Misunderstanding between the college administration and the students often arises on that account. An effective machinery for having closer contacts between the teachers and the students must be evolved through the organization of Tutorial groups. The teachers-in-charge of these groups should come closer to their wards and should help them in solving their academic as well as personal problems. A suitably elected organization of students on the lines of the Central Association, the constitution of which has been laid down by our University, must be formed in the very beginning of the session. Frequent meetings between the Principal and the elected representatives of the students can go a long way in assuring smooth functioning of the college.

Student Welfare Services :

On account of meagre financial

resources, the student welfare services including the health centres, cafeterias, Co-op. Stores and hostels etc. are not being run properly in our colleges and this gives rise to dissatisfaction amongst the students. In fact, the student welfare services in many institutions are conspicuous by their absence. The organization of extra-mural activities, games and sports for a large number of students are not paid due attention in our institutions. 'Earn while you Learn' programmes should be made a feature in our colleges so that the students could be taught the 'dignity of labour' and to lead a life of self-respect. If we make an honest effort to channelise the exuberant energies of the young students and keep them busy in constructive and useful programmes, the problem of indiscipline in colleges may not remain insoluble.

Moral or Religious Direction :

The absence of religious and moral instruction in our educational institutions must be partly held responsible for the present student un-

rest. As a secular State, we do have the freedom of worship, but this does not mean that our youngmen and youngwomen studying in colleges should not be imparted some basic understanding of religion and spiritual ideas which are of fundamental importance for giving them a moral direction. If we wish to put our students on the right path, the sanctity of morality and religion must be impressed on their minds, whereby we will also be able to infuse in them the spirit of patriotism and loyalty to their *alma-mater* and the country.

Involvement of Society and Provision of Adequate Funds :

I have already observed that the society must take active interest in the education of its youngmen and youngwomen who are its future architects. The students spend more of their time at their home and elsewhere than in the colleges. The impact of the society in moulding the life of the students cannot be un-

dervalued. Moreover, education like defence should not be left to the professionals alone. Let the distinguished members of the society involve themselves actively in the running of educational institutions and providing adequate funds for these. Undoubtedly, our goal should be purposeful and quality of education. A nation which is not prepared to pay for 'quality education' will pay heavily for the want of it. In an advanced country like U.S.A., private institutions are considered to be the best because the society and the state take great care not only in providing adequate funds but also in the actual governing of these institutions so as to cater to the growing needs of the community. In India, the number of private institutions is relatively large but the condition of most of these is deplorable. They are left to their own fate - neither the government nor the society takes care of them. In my opinion, ill-equipped, poorly administered institutions and the lack of dedicated persons at the helm of affairs ultimately lead to indiscipline in our students. Here, I must add

that undoubtedly the government and the managing committees should come forward to help the private institutions in a generous way but they should not interfere with their autonomy. It is unfortunate that some politicians at the helm of affairs of our colleges exploit their position and interfere with the internal administration for their selfish ends, thus often creating groups and parties amongst the teachers

and the students, which gives rise to indiscipline and uncongenial atmosphere for sound education.

In conclusion, let me say once again that students are the image of their teachers, parents and the society, and if all these discharge their duties adequately and the students realize their responsibilities, we can certainly achieve proper tempo of discipline and purposeful education in our institutions.

JEST A MINUTE .....

THE Gauhati City-Bus was crowded and a lanky gambler was crowded into a seat next to a pretty girl whose short skirt kept creeping up over her knees. She fought a constant though losing fight with it; she kept pulling it down, but as soon as she let go, it began to slide again. In desperation she gave it one hard yank and thus drew the attention of her companion and then looked up to meet his eyes.

"Don't rip your calico, sister," he advised her. "My weakness is only

*

*

*

*

*

The father lay dying and begged his son to follow his footsteps. "Remember I owe my success to two principles, honesty and wisdom."

His son asked him how he defined these two principles.

The father said, "Honesty means if you promise a man to deliver his merchandise; you must deliver it come hell or heaven. Even if it means losing money and bankrupting yourself— you must deliver."

The son said he would promise, and then asked about wisdom. The father answered, "Jerk, who told you to promise?"

"Darling," said a young newly-wed film-star to her husband as he carried her across the threshold, "I seem to know this house. Are you sure we haven't been married once before?"

"What's your uncle?"

"A cannibal."

"Just a minute. Don't you know that a cannibal lives on other people?"

"That's my uncle. He's been living on us for twenty years."

A business man once had an assistant whose intelligence he strongly suspected. Finally, he decided to put him to the test.

"Robert," he called.

The young assistant came over: "Yes, sir?",

"Robert, how many Pan-cakes can you eat on an empty stomach?"

The assistant pondered, "Oh, about six," he said finally, puzzled.

"Wrong," bellowed the business man. "You eat only one on an empty stomach. After that one, the stomach is no longer empty."

He was the only witness to the car-accident. The copper asked his name.

"John Smith," he said.

"Give us your real name," ordered the copper.

"Well," said the witness, "put me down as William Shakespeare."

"That's better," said the copper, "you can't fool me with that Smith stuff."

*

*

*

*

"Excuse me Sir," said the father, "but aren't you the gentleman who fetched my daughter out of the Shillong-lake yesterday?"

"Why Yes, I am," said the counterfeited rescuer.

"But don't bother about it—let's just say nothing more about it."

"Say nothing about it!" shrieked the father. "Indeed man where's your cap?"

*

*

*

*

The forty-three years-old girl was madly in love with the Indiarubber man in the circus. "We want to become engaged," she complained, "but my father won't let me. What shall I do?"

"Your father is right," said her confidant. "It might be a long drawn-out-affair."

*

*

*

*

An English lady, one of those self-appointed morality commissioners, accused a workman of having become a drunkard because: "With my own eyes, I saw his bicycle standing outside an inn." The workman made no direct defence. That same evening, he merely put his bi-cycle outside her door, and left it there all night.

THE KORAN

Farid Ahmed.
1st. year B. A.

O the Koran! Who you are?
What you are?
Why you are?
O the Koran! who you sent?
Whom you sent?
Why you sent?

O the people! I am the soul
Of your goal
That you feel.
O the people! purpose is that
Make you bright
On the path of right.

x(+)x

Democracy and its success.

Prof. H. Sarmah.

As distinct from other forms of govt. it is a govt. by the people. Here the supreme power is vested in the hands of the people. People are the ultimate sovereign in a democratic govt. They are sovereign; because the executive and legislature are politically responsible to people

Here people are guaranteed certain rights by which they are able to develop economically, socially and politically. In democracy there is the principle of universal adult franchise. Universal franchise enables every adult citizen to participate in the function of the govt. directly or indirectly. Mill regarded this form

of govt. ideally the best policy. Laski similarly opines that no philosophy of politics can satisfy the demands of the individual, unless it is based upon democracy. The best definition of democracy is given by President Lincoln, according to whom democracy is a govt. of the people, by the people and for the people. Critics however, say that it is a govt. of the politicians by the politicians and for the politicians.

Democracy no doubt has its own defects but "no form of govt." as to well maintains "is a panacea for human ills." Democracy may not be able to bring about efficient and trained persons to the services of the state, it may not be able to create a sense of fellow-feeling, but comparing with other forms of govt. we must justify it. The world in different times tried different govts. such as unlimited monarchy, aristocracy, oligarchy etc. But there is no desire to go back to them. Burns has remarked "no one desires that the existing representative govts. are defective, but even, if an automobile does not work well, it is foolish to go back into a farm cart, however romantic." If we carefully

examine dictatorship we must give it up as a bad form of govt. as it is based on force. It is against the individual liberty and also antagonistic to the development of human personality. Therefore, it is meaningless to search for another form of govt. instead of improving what we have.

The essence of democracy in the words of Mazzini is "the progress of all" through all, under the leading of the best and the wisest." Our political democracy is meaningless without economic democracy. Therefore political and social democracy must be combined with the economic democracy. Capitalistic democracy is now out of date, as it does not satisfy the needs of the common people. The present democracy must be able to equalize the opportunities and remove the economic disparity. Our social and political needs are prior to economic needs. Nehru himself said,—"whatever govt. one wants it is the betterment of the human beings and that betterment the very first and obvious thing is material betterment freedom from economic pressures, hunger, poverty and the like, because one cannot march

Democracy and its success

ahead unless these economic pressures are removed."

The problem of democracy is, will democracy survive or not?

If democracy is to survive, if it is to play a permanent role in the country, the people must have the sincerest belief in democracy. If any attempt is made to destroy democracy, people must be able to save it by destroying the destroyers of democracy.

Another prospect of democracy will rest upon the disappearance of factionalism—if not disappearance at least control of factionalism.

War and poverty, Delisle Burns rightly observe, are the greatest enemies of democracy.

War not only means the state of hostility among the nations, but also means the preparations for it. War brings an atmosphere of fear and hatred where rational thinking of men is removed from their minds. In such an atmosphere democracy cannot survive, because here international politics are discussed more on sentiment than on reason and justice. To speak in the words of Secretary General U. Thant "as

long as we have actual wars or situation and relationship among the nations of the world which can easily deteriorate into war, we should not achieve the flowering of democracy or realize its full possibilities even at the national level, let one in the community of nations."

Poverty is another danger of democracy. It means not only inadequate income but also means fear of unemployment, want etc. Being unemployed and worried about the wants people lose faith and mental peace. They lose their rational thinking and judgement.

They criticise the existing political and economic system and welcome any other system which can bring their economic security.

So, for the success of democracy there must be certain conditions. The first condition is that there should not exist any serious inequality of wealth in the nation and the citizens should have a sense of social and economic security. Secondly, the people should be imbued with the sentiment of rational unity. They must be educated to choose and control their leaders

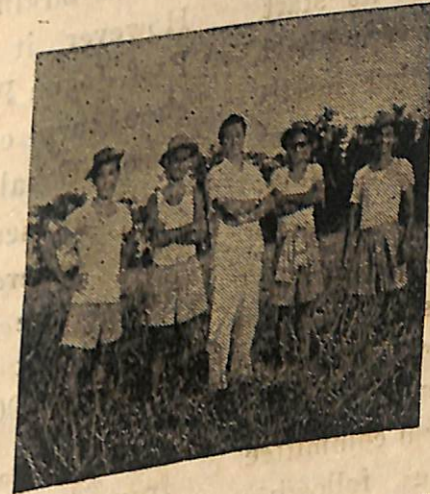
wisely and lastly, people must take

active interest in public affairs.

[Democracy arose from thinking that if they are equal in any respect they are equal absolutely.]

— Aristotle —

A brief History of the Rangia College Model Agricultural Farm.

The President, In-Charge and the members of the Farm Committee.

THE very term College Farm means something new-a venture. Because so far there has been no college agricultural farm in India attached to any arts college. Rangia college is the solitary exception to introduce such a novel idea in dev- eloping colleges particularly situated in rural areas having plots of land under its possession.

Rangia college came into being in 1963. The Govt. was kind enough to grant 75 bighas of land laying bare in the Bangaon V.G.R. In 1964 we were discussing with the present principal to make our college a residential one along with a model agricultural farm attached to it. But we could not translate our idea

into practice because of the lack of active initiative coming from any corner. Meanwhile we were discussing the plans and programmes to open the farm in the college field and the final decision of its start was passed in the G.B. meeting held in November/67 and in that meeting I was appointed In-charge of the farm with a sanction of Rs. 1500/-.

From that day I was extremely eager to implement the long-drawn project. I held elaborate discussion with the local B.D.O. and final plans and programmes of implementation were chalked out. A small farm committee was formed with the following members of the teaching staff:-

1. Principal B. N. Bordoloi,
Chairman.
2. Prof. G. C. Bhuyan : In-charge.
3. Prof. J. C. Choudhury : Member.
4. Prof. J. N. Pathak : Member.
5. Prof. G. Phatowali : Member.

The local B.D.O. was kind enough to lend us the tractor, seeds and manures to our farm. A tractor was brought and ploughing began which was nearing completion in March '68. But the tractor went out of order

and I was at a loss. It was high time for sowing ahu seeds. So far I was given Rs. 300/- only by the authority. Now the critical problem was of buying two pairs of bullocks. However, it was solved easily when Prof. Jogen Pathak and Prof. Jyotish choudhury came forward with their unconditional monetary help. I express my deep sense of thankfulness for their generous help. With that money we bought two pairs of bullocks at Rs. 1382/- in which I paid Rs. 100/- only.

We started sowing of ahu crops from the 18th. April '68 which was completed on 5th. May '68. Ahu crop was sown over 43 bighas, maize 3 bighas, arahir 3 bighas and 1 bigha was used for vegetables. On two bighas, the yiesung variety was done on experimental basis.

Although we are having two regular servants, still we the four members of the staff had to work hard on the field. The luxuriant growth of the paddy plants and the charming scene of the whole field had made us forget our labours completely. On the 28th. July '68 the harvesting was opened by

Sri Mahendra Hazarika, Minister of Community Development, Assam amidst the cheers of a huge gathering.

The harvesting of the crops is continuing. We expect to get at least 450 maunds of ahu of local variety. After that we are expecting to do mustard cultivation on large scale and wheat, potato and other seasonal rabi crops on small scale.

We were encouraged and inspired from time to time by the kind visit of the following dignitaries:- Finance Minister, Deputy Agricultural Minister, Education Minister and community Development Minister of Assam; Education Secretary, Jt. Director, Agriculture, Development commissioner, D.A.O. and many others. I, on behalf of the farm committee, offer my gratitude to them.

Our farm is still in a rudimentary stage, so we cannot claim any achievement. Still mention may be made of the following:- for the establishment of the farm we got a sanction of Rs. 400/- from the Anchalic Panchayat, Rangia. A work of Rs. 1500/- (approximately) was completed when we made a deep drain demarking the college bound-

dary. This demarcation brought at least 10 bighas of land under the actual possession of our college for which we had to face some unbecoming behaviour of some neighbouring persons. However, it did not frustrate us. The Revenue Minister has promised to allot another 25 bighas of land for our college farm attached to the college land. Already the charge of the tractor and the price of the ahu seeds borrowed from the Rangia A. P. had been made free by the Govt. of Assam. However small may be our achievements, there is no denying the fact that the overall colour of the college has been changed by our novel venture.

In fine, I extend my thankfulness to Mr. Nagen Deka, B. D. O. for his kind help and good service for the development of the farm. My thank goes to our Principal whose encouragement and inspiration were at the root of the farm. I will remember with gratitude the service and co-operation rendered by my beloved colleagues Mr. J. Pathak, Mr. J. Chaudhury and Mr. G. Phatowali. My thankfulness goes

to all my colleagues for their help and co-operation in making the farm success. Jt. Secy. Mr. Agarwalla also will be remembered by me. Mr. Iswar Deka deserves appreciation from the farm Committee. My thank goes to all the neighbouring villagers and

students who had contributed directly or indirectly to the success of the farm.

Long live Rangia College.
Let Rangia College Model Agricultural Farm thrive.

Prof. G. C. Bhuyan,
In-Charge, Farm Committee.

A brief life-sketch of the late lamented Siddhinath Sarma, Founder President of the Rangia College.

Late Siddhinath Sarma, son of late Dandinath Sarma was born in a tiny village, Nakul (adjacent to the Rangia Town) in the month of May, 1891. He received his education in the Cotton Collegiate High English School, Cotton College from where he secured his Bachelor Degree in science and Barle Law College, Gauhati. He joined the Gauhati Bar in the year 1934. But activities of a busy public and political life that began as early as 1926 hardly gave him enough opportunity to concentrate his time and energy on practice. He jumped into the political field to fight out from the Britishers the great gift of God—Freedom of the motherland. He was elected Secretary, Gauhati District Congress Committee

in the year 1926 and shouldered the responsible duties of his office till 1937. He was Accomodation Secretary of All India Congress session held at Pandu in 1926. From 1937 to 1950 he was Secretary of Assam Pradesh Congress Committee. During the 1950—52 term he was President, Assam Pradesh Congress Committee as well as member of the Working Committee of All India Congress Committee. For several terms he was member of the All India Congress Committee. Excepting one term he remained a member of the Gauhati Local Board from 1924 to 1952 while also becoming a member of the Gauhati Municipal Board for a term. During this period he was elected Vice-Chairman for two terms, and Chairman for another two terms in

the Gauhati Local Board. From the year 1937 to 1946 he was Deputy Chief Whip of the Assam Legislative Assembly, and in the year 1952 he was elected Deputy Leader of the Congress Party, Assam Legislative Assembly. He served the State of Assam as Minister, P.W.D. including Flood Control and Irrigation, Transport including Nationalization of Transport, Co-Operative and Rural Development from 1952 to 1957. In November, 1959 he was again appointed President of the Assam Pradesh Congress Committee and in the last but one General Election he was re-elected to the Assembly and became Minister for Revenue, Transport and Forests.

During the Independence Movement of the country he courted arrest and under went imprisonment for as many as five times.

It is really a happy thought that a person dedicated to the manifold service of the country could also spare some time from his busy life to start building up of an institution for higher studies—'RANGIA COLLEGE.' He was the Founder — President of the Rangia College since its very inception in the year 1963. till 7.10 p. m. on 18th. May, 1966, the fateful hour which ended the career of a noble son of the country.

May God bestow eternal peace upon the departed soul.

= EDITOR —
RANGIA COLLEGE.
MAGAZINE.

SECRETARIAL REPORTS. 1967-68.

General Secretary.

My heart leaps up with joy at having the privilege of writing a few lines in the column and to start with I must first of all offer my heartiest thanks and gratefulness to my student friends for giving me the opportunity to serve them in the capacity of secretary General of the session of 1967-68. I also owe my allegiance to the union colleagues for their fullest co-operation to facilitate me in functioning my job, a position admittedly quite thorny for a novice like me.

The activities with regard to General Secretary are many. Within this stipulated period, to the best of my belief, left no stone unturned

to strive best to improve our College Union.

The last year was an eventful one. The 24 th. January was observed as the 'Demand day' everywhere in Assam to raise the voice of protest against the Federal plane proposed by the Govt. of India. To safeguard the national integration our Rangia College too observed it peacefully. While the people of Assam demanded on the 23rd. August that a second oil refinery must be established in Assam, our college also raised the same voice. I had the good fortune, to join the "All Assam Students Federation" at Jorhat as the delegate of Rangia College in this concern. The marvellous incidents caused at Gauhati on the 26th. January, is a great loud mark of

the century. Rangia also was then in a position to follow the same incidents. But I feel proud to mention that in my smooth guidance Rangia had not to suffer.

We celebrated the "College Week" and the "Freshmen's Social" with due pomp grandeur. I must express my thankfulness and gratefulness as well to Hon'ble B. N. Banerjee, Reader of the English Dept. of Gauhati University and Hon'le S. C. Rajkhowa, D. P. I. Assam for having taken the trouble of gracing the last mentioned celebration respectively as its guest in chief. Both the celebrations were graced by our Rev. Sir B. N. Bardolai, Principal of our College as its chairman.

I feel overwhelming pleasure that new College building has since been completed providing well accommodation to the students. I must acknowledge that the College authority has paid a keen interest for the upliftment of the institution all round. Yet there are many difficulties to overcome. The necessity of the hostel accommodations to the students hailing from far away places is badly felt and it is also

an admitted fact.

Before concluding my secretarial report, I acknowledge my indebtedness to the staff of the College, specially to my honourable principal B. N. Bardolai, prof. J. Choudhury and prof. G. Phatowali whose unfailing guidance and blessing were constant source of inspiration for me in all hazardous fields.

Last but not the least, I offer once again my sincere thanks to the student friends of the College but for whose affection and active help I would have cut a sorry figure.

Thanking you all
Abed Ali
General Secretary

Secy. Games & Sports.

At the beginning of my report, I have the privilege to convey my heart-felt gratitude to the student friends of our college for giving me the opportunity to serve them as

their Games Secretary for the session 1967-68.

Our College Week festival was held on 20 th. December/67 and it came to an end on 23 rd. December /67. Various competitions of games and sports were held in this colourful festival. Among the prize winners Mr. Chandradhar Kalita (1st. yr. T.D.C.) and from female students Miss Malati Patowary (1st. yr. T.D.C.) won the bestman prizes. I like to point out that the number of competitors from both boys and girls were very poor and I hope that in future a large number of students will participate in various events.

In the end, I offer my heartiest thanks to prof. Abdul Ali (Games Incharge) and prof. J. Choudhury, prof. G. Phatowali, prof. J. Pathak for their kind help and guidance in all my activities. I also convey my heart-felt thanks to our honourable principal and to the professors and students of our College.

Thanks—
Hareswar Deka
Secy. Games & Sports

Boys' events

Shot put.

- 1st. Kabindra Mahanta.
- 2nd. Chandradhar Kalita.
- 3rd. Subhas Choudhury.

100 metres race.

- 1st. Kaliram Sut.
- 2nd. Isha Saikia.
- 3rd. Khasnur Ali.

Running Broad Jump.

- 1st. Khasnur Ali.
- 2nd. Isha Saikia.
- 3rd. Kaliram Sut.

High Jump.

- 1st. Isha Saikia.
- 2nd. Khorsan Hazarika.
- 3rd. Subhas Choudhury.

Hammer throw

- 1st. Kabindra Mahanta.
- 2nd. Praneswar Das.
- 3rd. Chandradhar Kalita.

Javeline throw.

- 1st. Gopal Ch. Baro.
- 2nd. Subhas Choudhury.
- 3rd. Isha Saikia.

Discuss Throw

- 1st. Gopal Ch. Baro.
2nd. Kabindra Mahanta.
Chandradhar Kalita.
3rd. Kaliram Sut.

Pole Vault

- 1st. Isha Saikia.
2nd. Kabindra Mahanta.
3rd. Shahjahan Shah.

200 metres race.

- 1st. Kaliram Sut.
2nd. Chandradhar Kalita.
3rd. Khasnur Ali.

400 metres race.

- 1st. Khasnur Ali.
2nd. Kaliram Sut.
3rd. Chandradhar Kalita.

Hop-step and Jumb.

- 1st. Chandradhar Kalita.
2nd. Khasnur Ali.
3rd. Isha Saikia.

1500 metres race

- 1st. Chandradhar Kalita.
2nd. Khasnur Ali.
3rd. Isha Saikia.
4th. Kaliram Sut.

Girls' events.

Shot put.

- 1st. Malati patowari.
2nd. Aziza Khatoon.
3rd. Gowri Kalita

Cricket Ball Throw

- 1st. Aziza Khatoon.
2nd. Gowri Kalita.
3rd. Malati Patowari.

Javeline Throw.

- 1st. Malati Patowari.
2nd. Aziza Khatoon.
3rd. Gowri Kalita.

Discuss Throw.

- 1st. Jubeda Begam.
2nd. Malati Patowari.
3rd. Aziza Khatoon.

BEST MAN

Boys'—

1. Chandradhar Kalita.

Girls'—

1. Malati Patowari.

Cultural Secretary.

At the very out-set I express my gratitude to all the student friends who had given me this opportunity to serve them as their Cultural Secretary for the session 1967-68. I gratefully acknowledge the sincerity, help and co-operation of the innumerable student friends but for whose help, it would have been practically impossible for me to run my office smoothly.

I began my assignment with the celebration of the annual College Week festival which was held from 20th. Dec'67 to 23rd. Dec'67 in the midst of much enthusiasm. Music competition and one-act-play competition were held amidst good gathering where a large number of boys and girls participated. Mr. Pabin Kalita was adjudged to be the best actor and Miss Nilima Khatoon was adjudged to be the best singer of the year.

The prize distribution ceremony was held on 23rd. Dec'67 under the presidentship of principal B. N. Bardolai. Mr. B. N. Banerjee, Reader, Dept. of English, Gauhati

University was the chief guest in the function. He handed over the prizes to the successful competitors.

Our Freshmen's Social was held on 13th. Sept'68, under the presidentship of Principal B. N. Bardolai. S. C. Rajkhowa, D. P. I., Assam was the chief-guest in the function, who through his illuminating speech gave much valuable advice to the students.

At the end of my report I request the college authority to enlarge the cultural fund to buy some musical instruments, since we do not have any musical instrument as yet of our own.

At last I offer my humble submission to our honourable principal B. N. Bordolai. I offer my best regard to prof-in-charge Prof. H. Das and the Prof. staff for their unfailing guidance in discharging my duties.

In conclusion my heart-felt thanks go to my student friends for their kind co-operation and valuable suggestions which helped me a lot.

Thanking you all,

Faizur Rahman.

Cultural Secretary.

Result of the music Competitions, 1967-68.

- i) Karat path —
1st. Fariduddin Ahmed.
- ii) Assamese modern song —
1st. Nilima Khatoon.
2nd. Probin Baro.
3rd. Dhano Borman.
- iii) Borgeet —
1st. Ratna Kalita.
2nd. Dhano Borman.
- iv) Gajal —
1st. Mokhleshuddin Ahmed.
2nd. Khasnur Ali.
- v) Baro geet —
1st. Probin Baro.
2nd. Fariduddin Ahmed.
- vi) Hindi song —
1st. Nilima Khatoon.
2nd. Mokhleshuddin Ahmed.
3rd. Tafiqur Rahman.

vii) Loka geet —

- 1st. Nilima Khatoon.
2nd. Dhano Borman.

viii) Bihu geet —

- 1st. Nilima Khatoon.

ix) Kawally —

- 1st. Mokhleshuddin Ahmed.
and his party.

Result of the one-act-play Competition.

Best group "Ranga Pani"

Best actor —

- Pabin Kalita.
2nd. Homes Das.
3rd. Lohit Kalita.

Social Service Secretary

At the very out set of my report, I have the proud privilege to convey my heart-felt thanks to the student friends who gave me the opportunity of serving them as Social Service Secretary of Rangia College.

During the year 1967-68 our student friends worked sincerely and enthusiastically in the Model Agricultural Farm of our College. Moreover our friends repaired the College Road twice and many students went to help two families at Hathikhala, adjacent to Rangia Town whose houses were burnt down by fire. Those families were economically helped.

At last I express my deep sense of gratitude to my teachers for their guidance in carrying out my duties.

Thanks—
Prasanna Kalita
Secy, Social Service.

Common Room Secretary

Thanks my dear student friends for giving me this opportunity to serve you as your Common Room Secretary for the session 1967-68.

We did not have earlier a well-accomodated common room. But now we are grateful to the College authority for providing us with a good common room. The common room is supplied with three daily papers, two weekly papers and some equipments of games and sports in our common room. The students' centre of attraction is, of course, the table-tennis.

In connection with our 'College Week' celebration two table-tennis competitions were held. One for boys and the other for girls. A large number of boys participated in the competition among whom Mr. Subhas Choudhury emerged as the champion and Mr. Gopal Baro a very stylish runners-up. In the girls' competition Miss Malati Patowari secured the championship and Miss Gowri Kalita was her worthy runners-up.

Lastly, my thanks go to all my student-friends who had helped me with their kind co-operation during the tenure of my office. I acknowledge the help and guidance.

given to me by Prof. J. Singh,
Prof-in-charge of my section.

Thanks—

Makibar Rahman.
Secy. Boys Common Room.

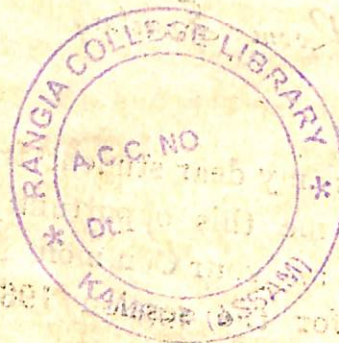
Debating Secretary.

At the very begining of my
report I convey my heartiest
gratitude to all the student friends
for giving me the chance to serve
them as Debating Secretary.

Many debating meetings were
held on different topics in our
College Hall. Mr. Paramananda Dev
Sarmah is declared to be the
best debator of the year 1967-68.
Moreover we sent a deligate to
Gauhati for participating the debate
competition which was held last year.
I hope in future, all our Rangian
Colleagues will be able to participate
in the debating functions.

Thanks.

Lohit Kalita.
Secy. Debate.

Further the report pointed out, "Deterioration in teaching standards,
activities of teacher politicians, increasing indiscipline among students and
shameless use of unfair means in examinations are some of the chief
evils."

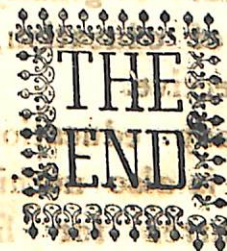
Educational development in India is suffering from financial pressure.
If the government fail to realise the urgency of putting our educational
system on a sound basis, it will create a great national calamity. In
the present state of affairs, there is little hope of large-scale improve-
ment in education. The progress of education in India has never been
significant.

If our popular government and the learned scholars look upon the above
mentioned defects with a great care, we hope that the educational system
will be improved within a short time. Proper education is the foundation
of nation's prosperity and greatness. Either money or hard labour should
not be spared to acheive this essential goal.

Bibhaba Bhatta

EDITOR

Rangia College Magazine.

Part of the report pointed out, "Disorientation in teaching standards and activities of teacher personnel, increasing indiscipline among students and absence of uniform standards in examinations are some of the chief evils."

What's wrong with our Education ?

-editorial-

Education is the most powerful means of building a required and cultured society. It provides the firm foundations of a stable and developed society. It is true only when education is taken in the proper spirit. To-day, we the Indians are lagging behind the other nations of the world, primarily because there is something wrong in the very process of our education. The educational system, to-day has become job-oriented. Very rarely it imparts the true spirit of learning and the spirit of adventure to the students nor does it rouse their latent impulses. It is because of the inherent defects of the Indian educational system.

The problems of education in India are obvious. The main problem is that our education was not originally planned on the wise basis. Again, the three-fold system of education, i. e. primary, secondary and university stages are also defective.

In some places, the primary education is neither compulsory nor efficient. Secondary education is also nothing but "Spoon-feeding." Indian universities are not true centres for higher education and research. "Universities have become centres of intrigues and politics" — Moothan report clarifies the point.